

European
Commission

Η Διασφάλιση της Ποιότητας στην Εκπαίδευση

*Πολιτικές και Προσεγγίσεις για
την Αξιολόγηση των Σχολείων
στην Ευρώπη*

Έκθεση Δικτύου Ευρυδίκη

Εκπαίδευση
και Κατάρτιση

Η Διασφάλιση της Ποιότητας

στην Εκπαίδευση:

Πολιτικές και Προσεγγίσεις
για την Αξιολόγηση των
Σχολείων στην Ευρώπη

Έκθεση Δικτύου Ευρυδίκη

Εκπαίδευση
και Κατάρτιση

Το παρόν έγγραφο εκδίδεται από τον Εκτελεστικό Οργανισμό Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Θεμάτων και Πολιτισμού (EACEA, Ανάλυση Πολιτικής για την Εκπαίδευση και τη Νεολαία).

Η παρούσα δημοσίευση αναφέρεται ως:

Ευρωπαϊκή Επιτροπή/EACEA/Ευρυδίκη, 2015. *Η Διασφάλιση της Ποιότητας στην Εκπαίδευση: Πολιτικές και Προσεγγίσεις για την Αξιολόγηση των Σχολείων στην Ευρώπη*. Έκθεση Δικτύου Ευρυδίκη. Λουξεμβούργο: Γραφείο Δημοσιεύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Catalogue number: EC-04-14-939-EL-N

ISBN 978-92-9492-014-0

doi: 10.2797/41925

Το παρόν κείμενο είναι επίσης διαθέσιμο στο Διαδίκτυο (<http://ec.europa.eu/eurydice>).

Το κείμενο ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο 2015.

© Εκτελεστικός Οργανισμός Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Θεμάτων και Πολιτισμού, 2015
Επιτρέπεται η αναπαραγωγή, με αναφορά της πηγής.

Εκτελεστικός Οργανισμός Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Θεμάτων και Πολιτισμού
Ανάλυση Πολιτικής για την Εκπαίδευση και τη Νεολαία

Avenue du Bourget 1 (BOU 2 – Unit A7) B-1049 Brussels

Τηλ. +32 2 299 50 58

Fax +32 2 292 19 71

E-mail: eacea-eurydice@ec.europa.eu

Ιστοσελίδα: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/>

Σε μια περίοδο όπου η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ανάγκη την ανάκαμψη της οικονομίας σε ύψιστη πολιτική προτεραιότητα, όπως διατυπώθηκε από τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Jean-Claude Juncker στις κατευθυντήριες γραμμές του για την χάραξη πολιτικής, το μεγαλύτερο βάρος δίδεται, με έναν πρωτοφανή τρόπο, στα εκπαιδευτικά συστήματα – και δικαίως συμβαίνει αυτό: Η βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης βρίσκεται στο επίκεντρο των προσπαθειών μας για την αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης οικονομικής ανάπτυξης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας στην Ευρώπη.

Η βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης σε όλη την ΕΕ αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους του Ευρωπαϊκού Στρατηγικού Πλαισίου για την Εκπαίδευση και την Κατάρτιση (ΕΚ 2020). Η εκπαίδευση υψηλής ποιότητας είναι ζωτικής σημασίας για την απασχολησιμότητα, την κοινωνική συνοχή, και τη γενικότερη οικονομική και κοινωνική επιτυχία της Ευρώπης. Η ποιότητα αυτή ωστόσο θα πρέπει να ελέγχεται συνεχώς και να βελτιώνεται, κάτι που απαιτεί αποτελεσματικά συστήματα διασφάλισης της ποιότητας που θα καλύπτουν όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης.

Τον Μάιο του 2014, οι Υπουργοί Παιδείας των κρατών μελών της ΕΕ αναγνώρισαν τον σημαντικό ρόλο των μηχανισμών διασφάλισης της ποιότητας, βοηθώντας τα ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης και τους φορείς χάραξης πολιτικής να ανταποκριθούν στις προκλήσεις του σήμερα. Ωστόσο, τα συστήματα διασφάλισης ποιότητας θα πρέπει να βασίζονται σε αρχές που δεν περιορίζονται απλώς σε μια προσέγγιση «καταλόγου»: Θα πρέπει να καλλιεργήσουμε ένα πνεύμα συνεχούς προσπάθειας βελτίωσης της ποιότητας της διδασκαλίας και της μάθησης. Τα κράτη μέλη καλούνται να αναπτύξουν και να προωθήσουν μια τέτοια νοοτροπία, ώστε να διασφαλιστεί η διαφάνεια των αποτελεσμάτων της ποιοτικής αξιολόγησης – μια διαδικασία την οποία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δεσμευτεί να ενισχύσει με την προώθηση της αμοιβαίας απόκτησης γνώσεων στον τομέα αυτό.

Σε αυτό το πλαίσιο, είμαι στην ευχάριστη θέση να σας παρουσιάσω την δεύτερη δημοσίευση του Δικτύου Ευρυδίκη: *Η Διασφάλιση της Ποιότητας στην Εκπαίδευση - Πολιτικές και Προσεγγίσεις για την Αξιολόγηση των Σχολείων στην Ευρώπη*. Αυτή η δημοσίευση παρέχει μια συνολική εικόνα του τρόπου με τον οποίο 32 Ευρωπαϊκές χώρες αξιολογούν το επίπεδο των σχολείων τους. Η έκθεση συγκρίνει τις προσεγγίσεις, τις δομές, και τον ρόλο που έχουν τα συστήματα εξωτερικής και εσωτερικής αξιολόγησης των σχολείων, αναλύοντας παράλληλα τις συγκεκριμένες διαδικασίες, τα εργαλεία, τα προσόντα των αξιολογητών και τη χρήση των αποτελεσμάτων.

Η δημοσίευση αυτή συμβάλλει σημαντικά στη συζήτηση σχετικά με τη διασφάλιση της ποιότητας των σχολείων. Με βάση τα δεδομένα που συλλέγονται μέσω του Δικτύου Ευρυδίκη, προσφέρει τόσο μια ευρωπαϊκή συγκριτική ανάλυση όσο και λεπτομερή εθνικά προφίλ, πλούσια σε πληροφορίες, αναδεικνύοντας την ποικιλομορφία και τον δυναμισμό του τομέα αυτού. Δείχνει ότι, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η αξιολόγηση των σχολείων αναμφίβολα εξελίσσεται, κινούμενη σταθερά προς πιο περιεκτικές, βασισμένες στο διάλογο και ολιστικές προσεγγίσεις.

Καλώ όλους τους επαγγελματίες και τους φορείς χάραξης πολιτικής που ασχολούνται με την αξιολόγηση των σχολείων να αξιοποιήσουν κατά το μέγιστο δυνατό την έκθεση αυτή, κατά τον σχεδιασμό των πολιτικών, την ανάπτυξη συστημάτων ανάλυσης και την αξιολόγηση των προσεγγίσεων. Είμαι βέβαιος ότι η δημοσίευση αυτή θα είναι επωφελής για το μελλοντικό έργο της Ευρώπης.

Tibor Navracsics

Επίτροπος Παιδείας, Νεολαίας, Πολιτισμού και Αθλητισμού

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Πρόλογος	3
Πίνακας Σχημάτων	6
Κύρια Ευρήματα	7
Εισαγωγή	13
Κεφάλαιο 1: Εξωτερική Αξιολόγηση των Σχολείων	17
1.1. Καθεστώς της εξωτερικής αξιολόγησης	17
1.2. Αρμόδιοι φορείς για την εξωτερική αξιολόγηση	18
1.3. Η χρήση των πλαισίων στην εξωτερική αξιολόγηση	20
1.4. Διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης	23
1.5. Αποτελέσματα της εξωτερικής αξιολόγησης	30
1.6. Διάδοση των αποτελεσμάτων της εξωτερικής αξιολόγησης	35
1.7. Προσόντα των εξωτερικών αξιολογητών	37
Κεφάλαιο 2: Εσωτερική Αξιολόγηση των Σχολείων	41
2.1. Καθεστώς της εσωτερικής αξιολόγησης	41
2.2. Μέρη που συμμετέχουν στην εσωτερική αξιολόγηση	43
2.3. Υποστηρικτικά μέτρα για τους εσωτερικούς αξιολογητές	45
2.4. Χρήσεις και διάδοση των πορισμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης	49
Γλωσσάριο	53
Κωδικοί χρωμών	53
Στατιστικοί κωδικοί	53
Ορισμοί	54
Εθνικά Προφίλ	57
Ευχαριστίες	201

Πίνακας Σχημάτων

Σχήμα 1.1:	Καθεστώς της εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων, σύμφωνα με τους κεντρικούς/ανώτατου επιπέδου κανονισμούς, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14	17
Σχήμα 1.2:	Αρμόδιοι φορείς για τη διενέργεια της εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14	19
Σχήμα 1.3:	Ρυθμίσεις, σε κεντρικό/ανώτατο επίπεδο, για τον καθορισμό του περιεχομένου και των κριτηρίων για την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευσης, 2013/14	21
Σχήμα 1.4:	Διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14	24
Σχήμα 1.5:	Συμμετοχή μαθητών, γονέων, και τοπικής κοινότητας στην εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14	27
Σχήμα 1.6:	Διαβούλευση με το σχολείο πριν από την ολοκλήρωση της έκθεσης αξιολόγησης, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14	29
Σχήμα 1.7:	Τυπολογία των αποτελεσμάτων μετά την έκθεση εξωτερικής αξιολόγησης, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14	31
Σχήμα 1.8:	Τυπολογία των αποτελεσμάτων της εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14	32
Σχήμα 1.9:	Διανομή των εκθέσεων εξωτερικής αξιολόγησης μεμονωμένων σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14	36
Σχήμα 1.10:	Απαιτούμενα προσόντα για τους εξωτερικούς αξιολογητές των σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14	38
Σχήμα 1.11:	Υποχρεωτική ολοκλήρωση εξειδικευμένης κατάρτισης για τους εξωτερικούς αξιολογητές των σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14	39
Σχήμα 2.1:	Καθεστώς εσωτερικής αξιολόγησης των σχολείων, σύμφωνα με τους κεντρικούς/ανώτατους κανονισμούς, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14	42
Σχήμα 2.2:	Εμπλεκόμενα μέρη στην εσωτερική αξιολόγηση των σχολείων, σύμφωνα με τους κεντρικούς/ανώτατους κανονισμούς, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14	44
Σχήμα 2.3:	Υποστηρικτικά μέτρα για τους εσωτερικούς αξιολογητές των σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14	45
Σχήμα 2.4:	Χρήσεις και χρήστες των πορισμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης των σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14	49

ΚΥΡΙΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Η βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης αποτελεί βασικό μέλημα της πολιτικής συζήτησης για την εκπαίδευση, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ΕΕ. Η ανάγκη για πολιτικές και συστήματα που αποσκοπούν στη διασφάλιση και βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης έχει αναγνωριστεί ευρέως σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το 2014, το Συμβούλιο κάλεσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενισχύσει την αμοιβαία μάθηση και να στηρίξει τα κράτη μέλη στην ανάπτυξη μηχανισμών διασφάλισης της ποιότητας ⁽¹⁾. Η παρούσα έκθεση προσφέρει μια επισκόπηση, τόσο για κάθε χώρα όσο και συγκριτικά, της αξιολόγησης των σχολείων σε ολόκληρη την Ευρώπη, με στόχο να προωθήσει την ανταλλαγή γνώσεων σχετικά με προσεγγίσεις για τη βελτίωση της ποιότητας των εκπαιδευτικών συστημάτων. Πραγματεύεται την αξιολόγηση των σχολείων υποχρεωτικής πλήρους φοίτησης εκπαίδευσης σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, καθώς και στην Ισλανδία, τη Νορβηγία, την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, και τη Τουρκία.

Η αξιολόγηση των σχολείων έχει ως στόχο την παρακολούθηση ή τη βελτίωση της ποιότητας του σχολείου ως σύνολο. Μπορεί να αφορά σε ένα ευρύ φάσμα σχολικών δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της διδασκαλίας και της μάθησης, ή/και σε όλες τις πτυχές της διοίκησης του σχολείου. Η αξιολόγηση των σχολείων διακρίνεται σε δύο βασικές κατηγορίες: την εξωτερική αξιολόγηση, η οποία διενεργείται από αξιολογητές που δεν είναι μέλη του προσωπικού του εκάστοτε σχολείου, και την εσωτερική αξιολόγηση, που διενεργείται κυρίως από μέλη του προσωπικού.

Η αξιολόγηση των σχολείων αποτελεί διαδεδομένη προσέγγιση που χρησιμοποιείται για τη διασφάλιση της ποιότητας σε όλη την Ευρώπη. Σε 26 χώρες, διενεργείται τόσο εξωτερική όσο και εσωτερική αξιολόγηση των σχολείων. Ωστόσο, πρέπει να μην παρερμηνευθεί η περίπτωση ορισμένων χωρών στις οποίες η σχολική αξιολόγηση δεν αποτελεί σημαντική πτυχή του συστήματος διασφάλισης της ποιότητας. Η αξιολόγηση των σχολείων είναι μία εκ των διαφόρων πιθανών μεθόδων διασφάλισης της ποιότητας, που συχνά συνυπάρχει με άλλες προσεγγίσεις, όπως την παρακολούθηση ολόκληρου του εκπαιδευτικού συστήματος ή την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών. Οι χώρες στις οποίες η σχολική αξιολόγηση είναι ελάχιστα ανεπτυγμένη μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό πεδίο μελέτης για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού συστήματος στο σύνολό του, την εκτίμηση των εκπαιδευτικών παροχών των τοπικών αρχών, ή την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών σε ατομική βάση.

Η έκθεση αυτή εξετάζει βασικά χαρακτηριστικά των δομών και της οργάνωσης της εξωτερικής και εσωτερικής αξιολόγησης της σχολικής εκπαίδευσης στην Ευρώπη την περίοδο 2013/14. Τα κύρια πορίσματα αυτής της ανάλυσης παρουσιάζονται παρακάτω, μαζί με εθνικές πρωτοβουλίες που θα μπορούσαν να δώσουν το έναυσμα για τη μελλοντική ανάπτυξη πολιτικών σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και σκέψεις πάνω στα διαφορετικά μοντέλα για την αξιολόγηση των σχολείων που προκύπτουν από την ανάλυση. Όπου είναι δυνατόν, στα κάτωθεν συμπεράσματα επισημαίνονται επίσης οι τάσεις που παρατηρούνται από την εποχή της πρώτης έκθεσης της Ευρυδίκης ⁽²⁾ για το ίδιο θέμα (2004).

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Η εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων, η οποία είναι ήδη, από τις αρχές του 2000, ευρέως χρησιμοποιούμενη προσέγγιση για τη διασφάλιση της ποιότητας (Ευρυδίκη, 2004), έχει έκτοτε εισαχθεί ή εισάγεται σε πιλοτική βάση και σε μερικές άλλες χώρες. Το 2007 και το 2009 αντιστοίχως, η Γαλλόφωνη και η Γερμανόφωνη Κοινότητα του Βελγίου διεύρυναν την εστίαση των συστημάτων αξιολόγησής τους, τα οποία στο παρελθόν επικεντρώνονταν στον κάθε εκπαιδευτικό μεμονωμένα. Επιπλέον, η Δανία και η Σουηδία, όπου το σύστημα αξιολόγησης επικεντρωνόταν κυρίως στις τοπικές αρχές ⁽³⁾, έχουν ενισχύσει τον ρόλο των κεντρικών αρχών στην εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων, από το 2006 και το 2003 αντιστοίχως. Τέλος, στην Ιταλία και την Ουγγαρία, όπου η σχολική αξιολόγηση δεν ήταν σημαντική συνιστώσα της διασφάλισης της ποιότητας της εκπαίδευσης, έχουν εισαχθεί σε πιλοτική βάση πιο ολοκληρωμένες προσεγγίσεις.

(1) Συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2014, για τη διασφάλιση της ποιότητας στην εκπαίδευση και κατάρτιση, ΟJ C 183, 14.6.2014.

(2) Ευρυδίκη, 2004. *Αξιολόγηση των σχολείων που παρέχουν υποχρεωτική εκπαίδευση στην Ευρώπη*. Βρυξέλλες: Ευρυδίκη.

(3) Οι τοπικές αρχές είναι υπεύθυνες για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών παροχών τους, ενώ και οι ίδιες υπόκεινται σε αξιολόγηση από τις κεντρικές εκπαιδευτικές αρχές ή υπηρεσίες.

Στις περισσότερες χώρες αρμόδια για την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων είναι η κεντρικού επιπέδου επιθεώρηση

Σε 27 από τα 31 εκπαιδευτικά συστήματα όπου διενεργείται εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων, η υλοποίηση αυτής υπάγεται σε έναν κεντρικό/άνωτατο φορέα, που συνήθως καλείται «Επιθεώρηση». Στη Δανία, τη Λιθουανία και την Ισλανδία, οι αρμοδιότητες της εξωτερικής αξιολόγησης είναι επιμερισμένες μεταξύ κεντρικού και περιφερειακού ή τοπικού επιπέδου. Στην Εσθονία, την Ουγγαρία, την Αυστρία, την Πολωνία και την Τουρκία, περιφερειακοί ή υπό-περιφερειακοί φορείς είναι υπεύθυνοι για την εφαρμογή της αξιολόγησης, κάτι που έχει ως αποτέλεσμα τον διαφορετικό βαθμό τυποποίησης μεταξύ των αποκεντρωμένων οντοτήτων. Τέλος, στην Εσθονία, τη Σλοβακία, το Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία, Ουαλία και Σκωτία) και την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, οι τοπικές αρχές ή οι περιφερειακές ιδρυτικές αρχές των σχολείων ασκούν μερικώς αρμοδιότητες αξιολόγησης για τα σχολεία που τελούν υπό τη διαχείρισή τους, παράλληλα με την εξωτερική αξιολόγηση που διενεργείται από έναν κεντρικό (ή περιφερειακό) φορέα.

Στις περισσότερες χώρες, για να γίνει κάποιος εξωτερικός αξιολογητής απαιτούνται κάποια διδακτικά προσόντα, και, συνήθως, ένας ορισμένος αριθμός ετών επαγγελματικής εμπειρίας ως εκπαιδευτικός σε σχολείο ή σε κάποια διευθυντική θέση. Σε δώδεκα χώρες, μπορούν να γίνουν εξωτερικοί αξιολογητές και υποψήφιοι με ευρύτερα προσόντα που αποκτήθηκαν σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η έρευνα ή η ψυχολογία, καθώς και με διαφορετικά επαγγελματικά υπόβαθρα. Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι ορισμένες χώρες (π.χ. Ιταλία και Ισλανδία) θεωρούν προαπαιτούμενη και ιδιαίτερως σημαντική τη συμμετοχή στις ομάδες εξωτερικών αξιολογητών και ατόμων με εμπειρία που αποκτήθηκε εκτός σχολείου, σε τομείς όπως η έρευνα στην αξιολόγηση.

Συχνά παρατηρείται υψηλός βαθμός τυποποίησης των κριτηρίων εξωτερικής αξιολόγησης

Στις περισσότερες περιπτώσεις, η εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων εστιάζει σε ένα ευρύ φάσμα σχολικών δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν τα εκπαιδευτικά και διοικητικά καθήκοντα, τα αποτελέσματα των μαθητών, καθώς και τη συμμόρφωση με τους κανονισμούς. Για την επίτευξη του έργου τους, οι αξιολογητές βασίζονται σε ένα πλαίσιο που θεσπίζεται σε κεντρικό επίπεδο και το οποίο καθορίζει, κατά δομημένο και ενιαίο τρόπο, όχι μόνο τα σημεία εστίασης της εξωτερικής αξιολόγησης, αλλά και τα πρότυπα που ορίζουν ένα «καλό» σχολείο.

Ορισμένα εκπαιδευτικά συστήματα δεν ακολουθούν αυτό το μοτίβο, σε διαφορετικό βαθμό το καθένα. Ορισμένες προσεγγίσεις της εξωτερικής αξιολόγησης επικεντρώνονται μόνο σε συγκεκριμένες πτυχές του έργου του σχολείου, όπως τη συμμόρφωση με τους κανονισμούς (Εσθονία, Σλοβενία και Τουρκία) ή το «επίπεδο σπουδών» (ομάδες διδασκαλίας σε συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο) (Γαλλόφωνη Κοινότητα του Βελγίου). Στη Γαλλία, όπου το σύστημα ελέγχου εστιάζει κυρίως στο προσωπικό του κάθε σχολείου, δεν υπάρχει τυποποιημένο πρωτόκολλο που να καθορίζει το περιεχόμενο και τις διαδικασίες της εξωτερικής αξιολόγησης. Στη Σουηδία, η Επιθεώρηση αποφασίζει αυτόνομα τα κριτήρια αξιολόγησης που λαμβάνονται υπόψη, απόφαση που στηρίζεται στον Νόμο περί της Εκπαίδευσης, στους σχολικούς κανονισμούς και τα προγράμματα σπουδών για την υποχρεωτική εκπαίδευση. Τέλος, στη Δανία, το μεγαλύτερο μέρος της διαδικασίας της εξωτερικής αξιολόγησης σχεδιάζεται από τον κάθε δήμο ξεχωριστά, με την υποστήριξη των κεντρικών αρχών.

Οι διαδικασίες αξιολόγησης των σχολείων παρουσιάζουν αρκετά μεγάλη ομοιογένεια

Παρά τις διαφορές στο πεδίο εφαρμογής και το εύρος των δραστηριοτήτων που υπόκεινται σε αξιολόγηση, η εφαρμογή της εξωτερικής αξιολόγησης σε όλη την Ευρώπη παρουσιάζει ιδιαίτερως ομοιογενή δομή, η οποία αποτελείται από τρία βασικά στάδια: 1) ανάλυση· 2) επίσκεψη στον χώρο· και 3) υποβολή έκθεσης. Σε όλες τις χώρες όπου προβλέπεται εξωτερική αξιολόγηση, οι διαδικασίες ακολουθούν αυτό το μοντέλο. Επιπλέον, στα περισσότερα εκπαιδευτικά συστήματα, οι αξιολογητές έχουν στη διάθεσή τους ποικίλα εργαλεία, που τους παρέχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών, εντατικοποίησης του διαλόγου με τους αρμόδιους φορείς, και επίτευξης διαφανών και τεκμηριωμένων συμπερασμάτων. Αν και υπάρχουν διαφορές, όπως για παράδειγμα ο βαθμός αυτονομίας των αξιολογητών στην επιλογή συγκεκριμένων εργαλείων ή ο σαφής στόχος για τον οποίο αυτά χρησιμοποιούνται, παρατηρείται, σε γενικές γραμμές, μια συγκλίνουσα εικόνα, απόδειξη της σταθερής δομής και των επαρκών εργαλείων.

Η εκτίμηση κινδύνου και οι βελτιωτικές δράσεις αποτελούν προσεγγίσεις που εφαρμόζονται σε ελάχιστες χώρες

Η ανάλυση των διαδικασιών εξωτερικής αξιολόγησης αποκαλύπτει επίσης δύο ενδιαφέρουσες πρακτικές που χρησιμοποιούνται σε ελάχιστες μόνο χώρες: την προσέγγιση που βασίζεται στην εκτίμηση του κινδύνου και τις δράσεις που στοχεύουν στη βελτίωση του προφίλ των σχολείων.

- Έξι εκπαιδευτικά συστήματα (Δανία, Ιρλανδία, Ολλανδία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Βόρεια Ιρλανδία)), υιοθέτησαν, προσφάτως, μια προσέγγιση που βασίζεται στην εκτίμηση του κινδύνου. Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται για να βοηθήσει τους αξιολογητές να εστιάσουν το έργο τους στα σχολεία που δεν αποδίδουν σύμφωνα με τα απαιτούμενα πρότυπα (Δανία, Ιρλανδία, Ολλανδία, και Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία)), είτε για την επιλογή μεταξύ διαφόρων τύπων επιθεώρησης (Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο (Βόρεια Ιρλανδία)). Η προσέγγιση αυτή ενισχύει την αποδοτικότητα, τόσο από πλευράς προϋπολογισμού όσο και από πλευράς εστίασης της προσοχής και των πόρων εκεί όπου υπάρχουν μεγαλύτερες ανάγκες, αλλά επίσης εξαρτάται από την ακρίβεια και την καταλληλότητα των δεικτών που λαμβάνονται υπόψη. Επιπλέον, ενισχύει τον ρόλο της εξωτερικής αξιολόγησης σε ό,τι αφορά τον εντοπισμό των αδυναμιών του συστήματος, ενδέχεται όμως και να παραβλέπει τις όποιες ορθές πρακτικές. Εντούτοις, η προσέγγιση αυτή και οι επιπτώσεις της θα πρέπει να διερευνηθούν περαιτέρω, και θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα πεδίο συνεργασίας και αμοιβαίας μάθησης μεταξύ των χωρών.
- Σε έναν περιορισμένο αριθμό εκπαιδευτικών συστημάτων (Γαλλία (ISCED 1), Λιθουανία, Πολωνία και Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία, Ουαλία και Βόρεια Ιρλανδία)), οι εξωτερικές αξιολογήσεις δεν έχουν ως στόχο μόνο τον εντοπισμό τυχόν ελαττωμάτων στις επιδόσεις των σχολείων, αλλά και την προβολή των σχολείων εκείνων που αποδίδουν καλά και επιτυγχάνουν καλά αποτελέσματα. Η προσέγγιση της χρήσης της εξωτερικής αξιολόγησης σαν εργαλείο για τον εντοπισμό και την προβολή των ορθών πρακτικών επιτρέπει τη συγκέντρωση και κοινοποίηση δεδομένων σχετικά με το τι έχει αποτέλεσμα και υπό ποιες συνθήκες, ωφελώντας τόσο το σχολείο όσο και ολόκληρο το σύστημα. Επιπλέον, διευρύνει το πεδίο εφαρμογής της εξωτερικής αξιολόγησης, και συμβάλλει στην περαιτέρω ανάπτυξη του ρόλου και της λειτουργίας της.

Τα πορίσματα της αξιολόγησης αποκαλύπτουν τις διαφορετικές αντιλήψεις όσον αφορά στην υποχρέωση λογοδοσίας των σχολείων

Η ανάλυση του τρόπου με τον οποίο η εξωτερική αξιολόγηση σχεδιάζεται και οργανώνεται στο εκάστοτε εκπαιδευτικό σύστημα υποδηλώνει την ύπαρξη διαφόρων προοπτικών σε ό,τι αφορά την υποχρέωση λογοδοσίας των σχολείων. Σύμφωνα με τους Harris και Herrington (2006) (4), γίνεται διάκριση ανάμεσα στη λογοδοσία στην κυβέρνηση και στη λογοδοσία στην αγορά. Λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις διαφορές μεταξύ των εκπαιδευτικών συστημάτων της Ευρώπης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, η διάκριση που πραγματοποιείται από τους συγγραφείς θέτει στο ένα άκρο του φάσματος τα συστήματα εκείνα που καθιστούν τα σχολεία υπόλογα στο κοινό, ή, για να χρησιμοποιήσουμε έναν όρο της οικονομίας, στις αγορές, και στο άλλο άκρο του φάσματος τα συστήματα στα οποία το κράτος ή η αρμόδια κρατική αρχή έχουν την ευθύνη της ποιότητας της εκπαίδευσης, και θα πρέπει ως εκ τούτου να διασφαλίζουν ότι τα σχολεία αποδίδουν σύμφωνα με τα καθιερωμένα πρότυπα. Η υποχρέωση λογοδοσίας στις αγορές «παρέχει στους γονείς περισσότερες επιλογές ως προς το σε ποιο σχολείο θα φοιτήσουν τα παιδιά τους» (Harris & Herrington 2006, σ. 221) και πυροδοτεί δυναμικές παρόμοιες με των αγορών, στο πλαίσιο των οποίων τα σχολεία θα πρέπει να είναι αποδοτικά και ανταγωνιστικά, τόσο από την πλευρά της γκάμας των παρεχόμενων υπηρεσιών όσο και από την πλευρά της ποιότητας. Η υποχρέωση λογοδοσίας στην κυβέρνηση αναθέτει την διαχείριση των εργαλείων που μπορούν να επηρεάσουν την απόδοση των σχολείων στην αρμόδια αρχή. Αυτά τα εργαλεία αποτελούνται από κίνητρα, κυρώσεις, διάθεση των πόρων ανάλογα με τους κοινωνικό-οικονομικούς δείκτες και ούτω καθεξής.

Οι δύο θεμελιώδεις πυλώνες των συστημάτων υποχρέωσης λογοδοσίας στις αγορές είναι η πρόσβαση σε πληροφορίες, και η ελευθερία επιλογής που δίνεται στους γονείς και τους μαθητές. Στα συστήματα υποχρέωσης λογοδοσίας στην κυβέρνηση η κατανομή των φοιτητών στα σχολεία βασίζεται

(4) Harris, D. N. & Herrington, C. D., 2006. Accountability, Standards, and the Growing Achievement Gap: Lessons from the Past Half-Century. *American Journal of Education*, 112(2), σ. 209-238.

σε μεγάλο βαθμό σε προκαθορισμένους, εκ των άνω προς τα κάτω, κανόνες με καθολική ισχύ, ενώ οι πληροφορίες σχετικά με την ποιότητα των σχολείων πρέπει πρωτίστως να είναι προσβάσιμες στους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων σχετικά με το σύστημα. Οι δύο δείκτες που φαίνεται να πλαισιώνουν τα συστήματα των δύο κατηγοριών είναι: (1) η δημοσίευση της έκθεσης εξωτερικής αξιολόγησης, και (2) ο βαθμός ελευθερίας των γονιών/μαθητών στην επιλογή του σχολείου τους ⁽⁵⁾. Μια έκθεση που δημοσιοποιείται μέσα σε ένα σύστημα, το οποίο δίνει πλήρη ελευθερία στους γονείς και τους μαθητές να επιλέξουν το σχολείο τους, προκαλεί δυναμικές παρόμοιες με των αγορών, όπου η έκθεση, και ως εκ τούτου, το σύστημα εξωτερικής αξιολόγησης που επιτρέπει την εκπόνηση μιας τέτοιας έκθεσης, λειτουργεί σαν μοχλός που μπορεί να επηρεάσει την απόφαση των γονιών και, κατά συνέπεια, να ασκήσει πιέσεις στα σχολεία να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους. Αντίθετα, μια έκθεση που δεν δημοσιοποιείται ή διανέμεται με περιορισμούς, μέσα σε ένα σύστημα που κατανέμει τους μαθητές στα σχολεία με βάση προκαθορισμένα κριτήρια, όπως η γεωγραφική εγγύτητα, μεταφέρει την υποχρέωση λογοδοσίας των σχολείων στο πεδίο ευθυνών του κράτους, το οποίο έχει την τελική ευθύνη για την μόρφωση των πολιτών και τη βελτίωση των επιδόσεων των σχολείων.

Στο προσανατολισμένο προς τις αγορές πεδίο συγκαταλέγονται εκπαιδευτικά συστήματα όπως του Βελγίου (Φλαμανδική Κοινότητα), της Ιρλανδίας, της Λιθουανίας, της Ολλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου (Αγγλία, Ουαλία και Βόρεια Ιρλανδία). Αντίθετα, σε χώρες όπως η Γαλλία, η Κύπρος, η Σλοβενία και η Τουρκία, η υποχρέωση λογοδοσίας των σχολείων είναι σαφώς προσανατολισμένη κατά κύριο λόγο προς το κράτος. Όλα τα υπόλοιπα εκπαιδευτικά συστήματα μπορούν να τοποθετηθούν σε αυτό το φάσμα, χωρίς να υπάγονται ξεκάθαρα στο ένα ή το άλλο πεδίο. Σε ορισμένες χώρες, μάλιστα, ενώ οι εκθέσεις δημοσιεύονται, το περιθώριο που δίνεται στους γονείς και τους μαθητές για να επιλέξουν σχολικό ίδρυμα είναι περιορισμένο ή ανύπαρκτο (π.χ. Εσθονία, Πολωνία, Πορτογαλία και Ισλανδία), ενώ, σε άλλες χώρες, η πλήρης ελευθερία που έχουν οι γονείς και οι μαθητές να επιλέξουν σχολείο δεν συνοδεύεται από διαθέσιμες προς το κοινό πληροφορίες σχετικά με την ποιότητα του ιδρύματος (π.χ. Βέλγιο (Γαλλόφωνη Κοινότητα), Ιταλία, Λετονία, και Ισπανία), με αποτέλεσμα οι κρίση των πολιτών σχετικά με την ποιότητα των σχολείων να βασίζεται περισσότερο στα ανεπίσημα δίκτυα των γονέων και των μαθητών.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Κατά τα δέκα τελευταία χρόνια, έχουν αυξηθεί οι προσδοκίες για την εσωτερική αξιολόγηση των σχολείων στην Ευρώπη. Από τις αρχές της δεκαετίας του 2000, σε αρκετά εκπαιδευτικά συστήματα, η εσωτερική αξιολόγηση κατέστη υποχρεωτική, παύοντας να είναι συνιστώμενη ή πιθανή ⁽⁶⁾. Οι ισχύοντες κεντρικοί/ανώτατοι κανονισμοί προβλέπουν την υποχρεωτική εσωτερική αξιολόγηση σε 27 εκπαιδευτικά συστήματα. Στις περιπτώσεις όπου η εσωτερική αξιολόγηση δεν είναι υποχρεωτική, συνήθως συνιστάται. Οι μόνες χώρες όπου τα σχολεία δεν είναι υποχρεωμένα ή δεν συνιστάται να διενεργούν εσωτερικές αξιολογήσεις είναι η Βουλγαρία και η Γαλλία, με την τελευταία να περιορίζεται στα σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι κεντρικοί/ανώτατοι κανονισμοί όλων των χωρών προβλέπουν, σε διαφορετικό βαθμό, τη διενέργεια εσωτερικών αξιολογήσεων

Πέραν της γενικής πρόβλεψης που συνεπάγεται, σε όλες σχεδόν τις χώρες, τη διενέργεια εσωτερικής αξιολόγησης των σχολείων, οι πολιτικές σχετικά με την εφαρμογή της ποικίλλουν σε μεγάλο βαθμό, και, σε πολλές περιπτώσεις δίνουν αυτονομία στα σχολεία σε αυτό το θέμα.

Οι χώρες στις οποίες τα σχολεία υποχρεούνται να χρησιμοποιούν το ίδιο πλαίσιο με τους εξωτερικούς αξιολογητές (Ρουμανία και Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας) ή ένα συγκεκριμένο πλαίσιο αυτο-αξιολόγησης (Ελλάδα), ή όπου το περιεχόμενο της έκθεσης εσωτερικής αξιολόγησης προβλέπεται από τον νόμο (Λετονία και Σλοβακία), είναι μάλλον εξαιρέσεις. Στο Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία), όλα τα σχολεία έχουν υιοθετήσει το ίδιο πλαίσιο που χρησιμοποιείται από εξωτερικούς αξιολογητές βάσει εθνικής συναίνεσης.

(5) Σχήμα 5B σ. 35, EACEA/Eurydice/Eurostat 2012. Αριθμοί κλειδιά της εκπαίδευσης στην Ευρώπη 2012. Βρυξέλλες: EACEA P9 Eurydice.

(6) Εσθονία (2006), Ιρλανδία (2012), Ελλάδα (2013/14), Κροατία (2008), Ιταλία (2011), Λουξεμβούργο (2009), Ουγγαρία (2011), Αυστρία (2012), Πορτογαλία (2002) και Ηνωμένο Βασίλειο (Βόρεια Ιρλανδία (2010) και Ουαλία (2010)).

Στα περισσότερα εκπαιδευτικά συστήματα, οι ισχύοντες κανονισμοί ορίζουν ποιος συμμετέχει στις διαδικασίες εσωτερικής αξιολόγησης. Χωρίζονται σε δύο γενικές ομάδες: 16 συστήματα απαιτούν τη συμμετοχή ενός ευρύτατου φάσματος ενδιαφερομένων μερών, συμπεριλαμβανομένων των μαθητών ή/και των γονιών, ενώ επτά απαιτούν μόνο τη συμμετοχή του σχολικού προσωπικού. Στην δεύτερη περίπτωση, η συμμετοχή κι άλλων ενδιαφερομένων μπορεί να ενθαρρύνεται ούτως ή άλλως.

Ο τρόπος που τα αποτελέσματα της εσωτερικής αξιολόγησης αξιοποιούνται σε επίπεδο σχολείου επαφίεται σε μεγάλο βαθμό στην αυτονομία του προσωπικού του σχολείου. Οι εκπαιδευτικές αρχές συνήθως εκδίδουν γενικές οδηγίες για την αξιοποίηση των πορισμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης για τη βελτίωση της ποιότητας των σχολείων. Ωστόσο, σε ορισμένα εκπαιδευτικά συστήματα, τα σχολεία πρέπει να χρησιμοποιούν τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης για την εκπόνηση ενός στρατηγικού εγγράφου που καθορίζει μέτρα βελτίωσης ⁽⁷⁾. Όσον αφορά στη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης, αυτή είναι υποχρεωτική μόνο στην Ιρλανδία, την Ελλάδα, τη Λετονία, την Ολλανδία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία, την Ισλανδία, και την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας.

Όλες σχεδόν οι χώρες διαθέτουν υποστηρικτικά μέτρα και εργαλεία για την εσωτερική αξιολόγηση

Ανεξάρτητα από το εάν η αυτο-αξιολόγηση είναι υποχρεωτική ή συνιστώμενη, όλα τα σχολεία (με εξαίρεση στη Βουλγαρία) χρησιμοποιούν ένα τουλάχιστον (συχνά περισσότερα) υποστηρικτικό μέτρο για τη διευκόλυνση της διαδικασίας εσωτερικής αξιολόγησης. Αυτά περιλαμβάνουν: εξειδικευμένη κατάρτιση στην εσωτερική αξιολόγηση, χρήση πλαισίων εξωτερικής αξιολόγησης, δείκτες που επιτρέπουν στα σχολεία να συγκριθούν με άλλα σχολεία, ειδικές κατευθυντήριες γραμμές και εγχειρίδια, διαδικτυακά φόρουμ, καθώς και συμβουλές από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες, και οικονομική υποστήριξη.

Στο Βέλγιο (Φλαμανδική Κοινότητα), τη Γερμανία, την Εσθονία, την Ιρλανδία, την Ισπανία, τη Λιθουανία, τη Μάλτα, την Αυστρία, την Πολωνία, τη Ρουμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, τα σχολεία έχουν στη διάθεσή τους πέντε ή περισσότερα διαφορετικά είδη υποστηρικτικών μέτρων, ενώ σε άλλες χώρες αυτά είναι πιο περιορισμένα. Στο Βέλγιο (Γαλλόφωνη Κοινότητα) για παράδειγμα, χρησιμοποιούνται μόνο δείκτες που επιτρέπουν στα σχολεία να συγκρίνουν τις επιδόσεις τους με άλλα σχολεία. Στην Κύπρο (μόνο ISCED 2) και την Ολλανδία, τα σχολεία έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν ένα πλαίσιο εξωτερικής αξιολόγησης για τις διαδικασίες αυτο-αξιολόγησης, όμως δεν υπάρχουν άλλα μέτρα στήριξης στη διάθεσή τους.

Ο συνηθέστερος τρόπος παροχής υποστήριξης στα σχολεία σε ολόκληρη την Ευρώπη είναι μέσω κατευθυντήριων οδηγιών και εγχειριδίων. Με εξαίρεση το Βέλγιο (Γαλλόφωνη και Γερμανόφωνη Κοινότητα), τη Γαλλία (ISCED 1), την Κύπρο, την Ουγγαρία ⁽⁸⁾, την Ολλανδία, και την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, όλα τα άλλα εκπαιδευτικά συστήματα παρέχουν κατευθυντήριες οδηγίες και εγχειρίδια που αφορούν στην εσωτερική αξιολόγηση. Η οικονομική υποστήριξη από την άλλη πλευρά, είναι το λιγότερο διαθέσιμο υποστηρικτικό μέτρο, καθώς προβλέπεται μόνο στην Ισπανία και την Κροατία.

Το 2004, μόνο στο ένα τέταρτο των χωρών δόθηκε η δυνατότητα στα σχολεία να χρησιμοποιήσουν δείκτες, όπως τα αποτελέσματα των εξετάσεων των μαθητών, για να συγκρίνουν τις επιδόσεις τους με άλλα σχολεία που λειτουργούν υπό παρόμοιες συνθήκες, ή με τον εθνικό μέσο όρο ⁽⁹⁾. Επί του παρόντος, αυτό συμβαίνει στα δύο τρίτα των εκπαιδευτικών συστημάτων, γεγονός που καθιστά τέτοιους δείκτες το δεύτερο συχνότερα διαθέσιμο εργαλείο για την εσωτερική αξιολόγηση σε όλη την Ευρώπη. Αυτή η τάση συνέπεσε με τη θέσπιση μηχανισμών υποχρεωτικών εθνικών εξετάσεων σε πολλές χώρες τα τελευταία χρόνια, καθώς και με το γεγονός ότι αρκετές χώρες παρέχουν στα σχολεία τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα των εξετάσεων ⁽¹⁰⁾.

(7) Βέλγιο (Γερμανόφωνη Κοινότητα), Εσθονία, Ιρλανδία, Ισπανία, Λουξεμβούργο (ISCED 1), Αυστρία, Ηνωμένο Βασίλειο (Βόρεια Ιρλανδία και Σκωτία), και Ισλανδία.

(8) Η Εκπαιδευτική Αρχή βρίσκεται σε στάδιο ανάπτυξης ενός εγχειριδίου αυτό-αξιολόγησης για τα σχολεία.

(9) Για περαιτέρω πληροφορίες, βλ. Ευρυδίκη, 2004. *Η αξιολόγηση των σχολείων που παρέχουν υποχρεωτική εκπαίδευση στην Ευρώπη*. Βρυξέλλες: Ευρυδίκη.

(10) Για περαιτέρω πληροφορίες, βλ. Ευρυδίκη, 2009. *Οι τυποποιημένες αξιολογήσεις των μαθητών στην Ευρώπη: στόχοι, οργάνωση και χρήση των αποτελεσμάτων*. Βρυξέλλες: EACEA P9 Eurydice.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Σε 31 εκπαιδευτικά συστήματα, τα σχολεία διενεργούν εσωτερικές αξιολογήσεις, και παράλληλα εξετάζονται από εξωτερικούς αξιολογητές. Συνήθης μορφή αλληλεξάρτησης μεταξύ των δύο διαδικασιών είναι η χρήση των πορισμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης κατά την εξωτερική αξιολόγηση. Στα δύο τρίτα των εκπαιδευτικών συστημάτων, όπου η εξωτερική και η εσωτερική αξιολόγηση συνυπάρχουν, τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης αποτελούν μέρος των πληροφοριών που αναλύονται κατά τη διάρκεια του προκαταρκτικού σταδίου της εξωτερικής αξιολόγησης. Μαζί με άλλες πηγές πληροφοριών, τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης συχνά επιτρέπουν στους εξωτερικούς αξιολογητές να επεξεργαστούν το προφίλ του σχολείου που πρόκειται να επισκεφθούν και να υιοθετήσουν πιο εστιασμένη προσέγγιση στο έργο τους. Συνήθως, οι εξωτερικοί αξιολογητές δεν λαμβάνουν υπόψη τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης όταν αυτή έχει διαφορετικό σκοπό και πεδίο εφαρμογής, ή όταν η εσωτερική αξιολόγηση δεν είναι υποχρεωτική ή δεν έχει ακόμη εφαρμοστεί πλήρως.

Η εσωτερική σχολική αξιολόγηση μπορεί να έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά, όντας είτε μια διαδικασία διαμορφούμενη κυρίως μέσω εκ των άνω προς τα κάτω στρατηγικών, είτε έχοντας μια διάσταση περισσότερο εκ των κάτω προς τα άνω⁽¹¹⁾. Στην πρώτη περίπτωση, τα κριτήρια, οι διαδικασίες ή το υλικό αναφοράς που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση καθορίζονται σε κεντρικό επίπεδο. Η προσέγγιση αυτή είναι εξαιρετικά χρήσιμη όταν η εσωτερική αξιολόγηση αποσκοπεί επίσης στην παροχή πληροφοριών στους εξωτερικούς αξιολογητές. Ωστόσο, αυτό μπορεί να εμποδίσει τους εσωτερικούς αξιολογητές από το να εστιάσουν στα πιο σημαντικά ζητήματα που αφορούν στο υπό εξέταση σχολείο, και ως εκ τούτου, να περιοριστούν οι βελτιώσεις της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Παραδόξως, η εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση έχει μια πιο συμμετοχική λογική. Μέσω αυτής της προσέγγισης το προσωπικό του σχολείου προσαρμόζει τα κριτήρια και τις διαδικασίες εσωτερικής αξιολόγησης στις δικές του ανάγκες, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τους τοπικούς και εθνικούς στόχους. Μια τέτοιου είδους λογική ενισχύει την θέση των αξιολογητών όσον αφορά στους στόχους και τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθούν, αναθέτοντας πλήρως την ευθύνη του καθορισμού των ζητημάτων προς αξιολόγηση στους εμπλεκόμενους που σχετίζονται αμεσότερα με τις υπό αξιολόγηση δραστηριότητες. Αυτή η προσέγγιση δύναται να προάγει την κοινή δέσμευση για βελτιώσεις που πρέπει να γίνουν κατόπιν της αξιολόγησης. Ωστόσο, οι ειδικοί επισημαίνουν επίσης ορισμένες αδυναμίες, όπως την έλλειψη ικανοτήτων των αξιολογητών ή τη δυσκολία να αξιοποιήσουν πλήρως τον πλουραλισμό των απόψεων κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τις βελτιωτικές δράσεις⁽¹²⁾.

Οι εκπαιδευτικές αρχές επηρεάζουν το περιεχόμενο της εσωτερικής αξιολόγησης με πολλούς τρόπους, για παράδειγμα μέσω της διατύπωσης συστάσεων σχετικά με τη χρήση ενός προκαθορισμένου καταλόγου κριτηρίων, της παροχής κατευθυντήριων οδηγιών και εγχειριδίων, ή της δημιουργίας και διάδοσης δεικτών που επιτρέπουν στα σχολεία να συγκριθούν με άλλα. Μολονότι στις περισσότερες περιπτώσεις υπάρχουν συστάσεις σχετικά με το περιεχόμενο της εσωτερικής αξιολόγησης, σπανίως η διαδικασία καθορίζεται εξ ολοκλήρου από τις εκπαιδευτικές αρχές, και όπου οι κανονισμοί καθιστούν επιτακτική για τα σχολεία τη χρήση των ίδιων κριτηρίων με αυτά που χρησιμοποιούν οι εξωτερικοί αξιολογητές, γίνονται διάφορες προσαρμογές. Στη Ρουμανία για παράδειγμα, τα σχολεία ενθαρρύνονται να εμπλουτίσουν τα εθνικά πρότυπα με τους δικούς τους τομείς εστίασης για την εσωτερική αξιολόγηση. Ως εκ τούτου, οι ευρωπαϊκές χώρες τείνουν να αφήνουν περιθώρια για εκ των κάτω προς τα άνω συμμετοχικές προσεγγίσεις στην εσωτερική αξιολόγηση. Αυτός ο προσανατολισμός αντικατοπτρίζεται, ως έναν βαθμό, και στις πρακτικές που σχετίζονται με την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων, όπως στις διαλογικές διεργασίες επί της τελικής έκθεσης αξιολόγησης μεταξύ των εξωτερικών αξιολογητών και του προσωπικού του σχολείου, ή στη συμμετοχή των μαθητών, των γονέων και της τοπικής κοινότητας στην εξωτερική αξιολόγηση.

(11) Ευρυδίκη, 2004. *Η αξιολόγηση των σχολείων που παρέχουν υποχρεωτική εκπαίδευση στην Ευρώπη*. Βρυξέλλες: Ευρυδίκη.

(12) Dupriez, V., Franquet, A., 2013. L'évaluation dans les systèmes scolaires: au-delà d'un effet miroir? In: V. Dupriez, dir. *L'évaluation dans les systèmes scolaires. Accommodements du travail et reconfiguration des professionalités*. Bruxelles: De Boeck, σ. 21-34.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης υψηλής ποιότητας είναι ουσιαστικής σημασίας, καθώς εφοδιάζουν τους νέους με γνώσεις και δεξιότητες, συμβάλλοντας έτσι στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της Ευρώπης. Η βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και κατάρτισης αποτελεί συνεχή μέριμνα κατά τις πολιτικές συζητήσεις στον τομέα της εκπαίδευσης, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως μαρτυρούν και οι κοινοί στόχοι για τα εκπαιδευτικά συστήματα που προβλέπονται στο ευρωπαϊκό στρατηγικό πλαίσιο συνεργασίας στον τομέα αυτόν ⁽¹⁾.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, είναι πλέον κοινά αποδεκτό ότι υπάρχει ανάγκη για συστήματα και πολιτικές που να στοχεύουν στη διασφάλιση και βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης. Η Σύσταση του 2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου υπογραμμίζει τη σημασία της ανάπτυξης της αξιολόγησης της ποιότητας των σχολείων (2). Από εκεί και έπειτα, το Συμβούλιο έχει επαναλάβει αρκετές φορές τη σημασία της παρακολούθησης και αξιολόγησης της εκπαίδευσης (3). Το 2014, το Συμβούλιο κάλεσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενισχύσει την αμοιβαία μάθηση και να στηρίξει τα κράτη μέλη για την ανάπτυξη των δικών τους διαδικασιών διασφάλισης της ποιότητας ⁽⁴⁾.

Η παρούσα έκθεση παρέχει επισκόπηση, τόσο ανά χώρα όσο και συγκριτικά, των δομών, των στόχων, και των τρόπων εφαρμογής της αξιολόγησης των σχολείων σε όλη την Ευρώπη, με στόχο την προώθηση της ανταλλαγής γνώσεων και προσεγγίσεων σε ό,τι αφορά τη διασφάλιση της ποιότητας στα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα.

ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ: Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Η διασφάλιση της ποιότητας στην εκπαίδευση νοείται ως οι πολιτικές, οι διαδικασίες, και οι πρακτικές εκείνες που αναπτύσσονται με στόχο την επίτευξη, τη διατήρηση ή τη βελτίωση της ποιότητας σε συγκεκριμένους τομείς, μέσω μιας διαδικασίας αξιολόγησης. Με τον όρο «αξιολόγηση» νοείται η γενική διαδικασία συστηματικής και κριτικής ανάλυσης ενός ορισμένου θέματος, που περιλαμβάνει τη συλλογή σχετικών δεδομένων και οδηγεί σε αποφάσεις ή/και συστάσεις για βελτίωση. Η αξιολόγηση μπορεί να εστιάζει σε διάφορα θέματα: τα σχολεία, τους διευθυντές σχολείων, τους εκπαιδευτικούς και άλλα μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού, τα προγράμματα, τις τοπικές αρχές, ή την απόδοση ολόκληρου του εκπαιδευτικού συστήματος.

Εντός του ευρύτερου πεδίου της διασφάλισης της ποιότητας, η παρούσα έκθεση επικεντρώνεται στη **αξιολόγηση των σχολείων** υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Με βάση το εννοιολογικό πλαίσιο που θεσπίστηκε στην προηγούμενη μελέτη της Ευρυδικής επί του ίδιου ζητήματος (2004) ⁽⁵⁾, η αξιολόγηση των σχολείων αφορά στις δραστηριότητες που ασκούνται από το προσωπικό του σχολείου, ιδωμένο ως σύνολο. Αυτού του είδους η αξιολόγηση αποσκοπεί στην παρακολούθηση και βελτίωση της ποιότητας της σχολικής εκπαίδευσης, και, ως εκ τούτου, τα πορίσματα παρουσιάζονται σε μια γενική έκθεση που δεν περιλαμβάνει ατομικές πληροφορίες αξιολόγησης των εκπαιδευτικών.

(1) Συμπεράσματα του συμβουλίου της 12ης Μαΐου 2009 σχετικά με ένα στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης («ΕΚ 2020»), OJ C 119, 28.5.2009, σ. 2.

(2) Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2001, περί ευρωπαϊκής συνεργασίας για την αξιολόγηση της ποιότητας στη σχολική εκπαίδευση, OJ L 60, 1.3.2001, σ. 51.

(3) Συμπεράσματα του Συμβουλίου και των Αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, συνεληθόντων στα πλαίσια του Συμβουλίου, σχετικά με την αποτελεσματικότητα και τη ισότητα στην εκπαίδευση και κατάρτιση, OJ C 298, 8.12.2006, σ. 3· Συμπεράσματα του συμβουλίου της 12ης Μαΐου 2009 σχετικά με ένα στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης («ΕΚ 2020»), OJ C 119, 28.5.2009, σ. 2.

(4) Συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2014, για τη διασφάλιση της ποιότητας στην εκπαίδευση και κατάρτιση, OJ C 183, 14.6.2014, σ. 30.

(5) Eurydice, 2004. *Evaluation of schools providing compulsory education in Europe*. Brussels: Eurydice.

Η αξιολόγηση των σχολείων μπορεί να αφορά σε ένα ευρύ φάσμα σχολικών δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της διδασκαλίας και της μάθησης, ή/και όλων των πτυχών της διαχείρισης του σχολείου. Η παρούσα έκθεση πραγματεύεται κυρίως τις προσεγγίσεις που εστιάζουν στις εκπαιδευτικές και διαχειριστικές δραστηριότητες. Δεν εξετάζεται η αξιολόγηση των σχολείων που διενεργείται από ειδικούς αξιολογητές για συγκεκριμένα θέματα (λογιστικά αρχεία, υγεία, ασφάλεια, αρχειοθέτηση, κλπ).

Η αξιολόγηση των σχολείων μπορεί να είναι εξωτερική ή εσωτερική. Στην πρώτη περίπτωση, πραγματοποιείται από αξιολογητές που δεν είναι μέλη του εκάστοτε σχολείου, και οι οποίοι συχνά ανήκουν σε ένα σώμα επιθεωρητών και υποβάλλουν αναφορά στις αρμόδιες για την εκπαίδευση αρχές. Στη δεύτερη περίπτωση, η αξιολόγηση διενεργείται κατά κύριο λόγο από μέλη του προσωπικού του σχολείου ⁽⁶⁾. Τόσο στην εξωτερική όσο και στην εσωτερική αξιολόγηση δύναται να συμμετέχουν και άλλοι ενδιαφερόμενοι παράγοντες, όπως μαθητές, γονείς, και μέλη της τοπικής κοινωνίας.

Η καθιέρωση της αξιολόγησης των σχολείων ως διαδεδομένη πρακτική για τη μέτρηση και βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης στις χώρες της Ευρώπης οφείλεται σε διάφορους λόγους ⁽⁷⁾. Η τάση προς την αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος, από τη δεκαετία του 1980 και μετά, σε συνδυασμό με την αυτονομία που ενίοτε εκχωρείται σε τοπικό και σχολικό επίπεδο, είχε ως αποτέλεσμα οι τοπικές αρχές και τα σχολεία να καταστούν βασικοί παράγοντες της εκπαιδευτικής πολιτικής. Σε μερικές χώρες, η λήψη των αποφάσεων σχετικά με τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού και των πόρων, καθώς και σχετικά με το περιεχόμενο της παρεχόμενης εκπαίδευσης, υπάγεται στην αρμοδιότητα των σχολείων. Κάποιες φορές, η εν λόγω αυτονομία συνδυάζεται με την ευθύνη κατάρτισης στρατηγικών σχεδίων για τη βελτίωση και περαιτέρω ανάπτυξη της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Η αύξηση της αυτονομίας των σχολείων οδήγησε στη μεταβίβαση ευθυνών από τις εκπαιδευτικές αρχές στο κάθε σχολείο.

Η βαρύτητα που δίδεται στην αξιολόγηση των σχολείων διαφέρει από χώρα σε χώρα. Κάθε χώρα, μάλιστα, αναπτύσσει τη δική της νοοτροπία αξιολόγησης, με διαφορετικά σημεία εστίασης. Η αξιολόγηση των σχολείων είναι μία μόνο πτυχή των συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας, και μπορεί να είναι περισσότερο ή λιγότερο ανεπτυγμένη, ανάλογα με την εκάστοτε χώρα. Προκειμένου να εξηγηθεί ο τρόπος με τον οποίο η αξιολόγηση των σχολείων συνδέεται με ολόκληρο το σύστημα αξιολόγησης, η παρούσα έκθεση παρουσιάζει το προφίλ της κάθε χώρας, όπου περιγράφονται οι χρησιμοποιούμενες προσεγγίσεις στη διασφάλιση της ποιότητας.

Τα εθνικά προφίλ δίνουν επίσης τη δυνατότητα να σκιαγραφηθούν τα συστήματα διασφάλισης της ποιότητας σε χώρες όπου δεν υπάρχει σύστημα εξωτερικής, και ενίοτε εσωτερικής, αξιολόγησης των σχολείων, όπως στη Βουλγαρία, την Κροατία, την Ελλάδα, την Κύπρο (ISCED 1), το Λουξεμβούργο, τη Φινλανδία, και τη Νορβηγία. Για τη διασφάλιση της ποιότητας, οι χώρες αυτές μπορεί να βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στην παρακολούθηση του εκπαιδευτικού συστήματος ως σύνολο με βάση τα αποτελέσματα των μαθητών στο πλαίσιο της τυποποιημένης αξιολόγησης, στην αξιολόγηση της παρεχόμενης εκπαίδευσης από τις τοπικές αρχές, ή στην ατομική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών. Η συγκριτική ανάλυση περιλαμβάνει λίγες μόνο αναφορές στις χώρες αυτές.

(6) Ο όρος «αυτό-αξιολόγηση» χρησιμοποιείται συνήθως ως γενική αναφορά σε όλα τα είδη αξιολόγησης που λαμβάνουν χώρα στα σχολεία. Προκειμένου να αποσαφηνιστούν οι έννοιες, πραγματοποιείται διάκριση ανάμεσα στην αυτό-αξιολόγηση (κατά την οποία ο αξιολογητής σχηματίζει άποψη σχετικά με τις εργασίες που εκτελεί ο ίδιος) και την εσωτερική αξιολόγηση (κατά την οποία, ανεξάρτητα από τη συλλογή δεδομένων, η κρίση διατυπώνεται από άτομα, ή ενώσεις προσώπων, που είναι μέλη του προσωπικού ή μαθητές του σχολείου). Για τους σκοπούς της παρούσας έκθεσης, όλες οι αξιολογήσεις που διενεργούνται από το ίδιο το σχολείο αναφέρονται ως «εσωτερικές».

(7) Βλέπε Ευρυδίκη, 2007. Σχολική Αυτονομία στην Ευρώπη. Πολιτικές και Μέτρα. Βρυξέλλες: Ευρυδίκη.

ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Κύριος σκοπός της παρούσας έκθεσης είναι να παράσχει μια επισκόπηση της ανάπτυξης και οργάνωσης της σχολικής αξιολόγησης στην Ευρώπη. Επιδιώκει επίσης να επισημάνει τα κοινά χαρακτηριστικά, τις τάσεις, και τις εθνικές πρωτοβουλίες που θα μπορούσαν να αποτελέσουν το έναυσμα για μελλοντικές πολιτικές εξελίξεις και σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη.

Η έκθεση χωρίζεται σε τρία διακριτά μέρη: τη σύντομη συγκριτική ανάλυση, τα εθνικά προφίλ, και το γλωσσάριο.

Η συγκριτική ανάλυση διερευνά τα βασικά χαρακτηριστικά του τρόπου οργάνωσης τόσο της εξωτερικής όσο και της εσωτερικής αξιολόγησης.

Το πρώτο κεφάλαιο πραγματεύεται την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων. Εντοπίζει τις χώρες όπου έχει υιοθετηθεί η προσέγγιση αυτή, και εξετάζει εν συντομία την ισχύουσα κατάσταση στα υπόλοιπα κράτη. Στη συνέχεια συζητούνται τα εξής κύρια ζητήματα:

- το είδος του αρμόδιου φορέα για την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων
- το σημείο εστίασης της αξιολόγησης και τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για τη διαμόρφωση κρίσης σχετικά με τα σχολεία
- οι διαδικασίες (π.χ. επίσκεψη στο σχολείο, παρακολούθηση των μαθημάτων, εκτίμηση κινδύνου, διαβούλευση με τους ενδιαφερομένους, κλπ) που χρησιμοποιούνται για τη διενέργεια της αξιολόγησης και την εκπόνηση της έκθεσης αξιολόγησης
- τα πιθανά αποτελέσματα της εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων
- η διάδοση των πορισμάτων της αξιολόγησης
- τα βασικά προσόντα και η επαγγελματική εμπειρία που πρέπει να διαθέτουν οι εξωτερικοί αξιολογητές.

Όπως κάθε σχετική διαδικασία, τόσο η εξωτερική όσο και η εσωτερική αξιολόγηση των σχολείων αποτελούνται από παρόμοια στάδια, δηλαδή τη συλλογή δεδομένων και τη διατύπωση κρίσης κατά τα συμφωνηθέντα κριτήρια. Ωστόσο, λόγω της αυτονομίας των σχολείων και των τοπικών αρχών σε ό,τι αφορά την εσωτερική αξιολόγηση, η έκταση των πληροφοριών που συγκεντρώνονται για την εσωτερική αξιολόγηση είναι πιο περιορισμένη σε σύγκριση με την εξωτερική αξιολόγηση.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, που πραγματεύεται την εσωτερική αξιολόγηση των σχολείων, εξετάζονται τα ακόλουθα κύρια ζητήματα:

- οι επίσημες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν τα σχολεία κατά την εσωτερική αξιολόγηση
- η συμμετοχή των γονέων, των μαθητών, και άλλων ενδιαφερομένων στις διαδικασίες εσωτερικής αξιολόγησης
- τα διάφορα εργαλεία και υποστηρικτικά μέτρα που τίθενται στη διάθεση των σχολείων από τις εκπαιδευτικές αρχές για τη διενέργεια εσωτερικών αξιολογήσεων
- η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης σε επίπεδο σχολείου και ανώτατων αρχών, μεταξύ άλλων και για τους σκοπούς της εξωτερικής αξιολόγησης.

Στα εθνικά προφίλ παρέχεται μια επισκόπηση των βασικών χαρακτηριστικών των προσεγγίσεων που ακολουθούνται σε κάθε χώρα για την εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων, καθώς και άλλων προσεγγίσεων που χρησιμοποιούνται στη διασφάλιση της ποιότητας. Υπάρχει διαθέσιμος οδηγός για τα εθνικά προφίλ.

Στο γλωσσάριο παρέχονται οι ορισμοί όλων των ειδικών όρων που χρησιμοποιούνται στην έκθεση.

ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΠΗΓΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Η παρούσα έκθεση παρέχει μια επισκόπηση των συστημάτων για την αξιολόγηση των σχολείων πρωτοβάθμιας και γενικής (κατώτερης και ανώτερης) υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πλήρους φοίτησης ⁽⁸⁾.

Η έκθεση αφορά στα δημόσια σχολεία όλων των χωρών. Δεν περιλαμβάνονται τα ιδιωτικά σχολεία, εκτός από τα επιχορηγούμενα ιδιωτικά σχολεία των λίγων εκείνων χωρών όπου στα σχολεία αυτά εγγράφεται μεγάλο ποσοστό των μαθητών, δηλαδή στο Βέλγιο, την Ιρλανδία, την Ολλανδία, και το Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία). Επιχορηγούμενα ιδιωτικά σχολεία είναι αυτά των οποίων η βασική χρηματοδότηση προέρχεται, κατά περισσότερο από 50 %, από τα δημόσια ταμεία.

Έτος αναφοράς είναι το 2013/14. Η έκθεση καλύπτει όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, καθώς και την Ισλανδία, την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, τη Νορβηγία, και την Τουρκία ⁽⁹⁾.

Οι πληροφορίες συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίων και υποδειγμάτων για τα εθνικά προφίλ, που συμπληρώθηκαν από εθνικούς εμπειρογνώμονες ή/και τον εθνικό εκπρόσωπο του Δικτύου Ευρυδίκη. Βασική πηγή πληροφοριών είναι τα επίσημα έγγραφα που εκδίδονται από τις κεντρικές/ανώτατες εκπαιδευτικές αρχές.

(8) Για ακριβείς πληροφορίες σχετικά με την πλήρους φοίτησης υποχρεωτική πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμια γενική εκπαίδευση κάθε χώρας, παρακαλούμε συμβουλευτείτε: Structures of European education systems 2014/15, διαθέσιμο στο http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/facts_and_structures_en.php#diagrams

(9) Οι ακόλουθες χώρες δεν συμμετείχαν στο Δίκτυο Ευρυδίκη για την παρούσα έκθεση: Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Λιχτενστάιν, Μαυροβούνιο, και Σερβία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Η εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων αποτελεί καθιερωμένη προσέγγιση για τη διασφάλιση της ποιότητας στην Ευρώπη. Όπως προσδιορίζεται στην παρούσα έκθεση (βλέπε Εισαγωγή), διενεργείται από αξιολογητές που δεν είναι μέλη του προσωπικού του εκάστοτε σχολείου, και οι οποίοι λογοδοτούν στις αρμόδιες για την εκπαίδευση αρχές. Η εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων αφορά σε δραστηριότητες που ασκούνται εντός του σχολικού περιβάλλοντος, χωρίς όμως να επιδιώκεται η ανάθεση ευθυνών σε μεμονωμένα μέλη του προσωπικού. Αυτού του είδους η αξιολόγηση έχει ως στόχο την παρακολούθηση ή τη βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης ή/και των επιδόσεων των μαθητών. Ωστόσο, το εύρος των πτυχών που τίθενται υπό αξιολόγηση ποικίλλει από χώρα σε χώρα ανάλογα, για παράδειγμα, με τον βαθμό αυτονομίας των σχολείων.

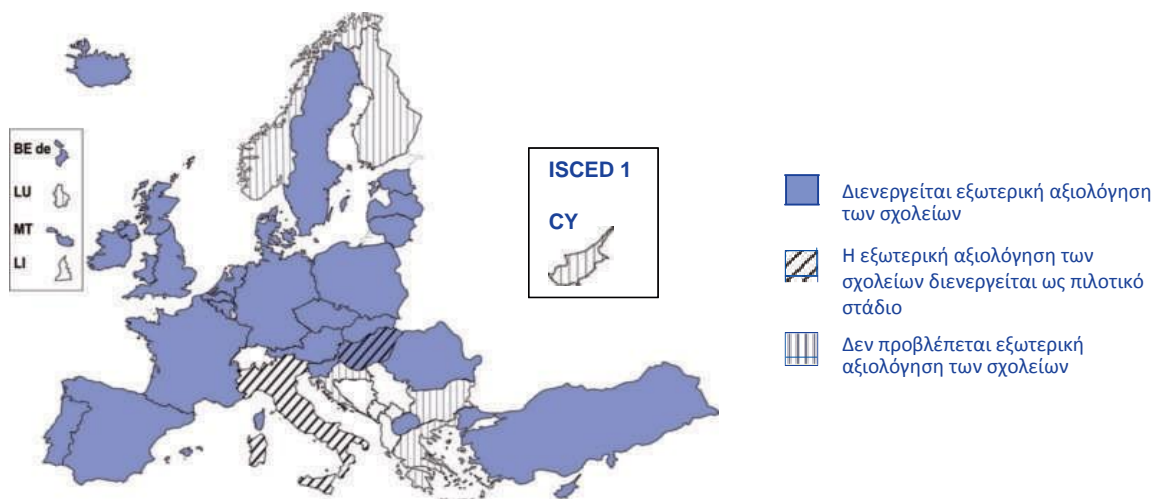
Το παρόν κεφάλαιο περιγράφει τον τρόπο οργάνωσης της εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων στην Ευρώπη. Η Ενότητα 1.1 παρέχει μια σφαιρική εικόνα της ισχύουσας κατάστασης σε κάθε χώρα. Η Ενότητα 1.2 προσδιορίζει τους φορείς και τις εκπαιδευτικές αρχές στον οποίων την αρμοδιότητα υπάγεται η διενέργεια της εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων. Στην Ενότητα 1.3 παρουσιάζονται τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για τη διαμόρφωση άποψης για το κάθε σχολείο. Η Ενότητα 1.4 είναι αφιερωμένη στις διαδικασίες συλλογής πληροφοριών, συναγωγής συμπερασμάτων, και αναφοράς των πορισμάτων. Στην Ενότητα 1.5 περιγράφονται τα διάφορα πιθανά αποτελέσματα της εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων. Στην Ενότητα 1.6 αναλύεται ο βαθμός διάδοσης των πορισμάτων της εξωτερικής αξιολόγησης. Τέλος, η Ενότητα 1.7 επικεντρώνεται στα προσόντα και την επαγγελματική εμπειρία των αξιολογητών.

1.1. Καθεστώς της εξωτερικής αξιολόγησης

Η παρούσα ενότητα παρέχει μια γενική επισκόπηση των ισχυόντων συστημάτων εξωτερικής αξιολόγησης στην Ευρώπη. Εξετάζεται επίσης η κατάσταση στις χώρες όπου αυτή δεν αποτελεί βασική πτυχή του συστήματος διασφάλισης της ποιότητας.

Η εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων αποτελεί διαδεδομένη πρακτική στην Ευρώπη. Διενεργείται σε 31 εκπαιδευτικά συστήματα, καταναμημένα σε 26 χώρες (βλέπε Σχήμα 1.1).

Σχήμα 1.1: Καθεστώς της εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων, σύμφωνα με τους κεντρικούς/ανώτατου επιπέδου κανονισμούς, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14

Πηγή: Ευρυδίκη.

Ειδικές σημειώσεις χωρών

Γαλλία: Οι κεντρικοί κανονισμοί προβλέπουν τη διενέργεια εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων, όχι όμως ως συστηματική προσέγγιση που ακολουθείται σε τακτική βάση. Το σύστημα ελέγχου επικεντρώνεται, κατά κανόνα, στα μεμονωμένα μέλη του προσωπικού του σχολείου.

Ιταλία: Η πλήρης εφαρμογή της εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων θα ξεκινήσει το 2015/16, μετά από ένα πιλοτικό στάδιο.

Ουγγαρία: Επί του παρόντος, υλοποιείται τριετές πιλοτικό πρόγραμμα, ως προπαρασκευαστικό στάδιο για την καθιέρωση, το 2015, μιας ολοκληρωμένης μορφής εξωτερικής αξιολόγησης (παιδαγωγική/επαγγελματική επιθεώρηση), παράλληλα με την εξωτερική αξιολόγηση στο πλαίσιο της οποίας ελέγχεται ότι τα σχολεία λειτουργούν σύμφωνα με την νομοθεσία.

Σε επτά εκπαιδευτικά συστήματα, δεν υπάρχει κεντρική ρύθμιση για την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων.

Στην Κροατία, η εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων δεν αποτελεί κεντρικό σημείο εστίασης των εθνικών εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων ή πολιτικών. Το ίδιο ίσχυε μέχρι προσφάτως και στη Βουλγαρία. Ωστόσο, από το 2012 έως το 2014, τέθηκε σε εφαρμογή πρόγραμμα με στόχο τον σχεδιασμό ενός συστήματος επιθεώρησης. Κατόπιν του προγράμματος αυτού, το Υπουργείο Παιδείας και Επιστημών επεξεργάζεται νέο νομοσχέδιο για την προσχολική και σχολική εκπαίδευση, στο οποίο θα ενσωματώνεται και σύστημα επιθεώρησης. Ο νόμος ενδέχεται να εγκριθεί το 2015.

Στην Ελλάδα, την Κύπρο (πρωτοβάθμια εκπαίδευση), και το Λουξεμβούργο, η εξωτερική αξιολόγηση που διενεργείται από επιθεωρητές ή σχολικούς συμβούλους αφορά κυρίως στους εκπαιδευτικούς. Μολονότι στις χώρες αυτές υφίσταται κάποια μορφή εξωτερικής αξιολόγησης, το πεδίο εφαρμογής της είναι αρκετά περιορισμένο, καθώς σχετίζεται με συγκεκριμένα στοιχεία όπως οι χρηματοοικονομικοί λογαριασμοί, η υγεία, η ασφάλεια, η αρχειοθέτηση, και άλλα ζητήματα.

Στη Φινλανδία, δεν υπάρχουν κεντρικοί κανονισμοί σχετικά με την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων. Ωστόσο, οι τοπικές αρχές δύνανται να αποφασίζουν την υιοθέτηση τέτοιας προσέγγισης για τα σχολεία που υπάγονται στην αρμοδιότητά τους. Η νομοθεσία περί της βασικής εκπαίδευσης δεν επικεντρώνεται στα σχολεία, αλλά στους παρόχους εκπαίδευσης (π.χ. οι δήμοι, στην περίπτωση των δημόσιων σχολείων). Κατά συνέπεια, τα δικαιώματα και οι ευθύνες ορίζονται και δεσμεύουν τους φορείς αυτούς και όχι τα σχολεία. Οι φορείς παροχής εκπαίδευσης φέρουν τη νομική υποχρέωση να αξιολογούν την εκπαίδευση που προσφέρουν, καθώς και να συμμετέχουν σε διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης του εκπαιδευτικού συστήματος στο σύνολό του ή σε περιφερειακό επίπεδο. Τα σπουδαιότερα πορίσματα αυτών των εξωτερικών αξιολογήσεων πρέπει να δημοσιεύονται. Οι κανονισμοί δεν διευκρινίζουν τις μορφές και τις διαδικασίες αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο, δίνοντας μεγάλη ελευθερία στους παρόχους εκπαίδευσης. Σκοπός της αξιολόγησης είναι η ενίσχυση της εκπαιδευτικής ανάπτυξης και η βελτίωση των συνθηκών μάθησης.

Στη Νορβηγία, η εξωτερική αξιολόγηση που διενεργείται από την εθνική επιθεώρηση επικεντρώνεται στη διασφάλιση της συμβατότητας των δραστηριοτήτων που ασκούνται από τους τοπικούς παρόχους εκπαίδευσης με τη νομοθεσία περί της εκπαίδευσης. Ειδικότερα, οι επιθεωρητές ελέγχουν αν οι πάροχοι σχολικής εκπαίδευσης τηρούν τις νόμιμες υποχρεώσεις τους, εξασφαλίζοντας ότι τα παιδιά και οι νέοι έχουν ίσα δικαιώματα στην εκπαίδευση, ανεξάρτητα από το φύλο, το κοινωνικό και πολιτισμικό υπόβαθρο, τον τόπο κατοικίας τους, ή τις όποιες ειδικές ανάγκες. Τα σχολεία μπορεί να συμμετέχουν σε διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης μέσω συνεντεύξεων με αρμόδιους υπαλλήλους. Εντούτοις, οι επιθεωρητές εστιάζουν κυρίως στις ιδιοκτήτριες αρχές των σχολείων.

1.2. Αρμόδιοι φορείς για την εξωτερική αξιολόγηση

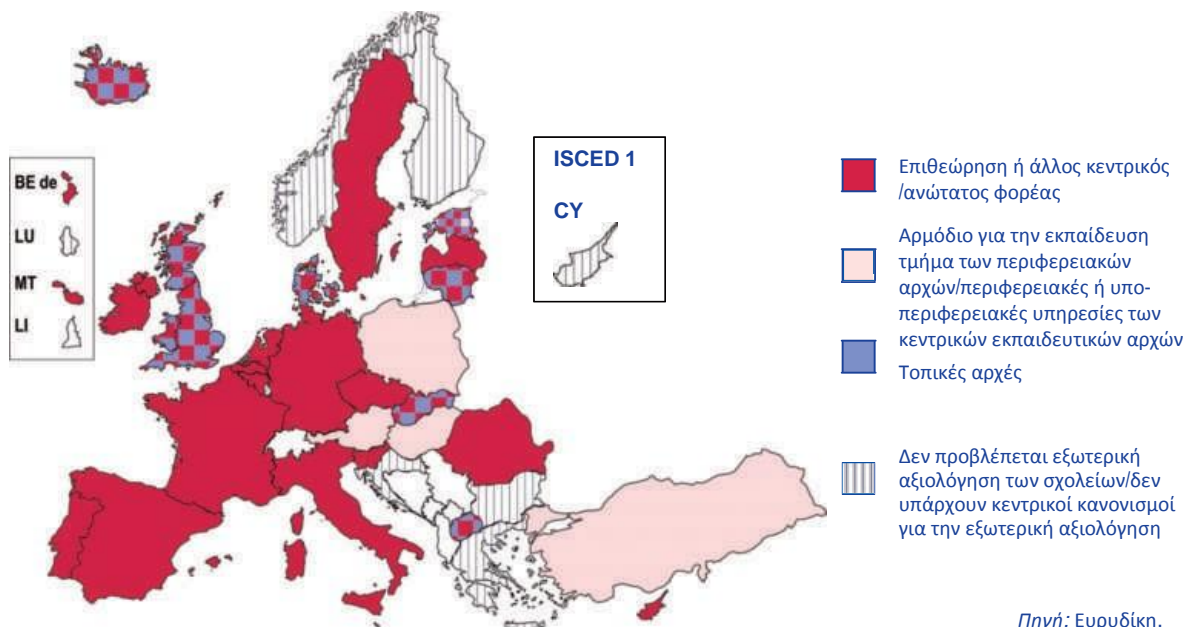
Στην παρούσα ενότητα εξετάζονται οι φορείς που είναι επιφορτισμένοι με την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων. Παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τη φύση των φορέων αυτών, καθώς και με το επίπεδο εξουσίας στο οποίο λειτουργούν. Επισημαίνονται επίσης οι περιπτώσεις στις οποίες εμπλέκονται αρκετοί φορείς στην εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων.

Στα περισσότερα εκπαιδευτικά συστήματα (27 από τα 31 όπου προβλέπεται εξωτερική αξιολόγηση), η εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων υπάγεται στην αρμοδιότητα κάποιου κεντρικού/ανώτατου φορέα (βλέπε Σχήμα 1.2). Δύο είναι οι βασικότεροι τύποι φορέων, με περίπου ίση αντιπροσώπευση μεταξύ των χωρών. Από τη μία, μπορεί να είναι ένα τμήμα των κεντρικών ή ανώτατων εκπαιδευτικών αρχών που συνήθως ονομάζεται «επιθεώρηση», ή, πιο σπάνια, «τμήμα αξιολόγησης». Από την άλλη, μπορεί να είναι μια ξεχωριστή υπηρεσία, ασχολούμενη εκ ολοκλήρου με την επιθεώρηση των σχολείων.

Σε πέντε χώρες, παρατηρείται διαφορετικός βαθμός αποκέντρωσης των αρμοδιοτήτων εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων, σε περιφερειακό ή υπο-περιφερειακό επίπεδο. Στην Εσθονία, η «κρατική εποπτεία» διενεργείται από τα υπουργεία παιδείας των επαρχιακών κυβερνήσεων εξ ονόματος του Υπουργού Παιδείας και Έρευνας. Ωστόσο, όταν υπάρχει σοβαρή ή επείγουσα καταγγελία εναντίον συγκεκριμένου σχολείου, η ευθύνη της εξωτερικής αξιολόγησης εκχωρείται στο Τμήμα Εξωτερικής Αξιολόγησης του Υπουργείου Παιδείας και Έρευνας. Στην Ουγγαρία, οι υπο-περιφερειακές μονάδες

της ουγκρικής δημόσιας διοίκησης φέρουν την ευθύνη της εκτέλεσης των επιθεωρήσεων στα σχολεία (τόσο για τον έλεγχο νομικής συμμόρφωσης όσο και για τη θέση σε λειτουργία του πιλοτικού συστήματος παιδαγωγικής/επαγγελματικής αξιολόγησης), σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του αρμόδιου για την εκπαίδευση Υπουργείου. Στην Αυστρία, η επίβλεψη της εκπαίδευσης αποτελεί ομοσπονδιακή ευθύνη κατανεμημένη μεταξύ εννέα ομοσπονδιακών και διαφόρων περιφερειακών υπηρεσιών. Οι υπηρεσίες αυτές λειτουργούν, μέχρι ενός ορισμένου βαθμού, ανεξάρτητα η μία από την άλλη. Στην Πολωνία, η εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων διενεργείται από τις περιφερειακές υπηρεσίες επιθεώρησης. Οι υπηρεσίες αυτές εφαρμόζουν μεν την πολιτική του Υπουργείου Παιδείας, είναι όμως υπόλογες στον κυβερνήτη της επαρχίας (βοεβόδας) που εκπροσωπεί τον Πρωθυπουργό στις περιφέρειες. Στην Τουρκία, οι επαρχιακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης φέρουν την ευθύνη για την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων, ενώ τις εργασίες τους συντονίζει η διεύθυνση καθοδήγησης και ελέγχου του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας.

Σχήμα 1.2: Αρμόδιοι φορείς για τη διενέργεια της εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14

Επεξηγηματικό σημείωμα

Ο χάρτης απεικονίζει τον φορέα ή τους φορείς που έχουν την ευθύνη για τη διενέργεια της εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων. Δεν περιλαμβάνονται οι φορείς που φέρουν μόνο τυπική ευθύνη.

Οι περιφερειακές ή υπο-περιφερειακές υπηρεσίες των κεντρικών εκπαιδευτικών αρχών είναι διοικητικά τμήματα των κεντρικών/ανώτατων αρχών που λειτουργούν σε περιφερειακό ή υπο-περιφερειακό επίπεδο.

Ειδικές σημειώσεις χωρών

Γαλλία: Η επιθεώρηση βρίσκεται υπό τον έλεγχο της κεντρικής εκπαιδευτικής αρχής, αλλά οι επιθεωρητές ασκούν δραστηριότητα σε τοπικό (δημοτικά σχολεία) ή περιφερειακό επίπεδο (σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης).

Ιταλία: Οι πληροφορίες βασίζονται σε δύο πιλοτικά προγράμματα (βλέπε τα Εθνικά Προφίλ).

Ουγγαρία: Τα δεδομένα αφορούν τόσο στο σύστημα «ελέγχου νομικής συμμόρφωσης» όσο και στο σύστημα «παιδαγωγικής/επαγγελματικής αξιολόγησης» που έχουν τεθεί σε δοκιμαστική λειτουργία (βλέπε τα Εθνικά Προφίλ). Επιπλέον, σύμφωνα με τον Νόμο περί Γενικής Εκπαίδευσης (2011, CXС), οι διαχειριστές των σχολείων (τοπικές αρχές) δύναται επίσης να διενεργούν σχολικές αξιολογήσεις.

Φινλανδία: Οι φορείς παροχής εκπαίδευσης φέρουν τη νομική υποχρέωση να αξιολογούν την εκπαίδευση που προσφέρουν, καθώς και να συμμετέχουν σε διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης του εκπαιδευτικού συστήματος στο σύνολό του ή σε περιφερειακό επίπεδο. Οι κανονισμοί δεν διευκρινίζουν τις μορφές και τις διαδικασίες αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο.

Σε έξι εκπαιδευτικά συστήματα (Εσθονία, Σλοβακία, Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία, Ουαλία, και Σκωτία), και Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας), οι τοπικές αρχές ή οι περιφερειακές ιδρυτικές αρχές ασκούν καθήκοντα αξιολόγησης για τα σχολεία που υπάγονται στην αρμοδιότητά τους. Οι προσεγγίσεις αυτές δεν αποτελούν βασικό σημείο εστίασης της συγκριτικής ανάλυσης, για αυτό δεν εξετάζονται περαιτέρω στις επόμενες ενότητες του κεφαλαίου.

Ανάλογα με την εκάστοτε χώρα, παρατηρούνται διαφορετικοί συσχετισμοί ανάμεσα στην εστίαση και τους στόχους των αξιολογήσεων που διενεργούνται από τις τοπικές εκπαιδευτικές αρχές και στην κύρια προσέγγιση εξωτερικής αξιολόγησης που διενεργείται από κεντρικούς ή περιφερειακούς φορείς. Στην Εσθονία, η κρατική εποπτεία των σχολείων και η αξιολόγηση που διενεργείται από τους ιδρυτές των σχολείων επικεντρώνονται στο ίδιο στοιχείο, δηλαδή στη συμμόρφωση του σχολείου με τις νομικές απαιτήσεις διαφόρων τομέων. Στη Σλοβακία και την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, το πεδίο εφαρμογής της αξιολόγησης που πραγματοποιείται από τις τοπικές αρχές είναι πιο περιορισμένο από ό,τι στην περίπτωση των κρατικών επιθεωρήσεων των σχολείων. Στη Σλοβακία, η Κρατική Επιθεώρηση Σχολείων επικεντρώνεται κυρίως στις εκπαιδευτικές πτυχές και στην τήρηση των κανονισμών, ενώ οι ιδρυτές των σχολείων (δήμοι ή αυτοδιοικούμενες περιφέρειες) διενεργούν δημοσιονομικούς ελέγχους και ελέγχουν τη συμμόρφωση με γενικούς δεσμευτικούς κανόνες. Στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, τόσο οι δήμοι όσο και η Κρατική Επιθεώρηση εστιάζουν στην εφαρμογή των κανονισμών από τα σχολεία. Επιπλέον, οι επιθεωρητές αξιολογούν την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Τέλος, στο Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία, Ουαλία, και Σκωτία), τοπικές και κεντρικές αρχές ακολουθούν παρόμοιες προσεγγίσεις, ως προς την εστίαση και τους στόχους, διαφέρουν όμως οι χρησιμοποιούμενες διαδικασίες και τα αποτελέσματα. Στο Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Ουαλία), οι τοπικές εκπαιδευτικές αρχές υποχρεούνται να προάγουν υψηλά πρότυπα στα σχολεία που υπάγονται στην αρμοδιότητά τους. Δεν καθορίζονται συγκεκριμένες διαδικασίες αξιολόγησης, και, σε γενικές γραμμές, οι τοπικές αρχές δεν διεξάγουν επιθεωρήσεις, αν και ενίοτε πραγματοποιούν επισκέψεις στα σχολεία στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων εποπτείας τους. Κατά κύριο λόγο, συλλέγουν δεδομένα για την εκτίμηση των επιδόσεων των σχολείων, και εντοπίζουν τα σχολεία εκείνα που χρήζουν βελτίωσης και παρέμβασης. Στο Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία), οι τοπικές αρχές υποχρεούνται να βελτιώνουν την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης στα σχολεία που τελούν υπό τη διαχείρισή τους.

Στη Δανία, τη Λιθουανία, και την Ισλανδία, η εξωτερική αξιολόγηση αποτελεί κοινή αρμοδιότητα των κεντρικών και των τοπικών αρχών.

Στη Δανία, η Εθνική Υπηρεσία για τη Διασφάλιση της Ποιότητας και την Εποπτεία προβαίνει, ετησίως, σε εξέταση κάθε σχολείου με βάση ορισμένους δείκτες, ώστε να εντοπιστούν τυχόν αδυναμίες. Μετά την ολοκλήρωση του πρώτου αυτού σταδίου, οι δήμοι αναλαμβάνουν την περαιτέρω παρακολούθηση και θέσπιση βελτιωτικών μέτρων, εφόσον χρειάζεται. Τέλος, η Υπηρεσία δύναται να καλέσει τους δήμους να καταρτίσουν σχέδιο δράσης, ώστε να διασφαλιστεί η βελτίωση των ακαδημαϊκών προδιαγραφών του σχολείου.

Στη Λιθουανία, η ευθύνη της εξωτερικής αξιολόγησης είναι επιμερισμένη ανάμεσα στον Εθνικό Οργανισμό Σχολικής Αξιολόγησης (NASE) και στην ιδιοκτήτρια αρχή του εκάστοτε σχολείου, που μπορεί να είναι είτε ο δήμος είτε η κεντρική κυβέρνηση (εκτός από την περίπτωση των ιδιωτικών σχολείων). Η ιδιοκτήτρια αρχή σχεδιάζει και εκκινεί τη διαδικασία εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων της αρμοδιότητάς του, η οποία διενεργείται στη συνέχεια από τη NASE, παρέχει στήριξη στα σχολεία πριν και μετά την αξιολόγηση, και παρακολουθεί τις επιδόσεις τους κατόπιν της αξιολόγησης.

Στην Ισλανδία, το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικού Ελέγχου του αρμόδιου για την παιδεία Υπουργείου διεξάγει επιθεώρηση/αξιολόγηση από κοινού με τις τοπικές εκπαιδευτικές αρχές και των 74 δήμων. Ο Δήμος του Ρέικιαβικ διενεργεί ανεξάρτητη αξιολόγηση των σχολείων του.

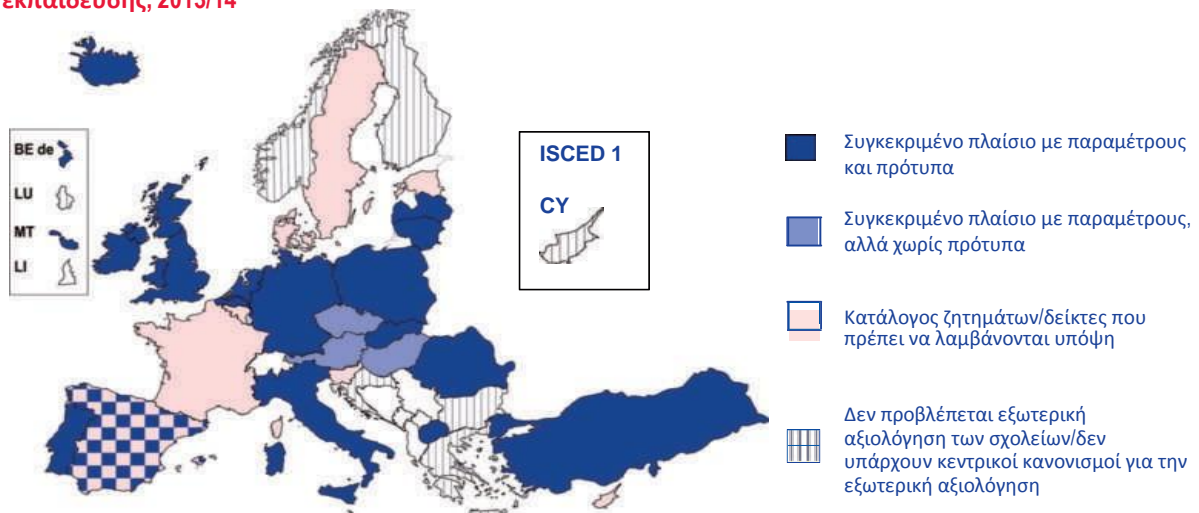
1.3. Η χρήση των πλαισίων στην εξωτερική αξιολόγηση

Η παρούσα ενότητα παρέχει πληροφορίες σχετικά με το σημείο εστίασης των αξιολογήσεων και τον τρόπο με τον οποίο οι χώρες θεσπίζουν τα κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διαδικασία αυτή. Τα κριτήρια αξιολόγησης αποτελούνται από δύο συνιστώσες, δηλαδή την παράμετρο (η μετρήσιμη πτυχή του στοιχείου που πρέπει να αξιολογηθεί), και το απαιτούμενο πρότυπο (σημείο αναφοράς, επίπεδο απόδοσης, ή κανόνας) επί του οποίου αξιολογείται η παράμετρος. Παρέχουν την (ποσοτική ή/και ποιοτική) βάση σύμφωνα με την οποία διαμορφώνονται οι κρίσεις. Από τη συγκριτική ανάλυση προκύπτει ότι, στις περισσότερες χώρες, οι αξιολογητές χρησιμοποιούν τυποποιημένα

κριτήρια που καθορίζονται από τις κεντρικές/ανώτατες αρχές, και τα οποία αφορούν σε ένα ευρύ φάσμα σχολικών δραστηριοτήτων. Στις υπόλοιπες χώρες, όπου τα κριτήρια δεν κανονικοποιούνται σε επίπεδο κεντρικών/ανώτατων αρχών, η εξωτερική αξιολόγηση τείνει να επικεντρώνεται σε περιορισμένες πτυχές του σχολικού έργου ή/και να μην διενεργείται συστηματικά.

Στα δύο τρίτα των εκπαιδευτικών συστημάτων όπου διενεργείται εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων, έχουν σχεδιαστεί δομημένα και τυποποιημένα πλαίσια καθορισμού του περιεχομένου και των προσδοκιών της εξωτερικής αξιολόγησης (βλέπε Σχήμα 1.3). Στις χώρες αυτές, όλοι οι αξιολογητές πρέπει να χρησιμοποιούν το ίδιο ή τα ίδια πλαίσια. Η διαδικασία αυτή ξεκίνησε τη δεκαετία του 1990 ⁽¹⁾, και συνεχίστηκε, σε μερικές χώρες, και κατά τη νέα χιλιετία. Το 2009, για παράδειγμα, το Βέλγιο (Γερμανόφωνη Κοινότητα) δημοσίευσε το πρώτο έγγραφο συστηματικής καταγραφής μιας δέσμης βασικών χαρακτηριστικών και προτύπων για την ορθή σχολική εκπαίδευση (Πλαίσιο Προσανατολισμού για την Ποιότητα των Σχολείων ⁽²⁾). Αξίζει να σημειωθεί ότι η υποχρέωση χρήσης ενός πλαισίου θεσπισθέντος σε κεντρικό επίπεδο απαντάται και σε χώρες όπου η αρμοδιότητα της εξωτερικής αξιολόγησης είναι αποκεντρωμένη σε περιφερειακό επίπεδο, όπως στην Πολωνία και την Αυστρία (βλέπε Ενότητα 1.2).

Σχήμα 1.3: Ρυθμίσεις, σε κεντρικό/ανώτατο επίπεδο, για τον καθορισμό του περιεχομένου και των κριτηρίων για την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευσης, 2013/14

Πηγή: Ευρυδίκη.

Ειδικές σημειώσεις χωρών

Δανία: Προκειμένου να εντοπίζονται οι τομείς που χρήζουν βελτίωσης και να ενημερώνονται σχετικά οι δήμοι, η Εθνική Υπηρεσία για τη Διασφάλιση της Ποιότητας και την Εποπτεία πραγματοποιεί ετήσιο έλεγχο μεμονωμένων σχολείων με βάση συγκεκριμένους δείκτες. Το υπόλοιπο μέρος της διαδικασίας υπάγεται στην αρμοδιότητα των δήμων, με την υποστήριξη των κεντρικών αρχών.

Γερμανία: Στα περισσότερα ομόσπονδα κρατίδια, οι εξωτερικοί αξιολογητές χρησιμοποιούν ορισμένα πλαίσια για την αξιολόγηση της ποιότητας των σχολείων. Τα πλαίσια αυτά περιλαμβάνουν που καθορίζουν τι συνεπάγεται η καλή ποιότητα των σχολείων και των διδακτικών πρακτικών.

Εσθονία, Σλοβακία, Ηνωμένο Βασίλειο (ENG/WLS, SCT) και Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας: Ο χάρτης λαμβάνει υπόψη μόνο την κύρια προσέγγιση για την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων που διενεργείται από κεντρικό (ή περιφερειακό) φορέα, και όχι τις αρμοδιότητες των τοπικών αρχών για την αξιολόγηση των σχολείων που τελούν υπό τη διαχείρισή τους (βλέπε Ενότητα 1.2).

Ισπανία: Η φύση των πλαισίων που παρέχονται από κάθε Αυτόνομη Κοινότητα στην επιθεώρηση για την εξωτερική αξιολόγηση ποικίλλει και μπορεί να είναι από ένας ευρύς κατάλογος τομέων παρέμβασης μέχρι ένα λεπτομερές πλαίσιο συγκεκριμένων παραμέτρων και προτύπων.

Ιταλία: Οι πληροφορίες βασίζονται στο πιλοτικό πρόγραμμα VALeS (βλέπε Εθνικό Προφίλ).

Ουγγαρία: Ο χάρτης αφορά στο πιλοτικό σύστημα «παιδαγωγικής/επαγγελματικής αξιολόγησης» (βλέπε Εθνικό Προφίλ). Σε ό,τι αφορά το εν εξελίξει σύστημα ελέγχου νομικής συμμόρφωσης, οι αξιολογητές εξετάζουν τα σχολεία βάσει κοινών κριτηρίων.

Φινλανδία: Οι φορείς παροχής εκπαίδευσης φέρουν τη νομική υποχρέωση να αξιολογούν την εκπαίδευση που προσφέρουν, καθώς και να συμμετέχουν σε διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης του εκπαιδευτικού συστήματος στο σύνολό του ή σε περιφερειακό επίπεδο. Οι κανονισμοί δεν διευκρινίζουν τις μορφές και τις διαδικασίες αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο.

(1) Ευρυδίκη, 2004. *Η Αξιολόγηση των Σχολείων που Παρέχουν Υποχρεωτική Εκπαίδευση στην Ευρώπη*. Βρυξέλλες: Ευρυδίκη.

(2) http://www.ahs-dg.be/PortalData/13/Resources/20131009_Der_Orientierungsrahmen_Schulqualitaet.pdf

Συνήθως, τα πλαίσια για την εξωτερική αξιολόγηση που θεσπίζονται σε κεντρικό επίπεδο καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα πτυχών, όπως την ποιότητα της διδασκαλίας και της μάθησης, τα μαθησιακά αποτελέσματα των μαθητών, διάφορους τομείς της διαχείρισης του σχολείου, καθώς και τη συμμόρφωση με τους κανονισμούς. Ωστόσο, στην Τουρκία, η εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων επικεντρώνεται κυρίως στη συμμόρφωση με τους κανονισμούς.

Τα πλαίσια αξιολόγησης διαφέρουν ως προς την έκταση και την πολυπλοκότητά τους. Συνήθως η διάρθρωσή τους βασίζεται στα κύρια πεδία των σχολικών δραστηριοτήτων (π.χ. διδασκαλία και μάθηση, υποστήριξη μαθητών, ηγεσία), που στη συνέχεια οργανώνονται με βάση πιο συγκεκριμένες παραμέτρους. Προκειμένου να βοηθήσει τους αξιολογητές να εκτιμήσουν και να βαθμολογήσουν την ποιότητα του σχολείου, το πλαίσιο ορίζει περιγραφικούς δείκτες που καθορίζουν το αναμενόμενο επίπεδο απόδοσης για κάθε παράμετρο ή πεδίο των σχολικών δραστηριοτήτων, ή τα διάφορα πιθανά επίπεδα απόδοσης που ενδέχεται να σημειωθούν. Σε δύο περιπτώσεις (Δημοκρατία της Τσεχίας και Αυστρία), ορίζονται μεν, σε κεντρικό επίπεδο, οι παράμετροι που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, όχι όμως τα προβλεπόμενα πρότυπα. Οι αξιολογητές καθορίζουν τι προσδοκούν από το κάθε σχολείο με βάση τη δική τους εμπειρία.

Σε αρκετές χώρες όπου τα πλαίσια έχουν σχεδιαστεί σε κεντρικό επίπεδο, έχουν θεσπιστεί συστήματα για την προσαρμογή του πεδίου εφαρμογής και της κλίμακας της αξιολόγησης στις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε σχολείου. Στόχος αυτού του συστήματος «διαφοροποιημένης επιθεώρησης» είναι να δοθεί έμφαση στα σχολεία ή τα πεδία για τα οποία ο κίνδυνος ανεπαρκούς απόδοσης είναι υψηλότερος (βλέπε Ενότητα 1.4).

Στα εκπαιδευτικά συστήματα όπου δεν υφίστανται πλαίσια κεντρικού/ανώτατου επιπέδου με παραμέτρους και πρότυπα που να καθιστούν δυνατή τη δομημένη διαδικασία εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων, οι απαιτήσεις είναι συνήθως πιο περιορισμένες. Η εξωτερική αξιολόγηση εστιάζει, κατά κύριο λόγο, σε συγκεκριμένες πτυχές του έργου των σχολείων.

Στο Βέλγιο (Γαλλόφωνη Κοινότητα), η εξωτερική αξιολόγηση επικεντρώνεται σε ορισμένες μόνο πτυχές του έργου των σχολείων, οι οποίες ορίζονται από το διάταγμα που διέπει το ισχύον σύστημα επιθεώρησης. Το σύστημα επιθεώρησης οργανώνεται, κατά κανόνα, με γνώμονα την ατομική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών. Από το 2007, η νομοθεσία στράφηκε προς την αξιολόγηση του «επιπέδου μελέτης» (*niveau des études*) εντός του σχολείου, πράγμα που σημαίνει ότι βασικό αντικείμενο της επιθεώρησης αποτελούν πλέον οι ομάδες διδασκαλίας κάθε συγκεκριμένου πεδίου μελέτης.

Στη Δανία, κατά τον ετήσιο έλεγχο των σχολείων πρωτοβάθμιας και κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, η Εθνική Υπηρεσία για τη Διασφάλιση της Ποιότητας και την Εποπτεία εστιάζει στους δείκτες ποιότητας που καθορίζονται από το Υπουργείο Παιδείας. Οι δείκτες αυτοί περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, τα αποτελέσματα σε εθνικούς διαγωνισμούς και τελικές εξετάσεις, καθώς και τα ποσοστά εγγραφών στην κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Στη Γαλλία, δεν υπάρχει τυποποιημένο πρωτόκολλο που να καθορίζει το περιεχόμενο και τις διαδικασίες της εξωτερικής αξιολόγησης. Ωστόσο, για να κατευθύνουν το έργο των τοπικών και περιφερειακών επιθεωρητών, οι εκπαιδευτικές αρχές παρέχουν μια δέσμη δεικτών οι οποίοι αφορούν στα κύρια αποτελέσματα της εκπαίδευσης και στις σχετικές μεταβλητές που διευκρινίζονται από τα σχολεία. Επιπλέον, μέσω της παρακολούθησης των «στοχοθετημένων συμβάσεων» (*contrat d'objectifs*), που καθιερώθηκαν το 2005, οι περιφερειακές εκπαιδευτικές αρχές διενεργούν πλέον πιο συστηματική αξιολόγηση τόσο των πολιτικών που χαράσσουν τα σχολεία, όσο και της λειτουργίας τους σύμφωνα με τους γενικούς εκπαιδευτικούς στόχους που τίθενται στις εν λόγω συμβάσεις.

Στην Εσθονία και τη Σλοβενία, η εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων επικεντρώνεται στη συμμόρφωση με τη νομοθεσία, με βάση μια σειρά ζητημάτων που είτε καθορίζονται ετησίως (Εσθονία) είτε προβλέπονται στον Νόμο περί Ελέγχου (Σλοβενία).

Στη Σουηδία, η εστίαση της εξωτερικής αξιολόγησης ορίζεται στον Νόμο περί Εκπαίδευσης, καθώς και στις κατευθυντήριες οδηγίες προς την επιθεώρηση και στη σχετική σύμβαση παροχής δημόσιων υπηρεσιών. Η Σουηδική Επιθεώρηση Σχολείων (SSI) αποφασίζει αυτόνομα για τις παραμέτρους και

τα πρότυπα που τίθενται υπό εξέταση. Βασικό αντικείμενο εξέτασης στο πλαίσιο της εξωτερικής αξιολόγησης είναι: η πρόοδος των μαθητών προς την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων, η ηγεσία, η βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης, και τα ατομικά δικαιώματα των μαθητών.

1.4. Διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης

Στην παρούσα ενότητα αναλύονται οι διαδικασίες που εφαρμόζονται στα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα σε ό,τι αφορά τις εξωτερικές αξιολογήσεις των σχολείων.

Διακρίνεται σε έξι υπο-ενότητες οι οποίες καλύπτουν διάφορες πτυχές των πρωτοκόλλων που χρησιμοποιούνται στην αξιολόγηση των σχολείων.

Η πρώτη υπο-ενότητα αφορά στη συχνότητα διενέργειας αξιολογήσεων. Η δεύτερη υπο-ενότητα παρέχει μια γενική εικόνα των διαφόρων σταδίων. Οι υπόλοιπες τέσσερις υπο-ενότητες πραγματεύονται συγκεκριμένες πτυχές των διαδικασιών, ήτοι: τη συλλογή και ανάλυση πληροφοριών, τις επιτόπιες επισκέψεις, τη συμμετοχή των σχολικών παραγόντων, και την εκπόνηση της έκθεσης αξιολόγησης.

Όπου κρίνεται σκόπιμο, επισημαίνονται οι λεπτομερείς προσεγγίσεις που χρησιμοποιούνται σε συγκεκριμένες χώρες.

Συχνότητα της εξωτερικής αξιολόγησης

Οι χώρες καθορίζουν τη συχνότητα των εξωτερικών αξιολογήσεων των σχολείων, σύμφωνα με τρία βασικά μοντέλα:

- ένα κυκλικό μοντέλο κατά το οποίο όλα τα σχολεία αξιολογούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα, όπως αυτά καθορίζονται από τις κεντρικές/ανώτατες αρχές ή από την επιθεώρηση
- μια εστιασμένη προσέγγιση που βασίζεται στη δειγματοληψία, την εκτίμηση του κινδύνου, ή τα ad hoc κριτήρια που καθορίζονται από τις κεντρικές/ανώτατες αρχές μέσω ενός ετήσιου ή πολυετούς προγράμματος εργασιών
- έναν συνδυασμό των δύο παραπάνω μοντέλων.

Στην περίπτωση του κυκλικού μοντέλου, οι αξιολογήσεις πραγματοποιούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα που μπορεί να κυμαίνονται από τα τρία χρόνια (Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και Τουρκία) έως τα 10 χρόνια, κατά το μέγιστο (Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου). Συνηθέστερη χρονική απόσταση μεταξύ δύο αξιολογήσεων είναι τα πέντε χρόνια.

Σε πολλά εκπαιδευτικά συστήματα, το ανωτέρω σύστημα τακτικών αξιολογήσεων δεν ισχύει. Το Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία) στράφηκε προσφάτως από τις αξιολογήσεις ανά γενεά προς ένα σύστημα δειγματοληψίας, κατά το οποίο προσδιορίζεται ένα στατιστικά έγκυρο δείγμα σχολείων που πρέπει να ελεγχθούν στο πλαίσιο του ετήσιου προγράμματος. Ο προσδιορισμός του δείγματος βασίζεται σε κριτήρια όπως το μέγεθος, η διαμονή σε αστική ή αγροτική ή υποβαθμισμένη περιοχή, κλπ. Στην Ισλανδία, το δείγμα πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικό των διαφορετικών δήμων. Στην Ιρλανδία και τη Δανία, η επιλογή των σχολείων προς αξιολόγηση γίνεται μέσω μιας προσέγγισης βάσει κινδύνου, ενώ στο Βέλγιο (Γαλλόφωνη Κοινότητα), την Ισπανία, την Εσθονία, και την Ουγγαρία (έλεγχος νομικής συμμόρφωσης), οι αρμόδιοι φορείς για τη διενέργεια της εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων καθορίζουν, σε ετήσια ή πολυετή βάση, τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία γίνεται η επιλογή των σχολείων. Στην Κύπρο, η εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων (ISCED 2) πραγματοποιείται, όταν η κεντρική διοίκηση το κρίνει απαραίτητο, έχοντας λάβει υπόψη τις διοικητικές και ακαδημαϊκές επιδόσεις των σχολείων. Τέλος, στη Γαλλία, οι επιθεωρητές έχουν αρκετά μεγάλη ελευθερία σε ό,τι αφορά την επιλογή των σχολείων προς αξιολόγηση, και δεν φέρουν την υποχρέωση συστηματικής αξιολόγησης κάθε σχολείου.

Στην Ολλανδία, τη Σουηδία, και το Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Βόρεια Ιρλανδία), τα δύο ανωτέρω συστήματα συνυπάρχουν. Το χρονοδιάγραμμα των εξωτερικών αξιολογήσεων είναι κυκλικό για όλα τα σχολεία, δύναται όμως να αλλάξει ή να ενημερωθεί με βάση τα αποτελέσματα από την εκτίμηση του κινδύνου (βλέπε «Εκτίμηση Κινδύνου» παρακάτω).

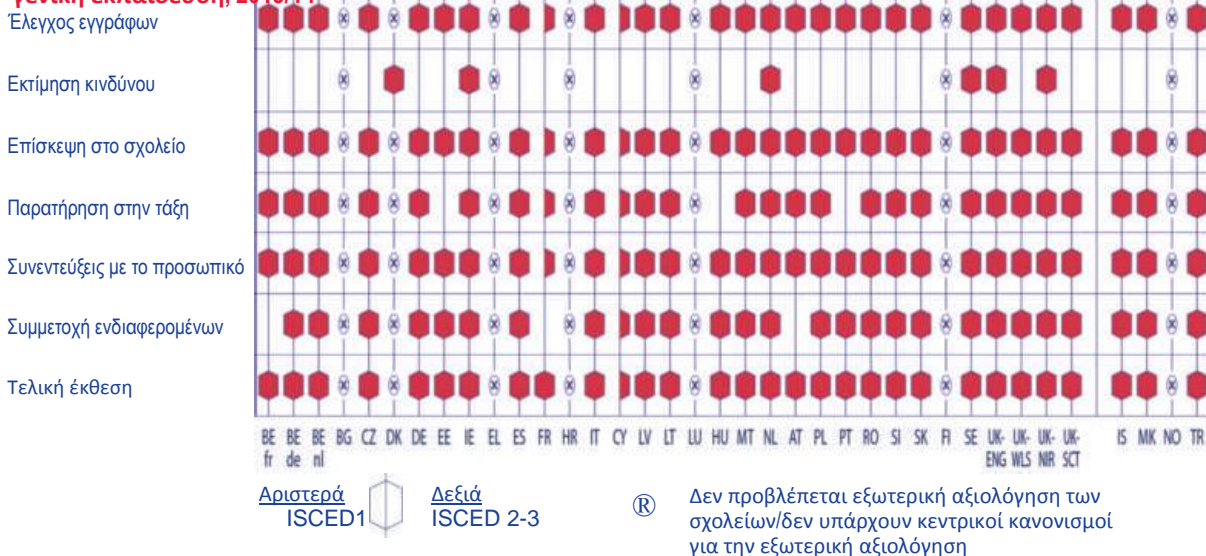
Στάδια της διαδικασίας εξωτερικής αξιολόγησης

Αντιπαραβάλλοντας τα δεδομένα των διαφόρων χωρών, προκύπτει ότι η διαδικασία της εξωτερικής αξιολόγησης χωρίζεται, σε γενικές γραμμές, σε τρία στάδια:

- το πρώτο στάδιο συνίσταται στη συγκέντρωση και ανάλυση δεδομένων μεμονωμένα για το κάθε σχολείο, και, ενίοτε στη διεξαγωγή μιας πρώτης ανάλυσης κινδύνου
- το δεύτερο στάδιο περιλαμβάνει την επίσκεψη στο σχολείο για την παρατήρηση των ακολουθούμενων πρακτικών, τον έλεγχο των εγγράφων, και τη διαβούλευση με παράγοντες του σχολείου και, ενίοτε με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη
- το τρίτο στάδιο αποτελείται από την εκπόνηση της έκθεσης αξιολόγησης.

Τα στάδια αυτά υφίστανται σε όλες τις χώρες, αν και ενδέχεται να υλοποιούνται κατά διαφορετικό τρόπο και να παρουσιάζουν διαφορετικό βαθμό πολυπλοκότητας. Στο πλαίσιο της σχηματικής αυτής δομής, η συγκριτική ανάλυση δείχνει ότι υπάρχει πληθώρα διαφορετικών προσεγγίσεων και πρακτικών.

Σχήμα 1.4: Διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14

Πηγή: Ευρυδίκη.

Επεξηγηματικό σημείωμα

MK: Βλέπε Γλωσσάριο.

Ειδικές σημειώσεις χωρών

Δανία: Η κεντρική αρχή διεξάγει ανάλυση κινδύνου απευθείας για τα σχολεία, ενημερώνει τους δήμους σχετικά με τα σχολεία εκείνα που δεν πληρούν τα κριτήρια, και στηρίζει τις προσπάθειες των δήμων για τη βελτίωση των παρεχόμενων εκπαιδευτικών υπηρεσιών.

Εσθονία, Σλοβακία, Ηνωμένο Βασίλειο (ENG/WLS, SCT) και Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας: Τα στοιχεία αφορούν μόνο στην κύρια προσέγγιση για την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων που διενεργείται από κεντρικό (ή περιφερειακό) φορέα, και όχι στις αρμοδιότητες των τοπικών αρχών για την αξιολόγηση των σχολείων που τελούν υπό τη διαχείρισή τους (βλέπε Ενότητα 1.2).

Γαλλία: Δεν υπάρχει τυποποιημένο πρωτόκολλο σχολικής αξιολόγησης για το επίπεδο ISCED 1.

Ιταλία: Οι πληροφορίες βασίζονται στα δύο πιλοτικά προγράμματα (βλέπε Εθνικό Προφίλ).

Κύπρος: Δεν προβλέπεται εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων για το επίπεδο ISCED.

Ουγγαρία: Τα στοιχεία αφορούν τόσο στο σύστημα «ελέγχου νομικής συμμόρφωσης» όσο και στο πιλοτικό σύστημα «παιδαγωγικής/επαγγελματικής αξιολόγησης» (βλέπε Εθνικό Προφίλ).

Φινλανδία: Οι φορείς παροχής εκπαίδευσης φέρουν τη νομική υποχρέωση να αξιολογούν την εκπαίδευση που προσφέρουν, καθώς και να συμμετέχουν σε διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης του εκπαιδευτικού συστήματος στο σύνολό του ή σε περιφερειακό επίπεδο. Οι κανονισμοί δεν διευκρινίζουν τις μορφές και τις διαδικασίες αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο.

Συλλογή και ανάλυση δεδομένων

Το προκαταρκτικό στάδιο της συλλογής και ανάλυσης πληροφοριών και δεδομένων για το κάθε σχολείο αποτελεί κομμάτι της διαδικασίας σε όλες τις χώρες όπου υφίσταται εξωτερική αξιολόγηση. Ωστόσο, δεν εξυπηρετεί σε όλες τις περιπτώσεις τον ίδιο σκοπό: στις περισσότερες χώρες επιτρέπει στους αξιολογητές να καθορίσουν το προφίλ του σχολείου που πρόκειται να επισκεφθούν, και να υιοθετήσουν μια πιο εστιασμένη προσέγγιση αξιολόγησης, σε έναν μικρό αριθμό χωρών, όμως, το στάδιο αυτό σχεδιάζεται ως μέσον διαφοροποίησης ως προς το ποια σχολεία χρήζουν επιθεώρησης και ποια όχι, ή, σε κάποιες περιπτώσεις, ως μέσον για την επιλογή μεταξύ των διαφόρων μορφών επιθεώρησης (βλέπε «Εκτίμηση Κινδύνου» παρακάτω).

Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι αξιολογητές συλλέγουν ποικίλα δεδομένα από διάφορες πηγές, πριν επισκεφθούν κάποιο σχολείο. Η φύση των εγγράφων και των δεδομένων που συγκεντρώνονται και αναλύονται διαφέρει από χώρα σε χώρα, σε γενικές γραμμές, εμπίπτει σε κάποια από τις ακόλουθες κατηγορίες:

- Στατιστικά στοιχεία σχετικά με τις επιδόσεις και άλλοι ποσοτικοί δείκτες: βασικός δείκτης είναι οι επιδόσεις των μαθητών στις εθνικές εξετάσεις, που ενίοτε υποβάλλονται σε συγκριτική αξιολόγηση είτε σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, είτε με σχολεία παρόμοιου κοινωνικο-οικονομικού περιβάλλοντος. Τα στοιχεία αυτά συμπληρώνονται συνήθως από άλλες ποσοτικές πληροφορίες όπως το μέγεθος της τάξης, την αναλογία μαθητών/εκπαιδευτικών, τον αριθμό των παιδιών με ειδικές ανάγκες, το ποσοστό των μαθητών που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, τον κύκλο κίνησης των εκπαιδευτικών, ή τα αρχεία παρουσίας των μαθητών και του προσωπικού. Στο Ηνωμένο Βασίλειο (Ουαλία), λαμβάνονται επίσης υπόψη οι αξιολογήσεις των μαθητών για τους εκπαιδευτικούς. Σε μερικές περιπτώσεις (Φλαμανδική Κοινότητα Βελγίου, κάποια ομόσπονδα κρατίδια της Γερμανίας, και Σλοβακία), οι επιθεωρητές ζητούν από τα σχολεία να παράσχουν πληροφορίες μέσω ενός ερωτηματολογίου.
- Εκθέσεις και άλλα έγγραφα σχετικά με την ποιότητα: σε πολλές χώρες, οι επιθεωρητές χρησιμοποιούν προηγούμενες εκθέσεις εξωτερικής και, αν είναι δυνατόν, εσωτερικής αξιολόγησης. Συμβουλευονται επίσης και άλλα έγγραφα όπως το αναπτυξιακό σχέδιο του σχολείου, το δελτίο παιδαγωγικής προσφοράς, την ιστοσελίδα του σχολείου, και τα έγγραφα γενικής πολιτικής του σχολείου. Στην Ισλανδία, οι αξιολογητές λαμβάνουν υπόψη και τα σχέδια δράσης των σχολείων σχετικά με την ευημερία των μαθητών.
- Διοικητικά έγγραφα: οι επιθεωρητές συμβουλευονται τα χρονοδιαγράμματα, το ετήσιο σχολικό πρόγραμμα, τα πρακτικά συνεδριάσεων του διοικητικού συμβουλίου, τα προγράμματα δραστηριοτήτων, τα σχεδιαγράμματα σχολικών εγκαταστάσεων, ή τους εσωτερικούς κανονισμούς. Σε μερικές χώρες, λαμβάνονται υπόψη και ειδικά έγγραφα, όπως τα έγγραφα διαχείρισης παραπόνων (Δημοκρατία της Τσεχίας, Αυστρία, Σλοβακία, και Σουηδία), τα προγράμματα συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης (Δημοκρατία της Τσεχίας και Γερμανία), οι οικονομικές εκθέσεις (Μάλτα), ή οι αποφάσεις που εκδίδονται από τον διευθυντή του σχολείου (Σλοβακία).
- Τέταρτη πηγή πληροφοριών αποτελούν τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη που σχετίζονται με το σχολείο όπως οι διευθυντές σχολείων, οι εκπαιδευτικοί, οι γονείς, οι μαθητές, ή οι εκπρόσωποι της τοπικής κοινότητας. Ωστόσο, δεν συγκεντρώνονται πάντοτε τέτοιες πληροφορίες πριν από την επίσκεψη σε κάποιο σχολείο, ειδικά όταν η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιείται μέσω συνεντεύξεων ή συναντήσεων (βλέπε «Συμμετοχή σχολικών παραγόντων» παρακάτω).

Εκτίμηση κινδύνου

Η εκτίμηση κινδύνου αποτελεί προκαταρκτικό στάδιο της αξιολόγησης στη Δανία, την Ιρλανδία, την Ολλανδία, τη Σουηδία, και το Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Βόρεια Ιρλανδία). Η πρακτική αυτή συμβάλλει στο έργο των αξιολογητών, βοηθώντας τους να εστιάσουν στα σχολεία εκείνα που δεν παρουσιάζουν την αναμενόμενη απόδοση (Δανία, Ιρλανδία, Ολλανδία, και Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία)), ή χρησιμοποιείται για την επιλογή μεταξύ διαφόρων τύπων επιθεώρησης (Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο (Βόρεια Ιρλανδία)). Κεντρικός άξονας είναι οι δείκτες σχετικά με τις επιδόσεις των μαθητών –βασίζόμενοι κατά κύριο λόγο στα αποτελέσματα των εθνικών εξετάσεων. Τα δεδομένα σχετικά με τα μαθησιακά αποτελέσματα συμπληρώνονται και από άλλες πηγές πληροφοριών όπως,

για παράδειγμα, τα οικονομικά στοιχεία του σχολείων στην Ολλανδία τα ευρήματα σχολικών ερευνών στη Σουηδία τα ποσοστά διατήρησης και επιτυχούς φοίτησης των μαθητών στην Ιρλανδία και τα πορίσματα προηγούμενων επιθεωρήσεων στο Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Βόρεια Ιρλανδία).

Στο Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία), οι επιθεωρήσεις ακολουθούν το κυκλικό μοντέλο, και κάθε σχολείο επιθεωρείται εντός περιόδου πέντε ετών. Ωστόσο, τα σχολεία των οποίων οι επιδόσεις θεωρήθηκαν «εξαιρετικές» κατά την προηγούμενη αξιολόγηση απαλλάσσονται από τις περαιτέρω τακτικές επιθεωρήσεις και υποβάλλονται μόνο σε εκτίμηση κινδύνου τρία χρόνια μετά την τελευταία επιθεώρηση, και στη συνέχεια ετησίως, για όσο διάστημα διατηρούν τα ίδια επίπεδα ποιότητας από την άλλη, η πρώτη εκτίμηση κινδύνου που διεξάγεται στα σχολεία των οποίων οι επιδόσεις χαρακτηρίστηκαν ως «καλές» καθορίζει το διάστημα που θα μεσολαβήσει μέχρι την επόμενη επιθεώρηση. Σε άλλες χώρες (Ιρλανδία, Ολλανδία, και Σουηδία), η εκτίμηση κινδύνου πραγματοποιείται σε ετήσια βάση. Στην Ιρλανδία, επιπλέον των σχολείων που επιλέγονται μέσω της εκτίμησης κινδύνου, η επιθεώρηση περιλαμβάνει στο ετήσιο πρόγραμμα εργασιών της και σχολεία που επιλέγονται τυχαία για όλα τα επίπεδα ποιότητας.

Επισκέψεις στα σχολεία

Οι επισκέψεις στα σχολεία αποτελούν τυπικό στάδιο της διαδικασίας σε όλες τις χώρες. Στόχος τους είναι να παράσχουν στους αξιολογητές πληροφορίες που σχετίζονται άμεσα με την απόδοση και τη λειτουργία του σχολείου, ενώ, σε γενικές γραμμές, υλοποιούνται σχεδόν παντού κατά παρόμοιο τρόπο.

Η διάρκεια των επισκέψεων μπορεί να διαφέρει από χώρα σε χώρα, καθώς κυμαίνεται από τη μία ημέρα, κατ' ελάχιστον (Αυστρία και Σουηδία) μέχρι τις επτά ημέρες, κατά το μέγιστο (Σλοβακία). Ο μέσος όρος είναι μεταξύ δύο και τριών ημερών. Στις περισσότερες χώρες, η διάρκεια εξαρτάται από την πολυπλοκότητα της επιθεώρησης ή το μέγεθος του σχολείου, υπολογιζόμενου με βάση τον αριθμό των μαθητών. Στη Μάλτα, η διάρκεια της επίσκεψης εξαρτάται από τον αριθμό των μελών του διδακτικού προσωπικού.

Στις περισσότερες χώρες, οι επισκέψεις περιλαμβάνουν τρεις βασικές δραστηριότητες:

- συνεντεύξεις με το προσωπικό
- παρατήρηση της τάξης
- επιθεώρηση των δραστηριοτήτων, των εγκαταστάσεων, ή/και των εσωτερικών εγγράφων του σχολείου.

Οι **συνεντεύξεις με το προσωπικό** αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι όλων των επισκέψεων. Οι συζητήσεις πραγματοποιούνται συνήθως με τον διευθυντή και άλλους εκπροσώπους της διοίκησης του σχολείου. Στις συνεντεύξεις συμμετέχουν επίσης οι εκπαιδευτικοί, καθώς και άλλα μέλη του προσωπικού του σχολείου. Στο Ηνωμένο Βασίλειο (Βόρεια Ιρλανδία), όλοι οι εκπαιδευτικοί έχουν πρόσβαση σε σχετικό ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο, στο οποίο όμως συμμετέχουν εθελοντικά. Στην Πορτογαλία, η πρακτική αυτή απευθύνεται σε ένα δείγμα μόνο εκπαιδευτικών. Στην Ουγγαρία, το πιλοτικό σύστημα της «παιδαγωγικής/επαγγελματικής αξιολόγησης» προβλέπει τη συμμετοχή σε συνέντευξη τουλάχιστον του 5 % των εκπαιδευτικών.

Η **παρατήρηση της τάξης** εφαρμόζεται σε όλες σχεδόν τις χώρες, με εξαίρεση την Εσθονία, την Ουγγαρία (πιλοτικό στάδιο), και την Πορτογαλία. Σε μερικές χώρες, το πρωτόκολλο για τις επισκέψεις στα σχολεία ορίζει τον ελάχιστο αριθμό τάξεων ή μαθημάτων που πρέπει να τεθούν υπό παρατήρηση. Στο Βέλγιο (Γερμανόφωνη Κοινότητα), οι επιθεωρητές πρέπει να παρακολουθήσουν τη διδακτική δραστηριότητα τουλάχιστον του 50 % των εκπαιδευτικών, ενώ στην Ισλανδία το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται στο 70 %. Στη Λετονία προτείνεται η παρακολούθηση τουλάχιστον 12 μαθημάτων, ενώ στη Μάλτα συστήνεται η παρατήρηση όσο το δυνατόν περισσότερων μαθημάτων, ανάλογα με τη διάρκεια της επίσκεψης και τις δυνατότητες των αξιολογητών. Στην Ισλανδία και τη Λιθουανία, η παρατήρηση πρέπει να ακολουθεί μια συγκεκριμένη δομημένη μορφή.

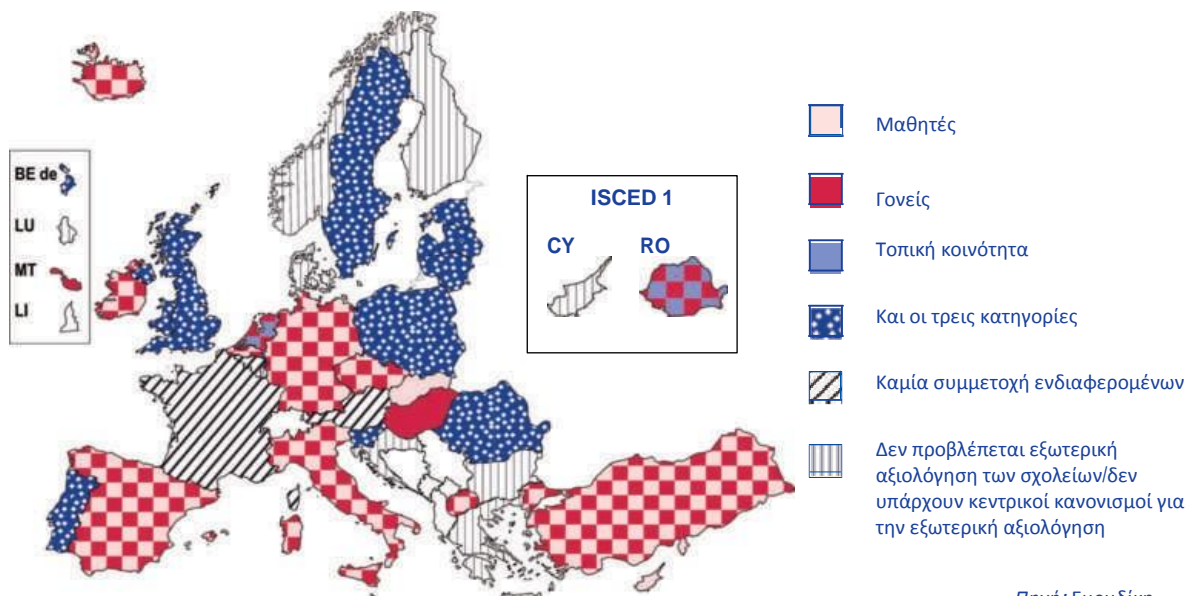
Η **επιθεώρηση άλλων δραστηριοτήτων, των εγκαταστάσεων, ή/και των εσωτερικών εγγράφων** του σχολείου, αν και εφαρμόζεται σε πολλές χώρες, παρουσιάζει μικρότερη ομοιογένεια. Συνήθως, οι επιθεωρητές επισκέπτονται τις εγκαταστάσεις του σχολείου (αίθουσες διδασκαλίας, εργαστήρια, κλπ),

επαληθεύουν την εγκυρότητα των διοικητικών εγγράφων, και παρατηρούν τους μαθητές κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων ώστε να κατανοήσουν καλύτερα την ατμόσφαιρα του σχολείου.

Συμμετοχή σχολικών παραγόντων

Η συμμετοχή των σχολικών παραγόντων αποτελεί μία εκ των συστάσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου προς τα κράτη μέλη σχετικά με την ευρωπαϊκή συνεργασία για την αξιολόγηση της ποιότητας στη σχολική εκπαίδευση ⁽³⁾. Οι συστάσεις προβλέπουν τη συμμετοχή όσων σχετίζονται με το σχολείο «με στόχο να προωθηθεί η κατανομή της ευθύνης για τη βελτίωση των σχολείων» (OJ C 60, 1.3.2001, σ. 53). Ενώ η συμμετοχή των επικεφαλής των σχολείων και των εκπαιδευτικών εξασφαλίζεται, ως έναν βαθμό, σε όλες σχεδόν τις χώρες, όπως περιγράφεται και στις προηγούμενες υπο-ενότητες, η παροχή σε μαθητές, γονείς, και εκπροσώπους της τοπικής κοινότητας της δυνατότητας να εκφράσουν τις απόψεις τους αποτελεί πολύ λιγότερο ομοιογενή ή μεθοδική πρακτική. Στον παρακάτω χάρτη απεικονίζονται οι χώρες στις οποίες συμμετέχουν οι γονείς, οι μαθητές, ή/και η τοπική κοινότητα.

Σχήμα 1.5: Συμμετοχή μαθητών, γονέων, και τοπικής κοινότητας στην εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14

Πηγή: Ευρυδίκη.

Ειδικές σημειώσεις χωρών

Δανία: Η Εθνική Υπηρεσία για τη Διασφάλιση της Ποιότητας και την Εποπτεία πραγματοποιεί ετήσιο έλεγχο μεμονωμένων σχολείων, ώστε να προσδιοριστούν οι δήμοι όπου χρειάζονται βελτιώσεις. Το υπόλοιπο μέρος της διαδικασίας υπάγεται στην αρμοδιότητα των δήμων, με την υποστήριξη των κεντρικών αρχών.

Εσθονία, Σλοβακία, Ηνωμένο Βασίλειο (ENG/WLS, SCT) και Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας: Τα στοιχεία αφορούν μόνο στην κύρια προσέγγιση για την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων που διενεργείται από κεντρικό (ή περιφερειακό) φορέα, και όχι στις αρμοδιότητες των τοπικών αρχών για την αξιολόγηση των σχολείων που τελούν υπό τη διαχείρισή τους (βλέπε Ενότητα 1.2).

Ιταλία: Οι πληροφορίες βασίζονται στα δύο πιλοτικά προγράμματα (βλέπε Εθνικό Προφίλ).

Ουγγαρία: Διαβουλευσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη προβλέπονται μόνο στο πλαίσιο του πιλοτικού συστήματος «παιδαγωγικής/επαγγελματικής αξιολόγησης» (βλέπε Εθνικό Προφίλ). Τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν συμμετέχουν στο σύστημα «ελέγχου νομικής συμμόρφωσης».

Φινλανδία: Οι φορείς παροχής εκπαίδευσης φέρουν τη νομική υποχρέωση να αξιολογούν την εκπαίδευση που προσφέρουν, καθώς και να συμμετέχουν σε διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης του εκπαιδευτικού συστήματος στο σύνολό του ή σε περιφερειακό επίπεδο. Οι κανονισμοί δεν διευκρινίζουν τις μορφές και τις διαδικασίες αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο.

Σε 13 εκπαιδευτικά συστήματα (Γερμανόφωνη Κοινότητα Βελγίου, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία (ISCED 2), Σλοβενία, Σουηδία, και Ηνωμένο Βασίλειο) από τα 31 στα οποία προβλέπεται εξωτερική αξιολόγηση, οι απόψεις των μαθητών, των γονέων, και των εκπροσώπων της τοπικής κοινότητας λαμβάνονται υπόψη κατά το στάδιο αξιολόγησης. Σε εννέα εκπαιδευτικά συστήματα (Φλαμανδική Κοινότητα Βελγίου, Δημοκρατία της Τσεχίας, Γερμανία, Ιταλία

(3) Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2001, περί ευρωπαϊκής συνεργασίας για την αξιολόγηση της ποιότητας στη σχολική εκπαίδευση, OJ C 60, 1.3.2001, p. 51.

(πιλοτικό στάδιο), Ιρλανδία, Ισπανία, Ισλανδία, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, και Τουρκία), η δυνατότητα συμμετοχής έχουν μόνο οι μαθητές και οι γονείς, ενώ στην Ολλανδία και τη Ρουμανία (ISCED 1), οι γονείς και η τοπική κοινότητα. Στη Μάλτα η διαδικασία προβλέπει μόνο τη συμμετοχή των γονέων, ενώ στην Κύπρο (ISCED 2) και τη Σλοβακία συμμετέχουν μόνο οι μαθητές. Στην Ουγγαρία, η «παιδαγωγική/επαγγελματική αξιολόγηση», που βρίσκεται, επί του παρόντος, σε πιλοτικό στάδιο και θα τεθεί σε εφαρμογή το 2015, προβλέπει τη συμμετοχή των γονέων. Σε τρεις χώρες (Γαλλόφωνη Κοινότητα Βελγίου, Γαλλία, και Αυστρία), δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη για διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Μολονότι στις περισσότερες χώρες υπάρχει πρόβλεψη για συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών, η εφαρμογή της δεν είναι πάντοτε συστηματική. Σε έξι εκπαιδευτικά συστήματα (Φλαμανδική Κοινότητα Βελγίου, Δημοκρατία της Τσεχίας, Γερμανία, Ιταλία (πιλοτικό στάδιο), Ολλανδία, και Σλοβενία), η συλλογή πληροφοριών από τους γονείς, τους μαθητές και την τοπική κοινότητα θεωρείται ένα από τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την αποτελεσματικότερη αξιολόγηση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης και για τη διευκόλυνση της συναγωγής συμπερασμάτων από την αξιολόγηση. Οι αξιολογητές, λοιπόν, έχουν την ευχέρεια να αποφασίζουν οι ίδιοι αν θα χρησιμοποιήσουν τέτοια μέσα ή όχι.

Στις περιπτώσεις όπου συμβαίνει κάτι τέτοιο, η συμμετοχή των γονέων ή/και των μαθητών πραγματοποιείται μέσω ερευνών, συνεντεύξεων, ή και τα δύο. Οι συνεντεύξεις μπορεί να διεξάγονται σε ατομική βάση ή σε ομάδες εστίασης. Στις περισσότερες χώρες, όλοι οι μαθητές και οι γονείς αυτών εκφράζουν τη γνώμη τους μέσω ερωτηματολογίων. Ωστόσο, στο Βέλγιο (Γερμανόφωνη Κοινότητα), την Ιρλανδία, την Κύπρο (ISCED 2), την Πορτογαλία, την Ισλανδία, την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, και την Τουρκία, οι διαβουλεύσεις αφορούν μόνο σε ένα δείγμα μαθητών ή/και γονέων, ή των εκπροσώπων αυτών στο σχολικό συμβούλιο ή σε άλλα διοικητικά όργανα. Στη Μάλτα, όταν ο πληθυσμός του σχολείου υπερβαίνει τους 150 μαθητές, η ανάλυση των ερωτηματολογίων σταματά στον αριθμό αυτόν.

Σε 14 χώρες, η τοπική κοινότητα έχει τη δυνατότητα να συνεισφέρει στην εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων κυρίως μέσω της διεξαγωγής συνεντεύξεων. Σε όλες τις χώρες, ως τοπική κοινότητα θεωρούνται, κατά κανόνα, όλοι οι παράγοντες που έχουν διοικητικό ρόλο, όπως οι δήμοι, τα διοικητικά συμβούλια, τα στελέχη της διαχείρισης, ή η ιδιοκτήτρια αρχή. Στη Λιθουανία και τη Ρουμανία, η συμμετοχή της τοπικής κοινότητας αποτελεί δυνατότητα αλλά όχι υποχρέωση. Στη Λιθουανία, μπορεί να ζητηθεί η γνώμη των εκπροσώπων της συνδικαλιστικής οργάνωσης των εκπαιδευτικών και των εκπροσώπων της ιδιοκτήτριας αρχής. Στη Ρουμανία, από την άλλη, οι εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης μπορεί να κληθούν να παρακολουθήσουν τη διαδικασία και να παράσχουν πληροφορίες κατά τη διάρκεια της επίσκεψης στο σχολείο. Στη Σουηδία, σε περιπτώσεις ενδελεχούς αξιολόγησης, έχει λόγο και το προσωπικό κοινωνικής πρόνοιας.

Η γνώμη των γονέων, των μαθητών, και, όπου προβλέπεται, της τοπικής κοινότητας ζητείται για διάφορα θέματα. Στις περισσότερες χώρες, πρωτεύον ερώτημα αποτελεί ο βαθμός ικανοποίησής τους από τη συνολική ποιότητα του σχολείου, την παρεχόμενη εκπαίδευση, και τις σχολικές εγκαταστάσεις. Εξετάζονται και άλλοι τομείς όπως ο φόρτος εργασίας των μαθητών, η ασφάλεια, το περιβάλλον μελέτης, και το κλίμα που επικρατεί στο σχολείο. Στο Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία), οι γονείς εκφράζουν τις απόψεις τους σχετικά με το πώς το σχολείο αντιμετωπίζει περιστατικά σχολικού εκφοβισμού, ενώ στη Λετονία η διαβούλευση αφορά σε στοιχεία όπως η οργάνωση των εξωσχολικών δραστηριοτήτων ή η αυτονομία του σχολείου. Στη Σουηδία, γονείς και μαθητές αξιολογούν επίσης την ηγεσία του σχολείου. Στην Ισπανία, αποστέλλονται στα σχολεία διάφορα συγκυριακά ερωτηματολόγια, τα οποία πρέπει να συμπληρωθούν τόσο από τους μαθητές και τους γονείς, όσο και από τους εκπαιδευτικούς και τους επικεφαλής των σχολείων. Στόχος των ερωτηματολογίων αυτών είναι η συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά με συγκυριακές μεταβλητές όπως το οικογενειακό υπόβαθρο, το κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο, και ούτω καθεξής, ώστε να καταστεί δυνατή η καλύτερη κατανόηση των επιδόσεων των μαθητών στις εθνικές εξετάσεις.

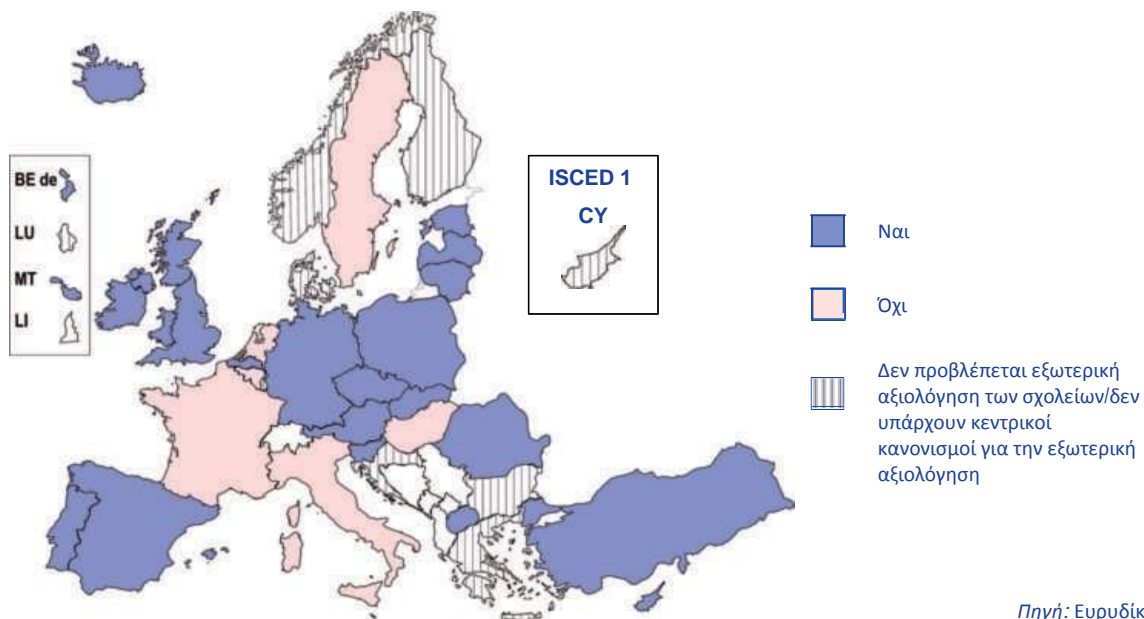
Εκπόνηση της έκθεσης αξιολόγησης

Στην τελική έκθεση αξιολόγησης περιγράφεται το έργο των αξιολογητών, τα πορίσματά τους, και, όπου

ενδείκνυται, οι κρίσεις τους. Η πρακτική αυτή είναι κοινή σε όλες τις χώρες. Στην Αυστρία, ωστόσο, η έκθεση αυτή έχει τη μορφή συμφωνίας που συνάπτεται ανάμεσα στον επιθεωρητή και στο σχολείο, και αφορά στα προβλήματα που χρήζουν αντιμετώπισης.

Στις περισσότερες χώρες, η εκπόνηση της έκθεσης αξιολόγησης αποτελεί μια διαλογική διαδικασία ανάμεσα στους αξιολογητές και στη διοίκηση του σχολείου. Σε κάποιες περιπτώσεις, συμμετέχουν και οι εκπαιδευτικοί. Σε έξι εκπαιδευτικά συστήματα (Γαλλόφωνη Κοινότητα Βελγίου, Γαλλία, Ιταλία (πιλοτικό στάδιο), Ουγγαρία, Ολλανδία, και Σουηδία), η έκθεση αξιολόγησης οριστικοποιείται χωρίς καμία διαβούλευση με το σχολείο. Στην Ολλανδία, ωστόσο, τα σχολεία μπορούν να αντικρούσουν τα συμπεράσματα της τελικής έκθεσης υποβάλλοντας τη γνώμη τους στην αρμόδια αρχή.

Σχήμα 1.6: Διαβούλευση με το σχολείο πριν από την ολοκλήρωση της έκθεσης αξιολόγησης, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14

Πηγή: Ευρυδίκη.

Ειδικές σημειώσεις χωρών

Δανία: Η Εθνική Υπηρεσία για τη Διασφάλιση της Ποιότητας και την Εποπτεία πραγματοποιεί ετήσιο έλεγχο μεμονωμένων σχολείων, ώστε να προσδιοριστούν οι δήμοι όπου χρειάζονται βελτιώσεις. Το υπόλοιπο μέρος της διαδικασίας υπάγεται στην αρμοδιότητα των δήμων, με την υποστήριξη των κεντρικών αρχών.

Εσθονία, Σλοβακία, Ηνωμένο Βασίλειο (ENG/WLS, SCT) και Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας: Τα στοιχεία αφορούν μόνο στην κύρια προσέγγιση για την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων που διενεργείται από κεντρικό (ή περιφερειακό) φορέα, και όχι στις αρμοδιότητες των τοπικών αρχών για την αξιολόγηση των σχολείων που τελούν υπό τη διαχείρισή τους (βλέπε Ενότητα 1.2).

Ιταλία: Οι πληροφορίες βασίζονται στα δύο πιλοτικά προγράμματα (βλέπε Εθνικό Προφίλ).

Ουγγαρία: Ο χάρτης αφορά μόνο στο σύστημα «ελέγχου νομικής συμμόρφωσης». Σε ό,τι αφορά το σύστημα «παιδαγωγικής/επαγγελματικής αξιολόγησης» που βρίσκεται σε πιλοτικό στάδιο (βλέπε Εθνικό Προφίλ), δεν έχουν τεθεί ακόμη σε εφαρμογή σχετικές διαδικασίες.

Φινλανδία: Οι φορείς παροχής εκπαίδευσης φέρουν τη νομική υποχρέωση να αξιολογούν την εκπαίδευση που προσφέρουν, καθώς και να συμμετέχουν σε διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης του εκπαιδευτικού συστήματος στο σύνολό του ή σε περιφερειακό επίπεδο. Οι κανονισμοί δεν διευκρινίζουν τις μορφές και τις διαδικασίες αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο.

Το επίπεδο πολυπλοκότητας της διαλογικής διαδικασία που οδηγεί στην τελική έκθεση αξιολόγησης μπορεί να διαφέρει από χώρα σε χώρα. Το βασικό σχήμα αποτελείται από τρία στάδια: (1) οι αξιολογητές στέλνουν στο σχολείο ένα προσχέδιο της έκθεσης· (2) ο διευθυντής του σχολείου υποβάλλει τα σχόλιά του· και (3) οι αξιολογητές ολοκληρώνουν την έκθεση.

Ορισμένες χώρες, ωστόσο, αποκλίνουν από το παραπάνω σχήμα, προσθέτοντας στοιχεία ή συμπληρώνοντάς το.

Στην Πολωνία, το σχολείο δεν δύναται να διατυπώσει παρατηρήσεις επί την έκθεσης αυτής καθεαυτή, όμως τα συμπεράσματα της αξιολόγησης συζητούνται προφορικώς με όλους τους εκπαιδευτικούς κατά τη διάρκεια μιας ειδικής συνεδρίασης πριν από τη σύνταξη της έκθεσης. Επιπλέον, τα πορίσματα της τελικής έκθεσης μπορεί να μην γίνουν δεκτά από τον διευθυντή του σχολείου, και, ως εκ τούτου, η

περιφερειακή επιθεώρηση ενδέχεται να καλέσει τους αξιολογητές να προβούν σε νέα ανάλυση των συλλεχθέντων δεδομένων. Στη Λετονία, τα σχολεία έχουν το δικαίωμα να καταθέσουν ένσταση επί της τελικής έκθεσης και να υποβάλουν προτάσεις στον πρόεδρο της Επιτροπής Διαπίστευσης.

Ο προφορικός σχολιασμός επί του προσχεδίου της έκθεσης ισχύει και την περίπτωση του Βελγίου (Γερμανόφωνη Κοινότητα). Στη Λετονία, την Πορτογαλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, και την Τουρκία, ο σχολιασμός αυτός ακολουθείται από συζήτηση με τον επικεφαλής του σχολείου και, ενίοτε, με τους εκπαιδευτικούς, πριν από την κατάρτιση του προσχεδίου της έκθεσης. Στο Ηνωμένο Βασίλειο (Βόρεια Ιρλανδία), τα σχολεία μπορούν να υποβάλουν εγγράφως περαιτέρω παρατηρήσεις και μετά την ολοκλήρωση της έκθεσης.

Τα σχολεία μπορούν, σε γενικές γραμμές, να υποβάλουν σχόλια επί του προσχεδίου της έκθεσης σχετικά με οποιοδήποτε ζήτημα. Στην Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία, Ουαλία, και Βόρεια Ιρλανδία), ωστόσο, τα αρχικά σχόλια περιορίζονται σε πραγματολογικά λάθη, ενώ η συνολική κρίση δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης. Στην Πορτογαλία, τα σχολεία έχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν γραπτά σχόλια επί του προσχεδίου της έκθεσης, αμφισβητώντας τα πορίσματα της αξιολόγησης. Στο Βέλγιο (Γερμανόφωνη Κοινότητα), διοργανώνεται «συνεδρίαση σχολιασμού», αφού τα σχολεία παράσχουν γραπτές παρατηρήσεις επί του προσχεδίου της έκθεσης. Κατά τη συνεδρίαση αυτή, οι αξιολογητές συζητούν το προσχέδιο της έκθεσης και τα υποβληθείσες παρατηρήσεις με τον διαχειριστικό φορέα του σχολείου, εκπροσώπους του διδακτικού προσωπικού, εκπρόσωπο του διοικητικού συμβουλίου (*Schulschöffe*), και το συμβούλιο ανάπτυξης του σχολείου (*Schulentwicklungsberatung*), εφόσον δραστηριοποιείται ήδη στο σχολείο ή αν το σχολείο έχει αιτηθεί της παρουσίας του.

1.5. Αποτελέσματα της εξωτερικής αξιολόγησης

Στην παρούσα ενότητα περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο τα εκπαιδευτικά συστήματα χειρίζονται τα αποτελέσματα των εξωτερικών αξιολογήσεων.

Η ενότητα χωρίζεται σε τέσσερις υπο-ενότητες, δίνοντας μια συνολική εικόνα του τι είδους δράσεις αναλαμβάνονται, σε ποιες χώρες, και υπό ποιες συνθήκες. Η πρώτη υπο-ενότητα παρέχει μια γενική επισκόπηση της τυπολογίας των ενεργειών που συνήθως πραγματοποιούνται στο πλαίσιο των σχετικών διαδικασιών: διορθωτικές, πειθαρχικές, ή βελτιωτικές. Οι υπόλοιπες υπο-ενότητες αναλύουν, με κάποια λεπτομέρεια, τις συγκεκριμένες τυπολογίες, και περιγράφουν τις διαφορετικές περιστάσεις στις οποίες εφαρμόζονται αυτές.

Όπου κρίνεται σκόπιμο, επισημαίνονται οι λεπτομερείς προσεγγίσεις που χρησιμοποιούνται σε συγκεκριμένες χώρες.

Τυπολογία των αποτελεσμάτων

Ενώ η διαδικασία για τη διενέργεια των εξωτερικών αξιολογήσεων στα σχολεία βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε ένα σχήμα τριών σταδίων, κοινό για τη μεγάλη πλειοψηφία των εκπαιδευτικών συστημάτων, η ανάλυση των αποτελεσμάτων της εξωτερικής αξιολόγησης σχηματίζει μια πολύ πιο κατακερματισμένη και διαφοροποιημένη εικόνα, με ελάχιστα κοινά μοτίβα να παρατηρούνται μεταξύ των περισσότερων χωρών.

Παρά τη διαφορετικότητα αυτή, ένα σημείο φαίνεται να είναι κοινό σε όλα σχεδόν τα εκπαιδευτικά συστήματα: οι συστάσεις. Σε όλες τις χώρες όπου προβλέπονται εξωτερικές αξιολογήσεις και για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, με εξαίρεση το Βέλγιο (Γερμανόφωνη Κοινότητα) και την Πολωνία, οι εκθέσεις των αξιολογητών εμπεριέχουν συστάσεις σχετικά με τα στοιχεία που χρήζουν βελτίωσης. Στην Πολωνία, οι συστάσεις αυτές διατυπώνονται μόνο στην περίπτωση που παραβιάζονται νομικές διατάξεις ή που διαπράττονται άλλες παρατυπίες. Η φύση και το ύψος των συστάσεων, ωστόσο, διαφέρουν από χώρα σε χώρα, ποικίλλοντας από τη σαφή υποχρέωση των σχολείων να αναλάβουν συγκεκριμένες δράσεις μέχρι τις γενικές προτάσεις βελτίωσης σε ευρύτερους τομείς. Στη Δημοκρατία της Τσεχίας, για παράδειγμα, τα σχολεία δεν υποχρεούνται να ακολουθούν τις συστάσεις που στοχεύουν στη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης, πρέπει όμως να συμμορφώνονται με αυτές σε περίπτωση σοβαρών ανεπαρκειών. Στην Ιταλία, χωρίς να παραβλέπεται

ο πιλοτικός χαρακτήρας των σχετικών προγραμμάτων, και στην Κύπρο (ISCED 2), τα σχολεία αποφασίζουν αυτόνομα εάν πρέπει να ακολουθήσουν τις συστάσεις που διατυπώνουν οι αξιολογητές ή όχι. Στη Γαλλία, σε ό,τι αφορά το επίπεδο ISCED 1, η δέσμευση προς τις συστάσεις θεωρείται περισσότερο ηθική παρά συμβατική. Στην Εσθονία και την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, προβλέπεται υποχρέωση συμμόρφωσης με τις συστάσεις και επίτευξης των στόχων εντός ορισμένων προθεσμιών.

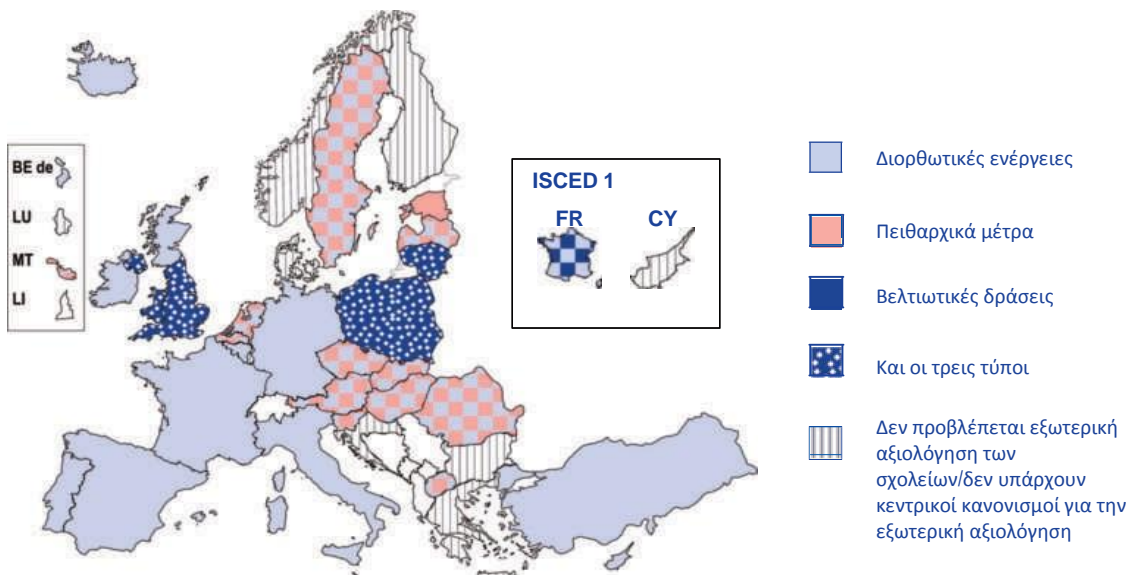
Μετά από τις συστάσεις αυτές, τα σχολεία, οι αξιολογητές, ή/και οι αρμόδιες αρχές προχωρούν στην ανάληψη δράσεων. Οι εν λόγω δράσεις μπορούν να καταταχθούν σε τρεις γενικές κατηγορίες:

1. διορθωτικές ενέργειες
2. πειθαρχικά μέτρα
3. βελτιωτικές δράσεις.

Η πρώτη κατηγορία αφορά σε δράσεις που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση αδυναμιών και ελλείψεων στην ποιότητα της παρεχόμενης σχολικής εκπαίδευσης, ή που λειτουργούν ως μέτρο αποκατάστασης σε περιπτώσεις παραβίασης των κανονισμών (βλέπε Σχήμα 1.8). Σε μερικές χώρες, οι αξιολογητές μπορεί να συμμετέχουν σε δραστηριότητες περαιτέρω παρακολούθησης, όπως μέσω επιπλέον επιθεωρήσεων ή αναλύσεων σχετικά με το πώς το σχολείο αντιμετώπισε τις αρχικές ελλείψεις του. Σε άλλες χώρες, τα σχολεία μπορεί να υποχρεούνται να αναλάβουν άμεση δράση στους τομείς ανησυχίας που επισημαίνονται από τους αξιολογητές, και, ενίοτε, πρέπει να καταρτίζεται συγκεκριμένο σχέδιο βελτίωσης που να περιλαμβάνει τις δράσεις αυτές. Τέλος, σε ορισμένες χώρες προβλέπονται υποστηρικτικά μέτρα που συνίστανται στην παροχή πρόσθετων πόρων, καθοδήγησης, και κατάρτισης

Η δεύτερη κατηγορία αφορά σε πειθαρχικά μέτρα που συνήθως λαμβάνονται από τις αρμόδιες αρχές και εφαρμόζονται στις περιπτώσεις εκείνες όπου οι διορθωτικές ενέργειες δεν είχαν αποτέλεσμα.

Σχήμα 1.7: Τυπολογία των αποτελεσμάτων μετά την έκθεση εξωτερικής αξιολόγησης, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14

Πηγή: Ευρυδίκη.

Ειδικές σημειώσεις χωρών

Δανία: Η Εθνική Υπηρεσία για τη Διασφάλιση της Ποιότητας και την Εποπτεία πραγματοποιεί ετήσιο έλεγχο μεμονωμένων σχολείων, ώστε να προσδιοριστούν οι δήμοι όπου χρειάζονται βελτιώσεις. Το υπόλοιπο μέρος της διαδικασίας υπάγεται στην αρμοδιότητα των δήμων, με την υποστήριξη των κεντρικών αρχών.

Εσθονία, Σλοβακία, Ηνωμένο Βασίλειο (ENG/WLS, SCT) και Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας: Τα στοιχεία αφορούν μόνο στην κύρια προσέγγιση για την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων που διενεργείται από κεντρικό (ή περιφερειακό) φορέα, και όχι στις αρμοδιότητες των τοπικών αρχών για την αξιολόγηση των σχολείων που τελούν υπό τη διαχείρισή τους (βλέπε Ενότητα 1.2).

Ιταλία: Οι πληροφορίες βασίζονται στα δύο πιλοτικά προγράμματα (βλέπε Εθνικό Προφίλ).

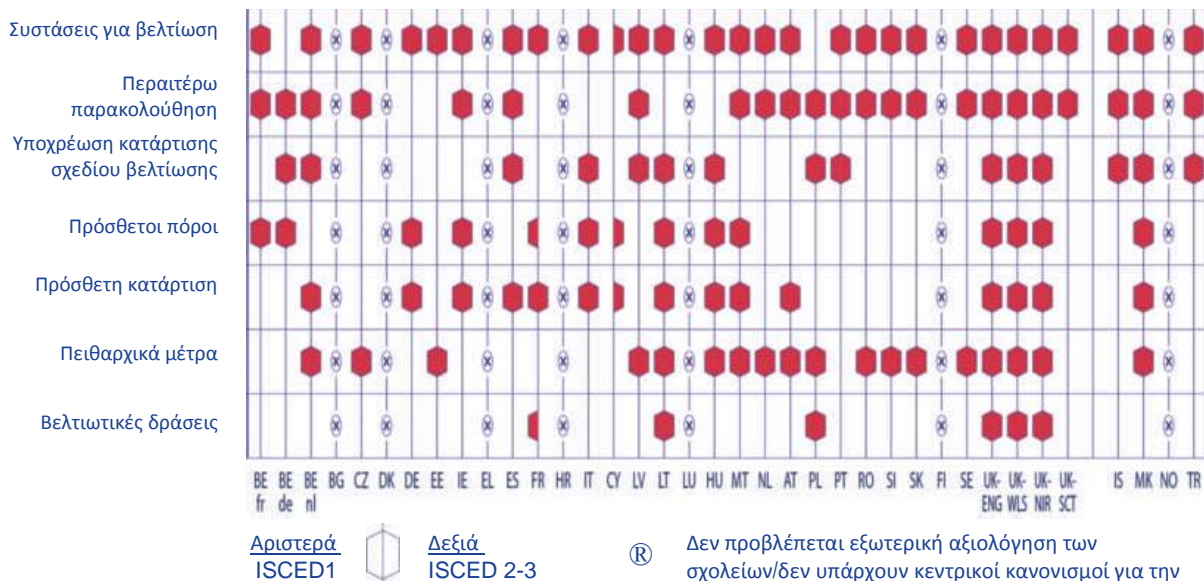
Ουγγαρία: Το σύστημα «ελέγχου νομικής συμμόρφωσης» προβλέπει μόνο πειθαρχικά μέτρα, ενώ το πιλοτικό σύστημα «παιδαγωγικής/επαγγελματικής αξιολόγησης» μόνο διορθωτικές ενέργειες (βλέπε Εθνικό Προφίλ).

Φινλανδία: Οι φορείς παροχής εκπαίδευσης φέρουν τη νομική υποχρέωση να αξιολογούν την εκπαίδευση που προσφέρουν, καθώς και να συμμετέχουν σε διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης του εκπαιδευτικού συστήματος στο

σύνολο του ή σε περιφερειακό επίπεδο. Οι κανονισμοί δεν διευκρινίζουν τις μορφές και τις διαδικασίες αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο.

Στην τρίτη κατηγορία περιλαμβάνονται δράσεις που στοχεύουν στην αναγνώριση, τη διάδοση, και την προώθηση των ορθών πρακτικών. Οι περισσότερες χώρες έχουν αναπτύξει μέσα που εμπίπτουν στις δύο πρώτες κατηγορίες, σε μερικές περιπτώσεις, όμως, τα αποτελέσματα σχεδιάζονται και ως μέσον ενίσχυσης της προβολής των σχολείων που έχουν καλές επιδόσεις, κάτι που μπορεί να οδηγήσει στη βελτίωση τόσο της εικόνας του σχολείου όσο και των σχολικών πρακτικών στο σύνολό τους.

Σχήμα 1.8: Τυπολογία των αποτελεσμάτων της εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14

Πηγή: Ευρυδίκη.

Επεξηγηματικό σημείωμα

MK: Βλέπε Γλωσσάριο.

Ειδικές σημειώσεις χωρών

Δανία: Η Εθνική Υπηρεσία για τη Διασφάλιση της Ποιότητας και την Εποπτεία πραγματοποιεί ετήσιο έλεγχο μεμονωμένων σχολείων, ώστε να προσδιοριστούν οι δήμοι όπου χρειάζονται βελτιώσεις. Το υπόλοιπο μέρος της διαδικασίας υπάγεται στην αρμοδιότητα των δήμων, με την υποστήριξη των κεντρικών αρχών.

Εσθονία, Σλοβακία, Ηνωμένο Βασίλειο (ENG/WLS, SCT) και Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας: Τα στοιχεία αφορούν μόνο στην κύρια προσέγγιση για την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων που διενεργείται από κεντρικό (ή περιφερειακό) φορέα, και όχι στις αρμοδιότητες των τοπικών αρχών για την αξιολόγηση των σχολείων που τελούν υπό τη διαχείρισή τους (βλέπε Ενότητα 1.2).

Ιταλία: Οι πληροφορίες βασίζονται στα δύο πιλοτικά προγράμματα (βλέπε Εθνικό Προφίλ).

Ουγγαρία: Τα στοιχεία σχετίζονται τόσο με το σύστημα «ελέγχου νομικής συμμόρφωσης» όσο και με το πιλοτικό σύστημα «παιδαγωγικής/επαγγελματικής αξιολόγησης» (βλέπε Εθνικό Προφίλ).

Φινλανδία: Οι φορείς παροχής εκπαίδευσης φέρουν τη νομική υποχρέωση να αξιολογούν την εκπαίδευση που προσφέρουν, καθώς και να συμμετέχουν σε διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης του εκπαιδευτικού συστήματος στο σύνολο του ή σε περιφερειακό επίπεδο. Οι κανονισμοί δεν διευκρινίζουν τις μορφές και τις διαδικασίες αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο.

Διορθωτικές ενέργειες

Πέραν της διατύπωσης συστάσεων, οι αξιολογητές μπορούν να συμμετέχουν και σε δραστηριότητες περαιτέρω παρακολούθησης. Στο πλαίσιο της παρούσας έκθεσης, ως δραστηριότητες παρακολούθησης θεωρούνται εκείνες κατά τις οποίες οι αξιολογητές αναλύουν ή ελέγχουν κατά πόσον το σχολείο έχει συμμορφωθεί με τις συστάσεις που διατυπώθηκαν στην έκθεση. Αυτό ισχύει στα δύο τρίτα περίπου των εκπαιδευτικών συστημάτων όπου προβλέπονται εξωτερικές αξιολογήσεις (βλέπε Σχήμα 1.8). Οι δράσεις παρακολούθησης συνεπάγονται συνήθως συμπληρωματικές επισκέψεις στο σχολείο, ή, σπανιότερα, ανάλυση των εκθέσεων και των αναφορών που υποβάλλει το σχολείο σχετικά με τις ενέργειες στις οποίες έχει προβεί για την αντιμετώπιση των αδυναμιών. Με εξαίρεση τη Μάλτα και, σε κάποιον βαθμό, την Ιρλανδία, οι δράσεις παρακολούθησης αναλαμβάνονται μόνο σε περιπτώσεις όπου οι αξιολογητές διαπιστώνουν και αναφέρουν την ύπαρξη αδυναμιών, ανεπαρκειών,

ή παραβιάσεων. Στο Βέλγιο (Γερμανόφωνη Κοινότητα), για παράδειγμα, μόνο οι σοβαρές ανεπάρκειες οδηγούν στην περαιτέρω παρακολούθηση, ενώ στη Σλοβενία το μέσον αυτό χρησιμοποιείται όταν απαιτείται επίβλεψη των εφαρμοζόμενων μέτρων για εκτεταμένο χρονικό διάστημα. Στο Ηνωμένο Βασίλειο (Ουαλία), η σοβαρότητα των αδυναμιών καθορίζει τον προγραμματισμό των επισκέψεων παρακολούθησης. Στη Μάλτα, σε όλα τα σχολεία πραγματοποιείται αιφνιδιαστική μονοήμερη επίσκεψη παρακολούθησης εντός ενός ημερολογιακού έτους από τη δημοσίευση της έκθεσης αξιολόγησης, ενώ στην Ιρλανδία οι επιθεωρήσεις παρακολούθησης διενεργούνται σε δείγμα σχολείων. Στη Λετονία, τα σχολεία υποβάλλουν εκθέσεις κάθε χρόνο, μέχρι να υλοποιηθούν όλες οι συστάσεις.

Σε όλες τις χώρες όπου προβλέπονται εξωτερικές αξιολογήσεις, τα σχολεία καλούνται να αναλάβουν δράσεις για τη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης, ή για την αντιμετώπιση των ανεπαρκειών που εντοπίζονται από τους αξιολογητές. Σε 12 εκπαιδευτικά συστήματα (Γερμανόφωνη και Φλαμανδική Κοινότητα Βελγίου, Ισπανία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ηνωμένο Βασίλειο (Ουαλία και Βόρεια Ιρλανδία), Ισλανδία, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, και Τουρκία), η διαδικασία της εξωτερικής αξιολόγησης προβλέπει την υποχρέωση των σχολείων να υποβάλουν σχέδιο δράσης που να αφορά συγκεκριμένα στις εντοπισθείσες αδυναμίες. Στην Πολωνία, ωστόσο, αυτό περιορίζεται μόνο στις περιπτώσεις πολύ κακών επιδόσεων. Στο Βέλγιο (Φλαμανδική Κοινότητα), τα σχολεία μπορούν να επιλέξουν την κατάρτιση σχεδίου βελτίωσης, προκειμένου να αποφευχθεί η άμεση παύση της λειτουργίας τους, με την επιφύλαξη της οριστικής υπουργικής απόφασης. Το σχέδιο συμπληρώνεται από την υποχρέωση να λάβουν καθοδήγηση από τη σχολική συμβουλευτική υπηρεσία. Στην Ιταλία, μολοντί βρίσκεται σε πιλοτικό στάδιο, και στο Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία), δεν απαιτείται η ανάπτυξη συγκεκριμένου σχεδίου δράσης, τα ισχύοντα σχέδια βελτίωσης πρέπει όμως να τροποποιούνται λαμβάνοντας υπόψη και τις συστάσεις των αξιολογητών. Στην Ουγγαρία, το σύστημα «παιδαγωγικής/επαγγελματικής αξιολόγησης», που βρίσκεται, επί του παρόντος, σε πιλοτικό στάδιο και θα τεθεί σε εφαρμογή το 2015, προβλέπει ότι τα σχολεία πρέπει να αναπτύσσουν πενταετή σχέδια δράσης κατόπιν των συστάσεων των αξιολογητών. Μόνο στο Βέλγιο (Φλαμανδική Κοινότητα) και τη Λιθουανία υπάρχουν σαφείς διατάξεις με στόχο τη διασφάλιση της συμμετοχής των εκπαιδευτικών στη έγκριση του σχεδίου δράσης.

Σε μερικές χώρες, προβλέπονται υποστηρικτικά μέτρα για τα σχολεία. Αυτά συνίστανται συνήθως στην επιπλέον κατάρτιση ή τους πρόσθετους πόρους, οι οποίοι μπορεί να είναι οικονομικής ή επαγγελματικής φύσης. Σε 15 εκπαιδευτικά συστήματα (Φλαμανδική Κοινότητα Βελγίου, Γερμανία, Ιρλανδία, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία (πιλοτικό στάδιο), Ουγγαρία (μόνο για το πιλοτικό σύστημα «παιδαγωγικής/επαγγελματικής αξιολόγησης»), Κύπρος (ISCED 2), Λιθουανία, Μάλτα, Αυστρία, Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία, Ουαλία, και Βόρεια Ιρλανδία), και Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας), η επιπλέον κατάρτιση αποτελεί υποστηρικτικό μέτρο που μπορεί να ενεργοποιηθεί κατόπιν συστάσεων των αξιολογητών ή από τα ίδια τα σχολεία στο πλαίσιο του σχεδίου βελτίωσής τους. Σε 14 εκπαιδευτικά συστήματα (Γαλλόφωνη και Γερμανόφωνη Κοινότητα Βελγίου, Γερμανία (κάποια ομόσπονδα κρατίδια), Ιρλανδία, Γαλλία (ISCED 1), Ιταλία (πιλοτικό στάδιο), Ουγγαρία (μόνο για το πιλοτικό σύστημα «παιδαγωγικής/επαγγελματικής αξιολόγησης»), Κύπρος (ISCED 2), Λιθουανία, Μάλτα, Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία, Ουαλία, και Βόρεια Ιρλανδία), και Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας), πρόσθετοι πόροι διατίθενται στα σχολεία σε περίπτωση ανάγκης. Με εξαίρεση το πιλοτικό σύστημα εξωτερικής αξιολόγησης της Ιταλίας και τη Λιθουανία, οι πρόσθετοι πόροι αποτελούν συνήθως επαγγελματική υποστήριξη με τη μορφή καθοδήγησης, που παρέχεται είτε από τον ίδιο τον φορέα αξιολόγησης είτε από εξειδικευμένους οργανισμούς. Στη Λιθουανία, δύναται να διατεθεί στα σχολεία πρόσθετη χρηματοδοτική ενίσχυση για την πρόσληψη, παραδείγματος χάριν, παιδαγωγικού προσωπικού που να παράσχει βοήθεια στους μαθητές. Ένα εκ των δύο πιλοτικών προγραμμάτων που εφαρμόζονται στην Ιταλία προβλέπει τη χορήγηση 10.000 EUR σε σχολεία που επιδιώκουν την ανάπτυξη καινοτόμων πρακτικών στο πλαίσιο των σχεδίων βελτίωσής τους. Στη Γαλλία (ISCED 1), την Κύπρο (ISCED 2), και τη Μάλτα, πρόσθετοι πόροι διατίθενται και για την αύξηση του προσωπικού των σχολείων. Στο Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία), δύναται να παρασχεθεί στήριξη μέσω της αδελφοποίησης των σχολείων που υστερούν με εκείνα που έχουν καλές επιδόσεις.

Πειθαρχικά μέτρα

Σε 18 εκπαιδευτικά συστήματα από τα 31 όπου υπάρχουν μηχανισμοί εξωτερικής αξιολόγησης, η νομοθεσία προβλέπει τη χρήση πειθαρχικών μέτρων σε περιπτώσεις παράβασης των κανονισμών ή αδυναμίας αντιμετώπισης των ελλείψεων εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος. Στη Δημοκρατία της Τσεχίας, την Ουγγαρία (σύστημα ελέγχου νομικής συμμόρφωσης), και την Αυστρία, πειθαρχικά μέτρα μπορούν να ληφθούν μόνο στην περίπτωση νομικής παράβασης, ενώ σε όλες τις υπόλοιπες χώρες τα μέτρα αυτά αφορούν στην αδυναμία ανταπόκρισης στις συστάσεις των αξιολογητών.

Τα πειθαρχικά μέτρα διακρίνονται, σε γενικές γραμμές, σε δύο κατηγορίες: αυτά που απευθύνονται στο προσωπικό του σχολείου, και εκείνα που αφορούν στο σχολείο ως σύνολο και στα αρμόδια όργανα αυτού. Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα συστήματα προβλέπουν και τους δύο τύπους.

Στην πρώτη κατηγορία, τα μέτρα έχουν συνήθως τη μορφή προστίμων, κυρώσεων, ελέγχων, ή αντικατάστασης των διευθυντών των σχολείων και, σπανιότερα, άλλων μελών του προσωπικού. Η δυνατότητα απόλυσης του διευθυντή ή της διαχειριστικής ομάδας του σχολείου προβλέπεται ρητά στη Δημοκρατία της Τσεχίας, την Πολωνία, τη Σλοβενία, και τη Σλοβακία. Στην Πολωνία, ωστόσο, περιορίζεται σαφώς στην περίπτωση μη επιτυχούς εφαρμογής του σχεδίου βελτίωσης. Μολονότι δεν υπάρχει επίσημη καταγραφή των πειθαρχικών μέτρων, τέτοια δράση έχει αναληφθεί σε κάποιες περιπτώσεις στη Μάλτα. Στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, ο αξιολογητής μπορεί να προτείνει την απόλυση οποιουδήποτε μέλους του προσωπικού του σχολείου σε περιπτώσεις σοβαρών παραβάσεων, όπως η χρήση αλκοολούχων και ναρκωτικών ουσιών, η παρενόχληση μαθητών, και η κατάχρηση του σχολικού προϋπολογισμού.

Η δεύτερη τυπολογία πειθαρχικών μέτρων αφορά συνήθως στην ικανότητα πλήρους λειτουργίας του σχολείου, και δύναται να φτάσει μέχρι και στην οριστική παύση της λειτουργίας, τη μείωση του προϋπολογισμού, ή την ακύρωση της νομικής βάσης του. Σε ό,τι αφορά την τελευταία περίπτωση, στη Λετονία, για παράδειγμα, τα σχολεία μπορεί να απωλέσουν το δικαίωμα έκδοσης κρατικά αναγνωρισμένων πιστοποιητικών κατά την ολοκλήρωση της γενικής εκπαίδευσης· στη Δημοκρατία της Τσεχίας και τη Σλοβακία, η Κεντρική Σχολική Επιθεώρηση μπορεί να προτείνει την αφαίρεση του σχολείου από το Μητρώο Σχολείων· στην Εσθονία, το Υπουργείο μπορεί να ανακαλέσει την άδεια παροχής εκπαίδευσης του σχολείου, παρακωλύοντας έτσι τη λειτουργία του· και στο Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία), ο Υπουργός μπορεί να αποφασίσει την καταγγελία του χρηματοδοτικού συμφωνητικού του σχολείου. Οικονομικές επιπτώσεις προβλέπονται και στην Ολλανδία όπου, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μπορεί να παρακρατηθεί ολόκληρη η δημοσιονομική χρηματοδότηση του σχολείου. Αντίστοιχη δυνατότητα υπάρχει και στη Γαλλόφωνη Κοινότητα του Βελγίου, αν και το μέτρο αυτό δεν έχει εφαρμοστεί ποτέ ως τώρα.

Στην Ουγγαρία (στο πλαίσιο του συστήματος «ελέγχου νομικής συμμόρφωσης») και στη Σουηδία, οι αρμόδιες αρχές μπορούν να παύσουν τη λειτουργία του σχολείου, μέτρο που, αν και σπανίως εφαρμόζεται, προβλέπεται και στη Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου. Στη Σουηδία, ένα σχολείο μπορεί να κλείσει μόνο για περίοδο έξι μηνών, μετά το πέρας της οποίας η επιθεώρηση παρεμβαίνει λαμβάνοντας τα αναγκαία μέτρα για τη βελτίωση της απόδοσης του σχολείου αυτού.

Σε κάποιες χώρες εφαρμόζονται και άλλα πειθαρχικά μέτρα, όπως στο Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία) όπου ειδικά μέτρα ενδέχεται να μην επιτρέπουν στα σχολεία την πρόσληψη προσφάτως καταρτισμένων εκπαιδευτικών· ή στην Εσθονία και τη Σουηδία όπου η ιδιοκτήτρια αρχή του σχολείου μπορεί να τιμωρηθεί με πρόστιμο.

Ενώ στις περισσότερες χώρες τα πειθαρχικά μέτρα λαμβάνονται από τις αρχές, στη Σλοβενία, οι ίδιοι οι επιθεωρητές έχουν το δικαίωμα επιβολής ορισμένων τύπων κυρώσεων, συμπεριλαμβανομένης της προσωρινής αναστολής όλων των δραστηριοτήτων του σχολείου, αν και το τελευταίο αυτό μέτρο δεν έχει εφαρμοστεί ποτέ ως τώρα.

Βελτιωτικές δράσεις

Ενώ τα αποτελέσματα των εξωτερικών αξιολογήσεων αξιοποιούνται, ως επί το πλείστον, με γνώμονα τα σχολεία των οποίων οι επιδόσεις δεν ικανοποιούν τα αναγκαία πρότυπα, σε ελάχιστες περιπτώσεις

οι διαδικασίες προβλέπουν επίσης την αναγνώριση, διάδοση, και προώθηση των ορθών πρακτικών. Οι βελτιωτικές δράσεις νοούνται εδώ ως η επίσημη αναγνώριση, η υποστήριξη, και η διάδοση των ορθών πρακτικών που απορρέουν από την εξωτερική αξιολόγηση. Έξι μόνο από τα 31 εκπαιδευτικά συστήματα με μηχανισμούς εξωτερικής αξιολόγησης διαθέτουν κάποια μορφή βελτιωτικών δράσεων.

Στη Γαλλία, στο επίπεδο ISCED 1, τα σχολεία που θεωρείται ότι έχουν καλές επιδόσεις ή καινοτομούν μπορούν να λάβουν πρόσθετους πόρους· στη Λιθουανία, ο φορέας αξιολόγησης (NASE) έχει εντολή να συλλέγει στοιχεία σχετικά με τις ορθές πρακτικές των σχολείων, και να διανέμει τις πληροφορίες αυτές σε συνεργασία με τον διευθυντή και τους εκπαιδευτικούς των σχολείων αυτών· στην Πολωνία, οι αξιολογητές συντάσσουν ειδικό έντυπο ορθής πρακτικής για τα σχολεία που συγκεντρώνουν πολύ υψηλή βαθμολογία σύμφωνα με ορισμένα πρότυπα. Στη συνέχεια, το έντυπο αυτό δημοσιεύεται μέσω της ιστοσελίδας της επιθεώρησης· στο Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία, Ουαλία, και Βόρεια Ιρλανδία), τα αποδεικτικά στοιχεία που συλλέγονται κατά τη διάρκεια των επιθεωρήσεων μπορούν να περιληφθούν σε θεματικές και άλλες εκθέσεις, και να κοινοποιηθούν μέσω των ιστοσελίδων των επιθεωρήσεων.

Η προσέγγιση αυτή επιτρέπει τη διάδοση της γνώσης ως προς το τι έχει αποτέλεσμα και υπό ποιες συνθήκες, ενώ παράλληλα βελτιώνει το προφίλ των σχολείων που επιτυγχάνουν καλά αποτελέσματα. Ενισχύει επίσης το πνεύμα της εποικοδομητικής κριτικής και της μάθησης από ομοτίμους, συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη του ρόλου και των στόχων της εξωτερικής αξιολόγησης.

1.6. Διάδοση των αποτελεσμάτων της εξωτερικής αξιολόγησης

Η ενότητα αυτή περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο διανέμονται τα αποτελέσματα της εξωτερικής αξιολόγησης, καθώς και το ποιος έχει πρόσβαση σε αυτά.

Πρέπει, κατ' αρχάς, να γίνει διάκριση μεταξύ των εκθέσεων αξιολόγησης μεμονωμένων σχολείων και των εκθέσεων που παρέχουν συγκεντρωτικά στοιχεία σχετικά με τα πορίσματα της αξιολόγησης. Η πρώτη περίπτωση αφορά στις ατομικές εκθέσεις που εκπονούν οι αξιολογητές μετά την ολοκλήρωση της αξιολόγησης κάθε σχολείου, ενώ η δεύτερη αφορά συνήθως σε εκθέσεις που περιλαμβάνουν συγκεντρωτικά δεδομένα σχετικά με δραστηριότητες πραγματοποιούμενες κατά τη διάρκεια ενός ή περισσότερων ετών.

Η πρώτη υπο-ενότητα εξετάζει τον βαθμό διανομής των εκθέσεων εξωτερικής αξιολόγησης μεμονωμένων σχολείων, λαμβάνοντας υπόψη τις διάφορες πιθανότητες μεταξύ των δύο άκρων: τη συστηματική δημοσιοποίηση των εκθέσεων και τη μη διανομή αυτών.

Η δεύτερη υπο-ενότητα αφορά στις συγκεντρωτικές εκθέσεις σχετικά με τα πορίσματα των αξιολογήσεων, μια μέθοδο που χρησιμοποιείται από τους περισσότερους φορείς αξιολόγησης για την υποβολή αναφοράς στις κεντρικές/ανώτατες αρχές.

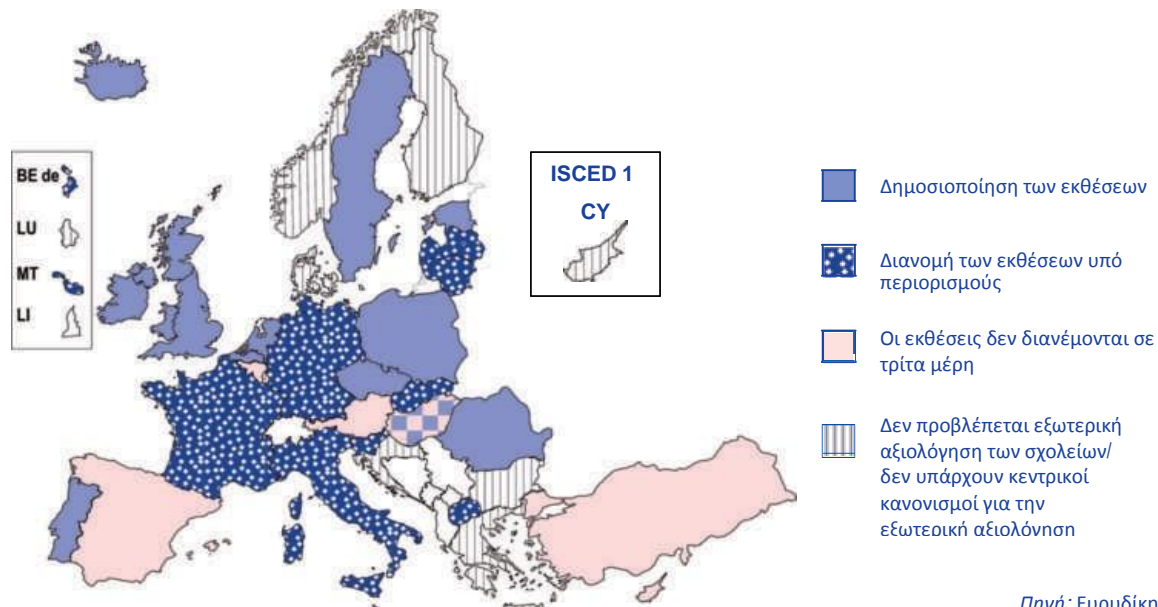
Διανομή των εκθέσεων αξιολόγησης

Υπάρχουν τρεις γενικές προσεγγίσεις σε ό,τι αφορά τη διανομή των αποτελεσμάτων των εξωτερικών αξιολογήσεων: (α) δημοσιοποίηση των εκθέσεων· (β) διανομή των εκθέσεων υπό ορισμένους περιορισμούς· και (γ) μη δημοσιοποίηση των εκθέσεων στο ευρύ κοινό και τα ενδιαφερόμενα μέρη, αν και μπορούν να κοινοποιηθούν, στο πλαίσιο της σχετικής διαδικασίας, στις κεντρικές ή ανώτατες εκπαιδευτικές αρχές. Όπως φαίνεται στο Σχήμα 1.9, στη μεγάλη πλειοψηφία των εκπαιδευτικών συστημάτων, οι εκθέσεις δημοσιεύονται στο κοινό ή υπό περιορισμούς, ενώ σε λίγες μόνο χώρες δεν προβλέπεται καθόλου η διανομή τους.

Όπως δείχνει το Σχήμα 1.9, σε 15 εκπαιδευτικά συστήματα οι εκθέσεις είναι διαθέσιμες για το κοινό, καθώς δημοσιεύονται συνήθως στην ιστοσελίδα της κεντρικής/ανώτατης αρχής, του αρμόδιου φορέα για τη διενέργεια της εξωτερικής αξιολόγησης, ή του ίδιου του σχολείου. Σε μερικές από τις χώρες αυτές, πέραν της δημοσιοποίησης των εκθέσεων στο ευρύ κοινό, τα σχολεία υποχρεούνται ή καλούνται να ενημερώνουν τους σχολικούς παράγοντες σχετικά με την ύπαρξη αυτών. Αυτό ισχύει στο Βέλγιο (Φλαμανδική Κοινότητα), τη Δημοκρατία της Τσεχίας, την Ιρλανδία, την Ολλανδία, την Πολωνία, το Ηνωμένο Βασίλειο, και την Ισλανδία. Στην Ολλανδία, λαμβάνονται πρόσθετα ειδικά μέτρα για τα

αδύναμα σχολεία: το εκάστοτε τέτοιο σχολείο προστίθεται σε μια λίστα που δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα της επιθεώρησης, και στην έκθεση προστίθεται μια σελίδα που απευθύνεται στους γονείς.

Σχήμα 1.9: Διανομή των εκθέσεων εξωτερικής αξιολόγησης μεμονωμένων σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14

Πηγή: Ευρωδίκη.

Επεξηγηματικό σημείωμα

Ο χάρτης αφορά στις εκθέσεις εξωτερικής αξιολόγησης μεμονωμένων σχολείων. Δεν λαμβάνει υπόψη τις εκθέσεις συγκεντρωτικών στοιχείων που εκπονούνται σε μερικές χώρες. Η «μη διανομή των εκθέσεων σε τρίτα μέρη» δεν αποκλείει την κοινοποίηση των εκθέσεων στις κεντρικές/άνωτατες εκπαιδευτικές αρχές.

Ειδικές σημειώσεις χωρών

Δανία: Η Εθνική Υπηρεσία για τη Διασφάλιση της Ποιότητας και την Εποπτεία δημοσιεύει τα συνολικά αποτελέσματα του ετήσιου ελέγχου, χωρίς πληροφορίες για μεμονωμένα σχολεία.

Εσθονία, Σλοβακία, Ηνωμένο Βασίλειο (ENG/WLS, SCT) και Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας: Τα στοιχεία αφορούν μόνο στην κύρια προσέγγιση για την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων που διενεργείται από κεντρικό (ή περιφερειακό) φορέα, και όχι στις αρμοδιότητες των τοπικών αρχών για την αξιολόγηση των σχολείων που τελούν υπό τη διαχείρισή τους (βλέπε Ενότητα 1.2).

Ιταλία: Οι πληροφορίες βασίζονται στα δύο πιλοτικά προγράμματα (βλέπε Εθνικό Προφίλ).

Λετονία: Μόνο ένα μέρος της έκθεσης είναι διαθέσιμο για το κοινό.

Ουγγαρία: Τα αποτελέσματα του «ελέγχου νομικής συμμόρφωσης» δεν δημοσιεύονται, ενώ το πιλοτικό σύστημα «παιδαγωγικής/επαγγελματικής αξιολόγησης» υποχρεώνει τα σχολεία να δημοσιεύουν την έκθεση αξιολόγησης στην ιστοσελίδα τους (βλέπε Εθνικό Προφίλ).

Φινλανδία: Οι φορείς παροχής εκπαίδευσης φέρουν τη νομική υποχρέωση να αξιολογούν την εκπαίδευση που προσφέρουν, καθώς και να συμμετέχουν σε διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης του εκπαιδευτικού συστήματος στο σύνολό του ή σε περιφερειακό επίπεδο. Οι κανονισμοί δεν διευκρινίζουν τις μορφές και τις διαδικασίες αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο.

Σε δέκα εκπαιδευτικά συστήματα, η πρόσβαση στις εκθέσεις υπόκειται σε περιορισμούς, είτε όντας διαθέσιμες μόνο κατόπιν αιτήσεως, είτε μέσω της διανομής τους μόνο στα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη.

Στο Βέλγιο (Γερμανόφωνη Κοινότητα), η έκθεση διαβιβάζεται σε όλους όσους συμμετέχουν στη διαδικασία αξιολόγησης, η οποία περιλαμβάνει συνήθως και σχολικούς παράγοντες όπως τους εκπροσώπους των γονέων και των μαθητών. Στη Μάλτα, εκπονούνται ειδικές συνοπτικές εκθέσεις για τους γονείς, ενώ οι διευθυντές των σχολείων υποχρεούνται να κοινοποιούν εγγράφως στους γονείς τα κύρια πορίσματα. Στη Γαλλία, η διανομή της έκθεσης σε γονείς και μαθητές εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του διευθυντή του σχολείου. Ομοίως, στη Λιθουανία, το σχολείο αποφασίζει αν θα διανείμει την έκθεση ή όχι. Ωστόσο, ο διευθυντής του σχολείου καλείται να παράσχει στο προσωπικό, τους γονείς, και τους μαθητές μια επισκόπηση των πορισμάτων της έκθεσης, ενώ τα κυριότερα συμπεράσματα αυτής, σε ό,τι αφορά τα συνολικά πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες του σχολείου, δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του φορέα αξιολόγησης.

Στην Ιταλία, τη Σλοβακία, και την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, η έκθεση αξιολόγησης είναι διαθέσιμη κατόπιν αιτήματος. Σε ό,τι αφορά την Ιταλία, το νέο σύστημα εξωτερικής αξιολόγησης, που βρίσκεται σε πιλοτικό στάδιο, προβλέπει ένα «στάδιο κοινωνικής αναφοράς» οι λεπτομέρειες του οποίου βέβαια δεν έχουν καθοριστεί ακόμη, δίνοντας κάποια περιθώρια στα σχολεία να δημοσιοποιούν τις εκθέσεις τους στο ευρύ κοινό μέσω της ιστοσελίδας τους. Στη Σλοβενία, κάποια δεδομένα προσωπικού ή εμπιστευτικού χαρακτήρα θεωρούνται απόρρητα. Στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, η διοίκηση του σχολείου υποχρεούται, σε κάθε περίπτωση, να ενημερώνει όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με τα πορίσματα της αξιολόγησης.

Ειδική περίπτωση αποτελεί η Λετονία, όπου ο περιορισμός αφορά στην τυπολογία των πληροφοριών και όχι στον τρόπο με τον οποίο αυτές διανέμονται. Στη χώρα αυτή, δημοσιεύονται μόνο τμήματα της έκθεσης, βάσει ενός ειδικού υποδείγματος που περιέχει τα ονόματα των εμπειρογνομόνων, τη βαθμολόγηση της αξιολόγησης, τα δυνατά σημεία του σχολείου, και τις συστάσεις προς αυτό. Το υπόδειγμα αυτό δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του φορέα αξιολόγησης και είναι διαθέσιμο σε όλους. Εντούτοις, πρόσβαση στην πλήρη έκθεση έχουν μόνο οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί, και οι εκπρόσωποι της κοινότητας, κατόπιν αιτήματος.

Στη Γερμανία, η έκθεση είτε διανέμεται στα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, είτε είναι διαθέσιμη κατόπιν αιτήσεως, ενώ σε μερικά ομόσπονδα κρατίδια ισχύουν και οι δύο ρυθμίσεις. Στη Σλοβενία, διανέμεται στους εργαζομένους των οποίων το έργο επηρεάζεται από την αξιολόγηση, ή στους δήμους, αν κάποια από τις συστάσεις εμπίπτει στην αρμοδιότητά τους. Η έκθεση είναι επίσης διαθέσιμη κατόπιν αιτήματος, ενδέχεται όμως κάποια δεδομένα προσωπικής ή εμπιστευτικής φύσης να είναι απόρρητα.

Τέλος, σε επτά εκπαιδευτικά συστήματα (Γαλλόφωνη Κοινότητα Βελγίου, Δανία, Ισπανία, Κύπρος (ISCED 2), Ουγγαρία (για το σύστημα ελέγχου νομικής συμμόρφωσης), Αυστρία, και Τουρκία), οι εκθέσεις αξιολόγησης (ή τα λεπτομερή αποτελέσματα της διαδικασίας εκτίμησης κινδύνου στην περίπτωση της Δανίας) δεν είναι διαθέσιμα για το κοινό.

Εκθέσεις συγκεντρωτικών πορισμάτων της αξιολόγησης

Στις περισσότερες χώρες, τα πορίσματα της αξιολόγησης διανέμονται και στις κεντρικές/ανώτατες αρχές. Αν και σε μερικές περιπτώσεις οι εκθέσεις αξιολόγησης που αφορούν σε μεμονωμένα σχολεία διαβιβάζονται απευθείας στις εν λόγω αρχές, οι φορείς αξιολόγησης συνήθως καταρτίζουν ετησίως ή ανά διετία εκθέσεις που παρέχουν μια γενική επισκόπηση. Η φύση των εκθέσεων αυτών, όμως, μπορεί να εξυπηρετεί διαφορετικούς σκοπούς. Στην Ισπανία, τη Σλοβενία, και τη Ρουμανία, για παράδειγμα, επικεντρώνεται στις δραστηριότητες του φορέα αξιολόγησης· στο Βέλγιο (Γαλλόφωνη Κοινότητα), τη Λετονία, τη Λιθουανία, και τη Σλοβακία, αποτελεί γενική επισκόπηση των πορισμάτων και των συστάσεων. Στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, καλύπτει και τους δύο αυτούς τομείς. Στη Ρουμανία, και πάλι, κάθε τέσσερα χρόνια καταρτίζεται έκθεση σχετικά με τη γενική ποιότητα του εκπαιδευτικού συστήματος. Σε μερικές χώρες, όπως στη Δημοκρατία της Τσεχίας, και το Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία, Ουαλία, και Βόρεια Ιρλανδία), πέραν των ετήσιων εκθέσεων σχετικά με τις δραστηριότητες ή/και τα πορίσματα της αξιολόγησης, εκπονούνται και ειδικές θεματικές εκθέσεις. Στην Αυστρία, τα συγκεντρωτικά δεδομένα των σχολικών επιθεωρήσεων σε επαρχιακό επίπεδο αποτελούν τη βάση των περιφερειακών σχεδίων ανάπτυξης ανάλογα με τον τύπο του σχολείου, ενώ τα συγκεντρωτικά πορίσματα σε περιφερειακό επίπεδο αξιοποιούνται στο εθνικό σχέδιο ανάπτυξης. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι θεματικές, ετήσιες, ή διετείς εκθέσεις δημοσιοποιούνται μέσω της ιστοσελίδας του φορέα αξιολόγησης, ή μέσω των δικτύων διανομής της κεντρικής/ανώτατης αρχής.

1.7. Προσόντα των εξωτερικών αξιολογητών

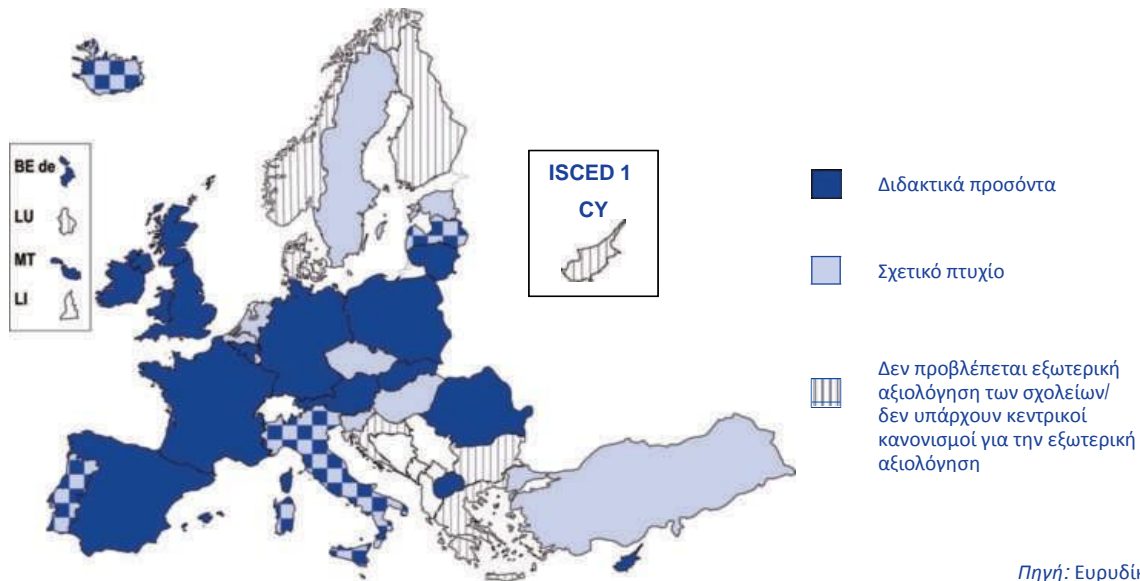
Στην παρούσα ενότητα αναλύονται τα προσόντα και η επαγγελματική εμπειρία που απαιτούνται για τους εξωτερικούς αξιολογητές. Περιγράφονται επίσης οι περιπτώσεις όπου η ειδική κατάρτιση αποτελεί μέρος των απαιτούμενων προϋποθέσεων. Δεν εξετάζονται τα προσόντα μη ειδημόνων που συμμετέχουν στις εξωτερικές αξιολογήσεις εθελοντικά, όπως συμβαίνει στη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία και Ουαλία). Ομοίως, δεν εξετάζονται οι απαιτήσεις που αφορούν σε εμπειρογνώμονες συγκεκριμένων τομέων, οι οποίοι συμμετέχουν ad-hoc στις ομάδες επιθεωρήσεων και ασχολούνται με ειδικά ζητήματα (Δημοκρατία της Τσεχίας, Εσθονία, Γαλλία, και Σλοβενία).

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τους μη ειδήμονες και με τους ειδικούς που συμμετέχουν σε ad hoc βάση παρέχονται στα Εθνικά Προφίλ των χωρών.

Τυπικά προσόντα και επαγγελματική εμπειρία

Στις περισσότερες χώρες, για να γίνει κάποιος εξωτερικός αξιολογητής απαιτούνται κάποια διδακτικά προσόντα (βλέπε Σχήμα 1.10), και, συνήθως, ένας ορισμένος αριθμός ετών επαγγελματικής εμπειρίας ως εκπαιδευτικός σε σχολείο ή σε κάποια διευθυντική θέση.

Figure 1.10: Απαιτούμενα προσόντα για τους εξωτερικούς αξιολογητές των σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14

Επεξηγηματικό σημείωμα

Το σχήμα δεν λαμβάνει υπόψη τους μη ειδήμονες που συμμετέχουν εθελοντικά στην ομάδα αξιολόγησης, ούτε τους εμπειρογνώμονες ειδικών τομέων που παίρνουν μέρος στις ομάδες επιθεωρητών σε ad-hoc βάση. Το σχετικό πτυχίο μπορεί να περιλαμβάνει τα διδακτικά προσόντα, αλλά δεν περιορίζεται σε αυτά.

Ειδικές σημειώσεις χωρών

Δανία: Η Εθνική Υπηρεσία για τη Διασφάλιση της Ποιότητας και την Εποπτεία πραγματοποιεί ετήσιο έλεγχο μεμονωμένων σχολείων, ώστε να προσδιοριστούν οι δήμοι όπου χρειάζονται βελτιώσεις. Το υπόλοιπο μέρος της διαδικασίας υπάγεται στην αρμοδιότητα των δήμων, με την υποστήριξη των κεντρικών αρχών.

Εσθονία, Σλοβακία, Ηνωμένο Βασίλειο (ENG/WLS, SCT) και Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας: Τα στοιχεία αφορούν μόνο στην κύρια προσέγγιση για την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων που διενεργείται από κεντρικό (ή περιφερειακό) φορέα, και όχι στις αρμοδιότητες των τοπικών αρχών για την αξιολόγηση των σχολείων που τελούν υπό τη διαχείρισή τους (βλέπε Ενότητα 1.2).

Ιταλία: Οι πληροφορίες βασίζονται στα δύο πιλοτικά προγράμματα (βλέπε Εθνικό Προφίλ).

Ουγγαρία: Ο χάρτης αφορά μόνο στους αξιολογητές που διενεργούν ελέγχους νομικής συμμόρφωσης. Οι αξιολογητές του συστήματος «παιδαγωγικής/επαγγελματικής αξιολόγησης», που θα τεθεί σε πλήρη εφαρμογή το 2015, πρέπει να διαθέτουν διδακτικά προσόντα.

Σλοβακία: Επιπλέον των διδακτικών προσόντων, οι σχολικοί επιθεωρητές πρέπει να έχουν ολοκληρώσει με επιτυχία και τις εξετάσεις για τους εργαζομένους στον δημόσιο τομέα.

Φινλανδία: Οι φορείς παροχής εκπαίδευσης φέρουν τη νομική υποχρέωση να αξιολογούν την εκπαίδευση που προσφέρουν, καθώς και να συμμετέχουν σε διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης του εκπαιδευτικού συστήματος στο σύνολό του ή σε περιφερειακό επίπεδο. Οι κανονισμοί δεν διευκρινίζουν τις μορφές και τις διαδικασίες αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο.

Ηνωμένο Βασίλειο (ENG, SCT): Το σχήμα αφορά μόνο στις απαιτήσεις για τους Επιθεωρητές της Αυτού Μεγαλειότητας. Για τα προσόντα των άλλων εξωτερικών αξιολογητών, δείτε τα εθνικά προφίλ.

Σε δώδεκα χώρες, εξωτερικοί αξιολογητές μπορούν να γίνουν και υποψήφιοι με ευρύτερα προσόντα και διαφορετικό επαγγελματικό υπόβαθρο.

Στο Βέλγιο (Φλαμανδική Κοινότητα), τη Δημοκρατία της Τσεχίας, την Εσθονία, την Ουγγαρία (αξιολογητές στο πλαίσιο του ελέγχου νομικής συμμόρφωσης), την Ολλανδία, τη Σλοβενία, τη Σουηδία, και την Τουρκία, μολονότι απαιτείται τίτλος σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης, δεν υπάρχουν περιορισμοί σε συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα, ενώ η απαιτούμενη επαγγελματική εμπειρία

μπορεί να έχει αποκτηθεί και εκτός σχολείου, σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η έρευνα, η ψυχολογία, ή η διοίκηση εκπαιδευτικών φορέων. Στην Τουρκία, επιπλέον του πτυχίου ανώτατων σπουδών, οι υποψήφιοι επιθεωρητές μπορούν είτε να έχουν εμπειρία στη διδασκαλία, είτε να έχουν συγκεντρώσει μια ορισμένη ελάχιστη βαθμολογία στις Εξετάσεις Επιλογής Προσωπικού για τον Δημόσιο Τομέα. Στη Δημοκρατία της Τσεχίας, κατά τη διενέργεια του οικονομικού ελέγχου, στην ομάδα επιθεωρητών πρέπει να συμμετέχει και ένας ελεγκτής με ειδικότητα στη διαχείριση πόρων και τη διοίκηση.

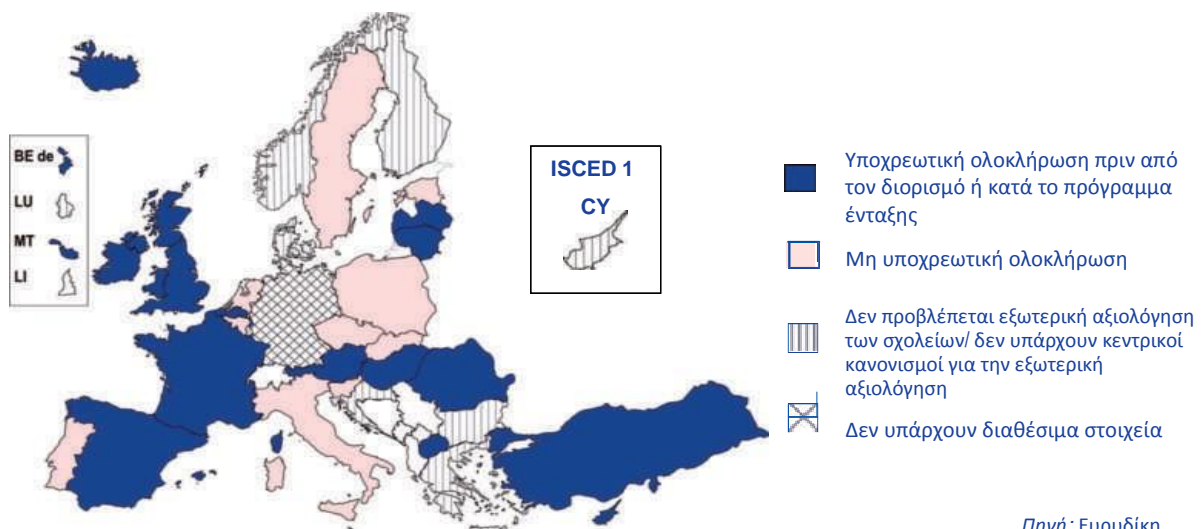
Στην Ιταλία (πιλοτικό στάδιο), την Πορτογαλία, και την Ισλανδία, στην ομάδα επιθεωρητών συμμετέχουν τόσο αξιολογητές με ερευνητικό ή ακαδημαϊκό προφίλ όσο και αξιολογητές με διδακτικά προσόντα και εμπειρία διδασκαλίας σε σχολεία. Στη Λετονία, οι εξωτερικοί αξιολογητές πρέπει να διαθέτουν προσόντα διδασκαλίας ή διοίκησης εκπαιδευτικών φορέων, και να έχουν εργασιακή εμπειρία είτε ως εκπαιδευτικοί σε σχολεία είτε σε κάποια διοικητική θέση της εκπαίδευσης.

Πέραν των τυπικών προσόντων και της επαγγελματικής εμπειρίας, σε πολλές χώρες οι υποψήφιοι επιλέγονται και με βάση τις δεξιότητες, τις ικανότητες, και τις γνώσεις τους. Για παράδειγμα, στο Βέλγιο (Φλαμανδική Κοινότητα), την Ιρλανδία, τη Σλοβακία, και το Ηνωμένο Βασίλειο (Ουαλία), απαιτούνται επικοινωνιακές δεξιότητες και ικανότητες κατάρτισης εκθέσεων αναφοράς. Σημαντική μπορεί να είναι και η γνώση ξένων γλωσσών: στην Ισπανία, οι αξιολογητές πρέπει να κατέχουν τη συνεπίσημη γλώσσα, όπου υπάρχει, της αντίστοιχης Αυτόνομης Κοινότητας· στην Ιρλανδία, οι επιθεωρητές πρέπει να έχουν αποδεδειγμένη ικανότητα αποτελεσματικής επικοινωνίας και στα αγγλικά και στα ιρλανδικά· στη Σλοβακία, οι επιθεωρητές πρέπει να κατέχουν τη γλώσσα της αντίστοιχης εθνικής μειονότητας, σε ό,τι αφορά την εργασιακή τους δραστηριότητα. Οι αναλυτικές δεξιότητες συγκαταλέγονται μεταξύ των κριτηρίων που αναφέρονται στη Λιθουανία και το Ηνωμένο Βασίλειο (Ουαλία). Συχνά απαιτούνται δεξιότητες ΤΠΕ, όπως συμβαίνει στο Βέλγιο (Φλαμανδική Κοινότητα), την Ιρλανδία, και το Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία). Μπορεί επίσης να απαιτείται από του υποψηφίους να έχουν ειδικές γνώσεις του εκπαιδευτικού συστήματος, όπως ισχύει στη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο (Ουαλία).

Εξειδικευμένη κατάρτιση

Σε 19 εκπαιδευτικά συστήματα (βλέπε Σχήμα 1.11), οι εξωτερικοί αξιολογητές πρέπει να έχουν λάβει ειδική κατάρτιση είτε πριν από τον διορισμό τους είτε κατά τη διάρκεια της ένταξης ή της δοκιμαστικής περιόδου υπηρεσίας τους. Ανάλογα με την εκάστοτε χώρα, η ειδική κατάρτιση μπορεί να αφορά συγκεκριμένα στην αξιολόγηση ή να καλύπτει άλλους τομείς.

Σχήμα 1.11: Υποχρεωτική ολοκλήρωση εξειδικευμένης κατάρτισης για τους εξωτερικούς αξιολογητές των σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευσης, 2013/14

Επεξηγηματικό σημείωμα

Το σχήμα δεν λαμβάνει υπόψη τους μη ειδήμονες που συμμετέχουν εθελοντικά στην ομάδα αξιολόγησης, ούτε τους εμπειρογνώμονες ειδικών τομέων που παίρνουν μέρος στις ομάδες επιθεωρητών σε ad-hoc βάση.

Ειδικές σημειώσεις χωρών

Δανία: Η Εθνική Υπηρεσία για τη Διασφάλιση της Ποιότητας και την Εποπτεία πραγματοποιεί ετήσιο έλεγχο μεμονωμένων σχολείων, ώστε να προσδιοριστούν οι δήμοι όπου χρειάζονται βελτιώσεις. Το υπόλοιπο μέρος της διαδικασίας υπάγεται στην αρμοδιότητα των δήμων, με την υποστήριξη των κεντρικών αρχών.

Εσθονία, Σλοβακία, Ηνωμένο Βασίλειο (ENG/WLS, SCT) και Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας: Τα στοιχεία αφορούν μόνο στην κύρια προσέγγιση για την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων που διενεργείται από κεντρικό (ή περιφερειακό) φορέα, και όχι στις αρμοδιότητες των τοπικών αρχών για την αξιολόγηση των σχολείων που τελούν υπό τη διαχείρισή τους (βλέπε Ενότητα 1.2).

Ιταλία: Οι πληροφορίες βασίζονται στα δύο πιλοτικά προγράμματα (βλέπε Εθνικό Προφίλ).

Ουγγαρία: Ο χάρτης αφορά μόνο στους αξιολογητές που διενεργούν ελέγχους νομικής συμμόρφωσης. Οι υποψήφιοι αξιολογητές του συστήματος «παιδαγωγικής/επαγγελματικής αξιολόγησης», που θα τεθεί σε πλήρη εφαρμογή το 2015, θα πρέπει να συμμετάσχουν, πριν από τον διορισμό τους, σε πρόγραμμα κατάρτισης που οργανώνεται από την Εκπαιδευτική Αρχή.

Σλοβενία: Ένα πρόγραμμα κατάρτισης, διάρκειας 16 ωρών, που προσφέρεται από το αρμόδιο υπουργείο για τη δημόσια διοίκηση, είναι διαθέσιμο για τους υποψηφίους και διορισθέντες επιθεωρητές, ως προετοιμασία για τις υποχρεωτικές εξετάσεις σχολικών επιθεωρητών.

Φινλανδία: Οι φορείς παροχής εκπαίδευσης φέρουν τη νομική υποχρέωση να αξιολογούν την εκπαίδευση που προσφέρουν, καθώς και να συμμετέχουν σε διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης του εκπαιδευτικού συστήματος στο σύνολό του ή σε περιφερειακό επίπεδο. Οι κανονισμοί δεν διευκρινίζουν τις μορφές και τις διαδικασίες αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο.

Σε εννέα εκπαιδευτικά συστήματα, οι υποψήφιοι εξωτερικοί αξιολογητές πρέπει να παρακολουθήσουν πρόγραμμα εξειδικευμένης κατάρτισης στον τομέα της σχολικής αξιολόγησης ή της αξιολόγησης εν γένει. Στο Βέλγιο (Γερμανόφωνη Κοινότητα), οι υποψήφιοι πρέπει να συμμετάσχουν σε πολύμηνο εντατικό πρόγραμμα κατάρτισης, που προσφέρεται από το Υπουργείο Εκπαίδευσης και Κατάρτισης της Βόρειας Ρηνανίας-Βεσφαλίας, και το οποίο αφορά σε διάφορες πτυχές της διαδικασίας της σχολικής αξιολόγησης. Στην Ισπανία, η διαδικασία επιλογής περιλαμβάνει υποχρεωτικό στάδιο επαγγελματικής κατάρτισης και πρακτικής εξάσκησης. Στη Γαλλία, οι επιτυχόντες υποψήφιοι για θέση επιθεωρητή Εθνικής Παιδείας πραγματοποιούν έναν χρόνο εναλλασσόμενης εργασίας και κατάρτισης. Στη Λιθουανία, τη Λετονία, τη Ρουμανία, και το Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία), όπου οι υπηρεσίες των αξιολογητών παρέχονται βάσει ειδικών συμβάσεων που αφορούν σε μία ή περισσότερες αξιολογήσεις, το δικαίωμα διενέργειας αξιολογήσεων παραχωρείται μόνο μετά τη συμμετοχή τους σε υποχρεωτικό πρόγραμμα κατάρτισης για τη σχολική αξιολόγηση. Στην Αγγλία, οι επιθεωρητές λαμβάνουν επιπλέον κατάρτιση, η οποία αποτελείται από αξιολογήσεις και εργαστήρια διάρκειας 5-6 ημερών, και εμπλουτίζεται και με πρακτική εξάσκηση. Στην Ισλανδία, όπου οι εξωτερικοί αξιολογητές επίσης συνάπτουν συμβάσεις για συγκεκριμένες αξιολογήσεις, σε κάθε ομάδα πρέπει να υπάρχουν μέλη που έχουν ολοκληρώσει πρόγραμμα ανώτατων σπουδών στον τομέα της σχολικής αξιολόγησης, ή κύκλο εξειδικευμένων μαθημάτων στην αξιολόγηση που προσφέρεται από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικού Ελέγχου. Τέλος, στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, οι υποψήφιοι για θέσεις επιθεωρητών πρέπει να μετάσχουν σε συνεδρίες επαγγελματικής κατάρτισης που διοργανώνονται από ανώτερους επιθεωρητές και διαρκούν από τρεις έως έξι μήνες.

Στο Βέλγιο (Φλαμανδική Κοινότητα), την Ιρλανδία, τη Μάλτα, το Ηνωμένο Βασίλειο (Ουαλία, Βόρεια Ιρλανδία, και Σκωτία), και την Τουρκία, η εξειδικευμένη κατάρτιση στην αξιολόγηση παρέχεται κατά τη διάρκεια του προγράμματος ένταξης ή της περιόδου δοκιμαστικής υπηρεσίας που είναι κοινή για όλους τους νέους αξιολογητές ή επιθεωρητές. Στο Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία), αυτό ισχύει για τους Επιθεωρητές της Αυτού Μεγαλειότητας, οι οποίοι προσλαμβάνονται απευθείας από την υπηρεσία επιθεώρησης.

Στην Κύπρο και την Ουγγαρία (έλεγχος νομικής συμμόρφωσης), οι εξωτερικοί αξιολογητές πρέπει να έχουν ολοκληρώσει, πριν από τον διορισμό τους, ειδική κατάρτιση σε τομείς άλλους από τη σχολική αξιολόγηση. Στην Κύπρο, οι αξιολογητές των σχολείων κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να έχουν συμμετάσχει σε πρόγραμμα κατάρτισης σχετικά με τη σχολική ηγεσία, διάρκειας 200 ωρών. Στην Ουγγαρία, οι επιθεωρητές που διενεργούν ελέγχους νομικής συμμόρφωσης πρέπει να έχουν πιστοποιητικό ειδικής κατάρτισης στη δημόσια διοίκηση. Στην Αυστρία, οι επιθεωρητές πρέπει να παρακολουθήσουν κατάρτιση στον τομέα της σχολικής διοίκησης, πριν ή μετά τον διορισμό τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Η εσωτερική αξιολόγηση των σχολείων είναι μια διαδικασία που εκκινείται και διενεργείται από τα ίδια τα σχολεία με στόχο την αξιολόγηση της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Πραγματοποιείται κυρίως από μέλη του προσωπικού, και, σε μερικές περιπτώσεις, σε συνεργασία με άλλους σχολικούς παράγοντες όπως τους μαθητές, τους γονείς, ή τα μέλη της τοπικής κοινότητας. Μπορεί να αφορά σε οποιαδήποτε πτυχή της σχολικής ζωής, από την παιδαγωγική προσέγγιση μέχρι τη διοικητική αποτελεσματικότητα του σχολείου. Οι Συστάσεις του 2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ευρωπαϊκή συνεργασία για την αξιολόγηση της ποιότητας στη σχολική εκπαίδευση ⁽¹⁾ υπογραμμίζουν τη σημασία της προσέγγισης αυτής για τη βελτίωση της ποιότητας. Η Σύσταση καλεί τα κράτη μέλη να «να ενθαρρύνουν την αυτό-αξιολόγηση των σχολείων, ως μέθοδο δημιουργίας σχολείων μάθησης και επιμόρφωσης».

Το παρόν κεφάλαιο παρέχει μια επισκόπηση των υφιστάμενων, σε κάθε χώρα, πολιτικών σχετικά με την εσωτερική αξιολόγηση των σχολείων. Πραγματεύεται τρεις βασικές πτυχές, όπως αυτές επισημαίνονται στη Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου: (1) τη μεθοδολογική υποστήριξη που παρέχεται στα σχολεία μέσω της κατάρτισης και άλλων εργαλείων· (2) τη συμμετοχή διαφόρων σχολικών παραγόντων· και (3) την αλληλεξάρτηση της εσωτερικής και της εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων.

Στην πρώτη ενότητα εξετάζονται οι διάφοροι τύποι απαιτήσεων που καθορίζονται από τις εκπαιδευτικές αρχές και αφορούν στον τρόπο εφαρμογής της εσωτερικής αξιολόγησης των σχολείων. Στην Ενότητα 2.2 εξετάζονται τα ενδιαφερόμενα μέρη που συμμετέχουν στην εσωτερική αξιολόγηση, και οι σχετικές διαδικασίες. Η Ενότητα 2.3 εστιάζει στα υποστηρικτικά μέτρα που προβλέπονται για τη διενέργεια της εσωτερικής αξιολόγησης. Στην τελευταία ενότητα περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο αξιοποιείται η εσωτερική αξιολόγηση, ενώ δίνεται έμφαση στο ποιος και με ποιον τρόπο χρησιμοποιεί τα αποτελέσματα αυτής.

2.1. Καθεστώς της εσωτερικής αξιολόγησης

Η ενότητα αυτή επικεντρώνεται στον υποχρεωτικό ή συνιστώμενο χαρακτήρα της εσωτερικής αξιολόγησης στην Ευρώπη, και περιγράφει τη συχνότητα των διενεργούμενων αξιολογήσεων.

Στα δύο τρίτα των εκπαιδευτικών συστημάτων, η εσωτερική αξιολόγηση των σχολείων είναι υποχρεωτική βάσει των κεντρικών/άνωτατων κανονισμών (βλέπε Σχήμα 2.1). Στην Κύπρο και το Λουξεμβούργο, η εσωτερική αξιολόγηση είναι υποχρεωτική για τα σχολεία δευτεροβάθμιας (ISCED 2) και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, αντιστοίχως· ενώ είναι συνιστώμενη για τα υπόλοιπα επίπεδα υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Στα περισσότερα εκπαιδευτικά συστήματα όπου η εσωτερική αξιολόγηση είναι υποχρεωτική, πρέπει να διενεργείται σε ετήσια βάση, ενώ είναι ελάχιστες οι περιπτώσεις στις οποίες αυτό δεν ισχύει. Στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, τα σχολεία πρέπει να εκπονούν έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης κάθε δύο χρόνια, διάστημα που για τη Λετονία ανέρχεται στα έξι χρόνια. Στο Βέλγιο (Γερμανόφωνη Κοινότητα), το Λουξεμβούργο (ISCED 1) και το Ηνωμένο Βασίλειο (Ουαλία), η εσωτερική αξιολόγηση πρέπει να πραγματοποιείται κάθε τρία χρόνια. Στην Εσθονία, τα σχολεία οφείλουν να προσκομίσουν τουλάχιστον μία έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης στο πλαίσιο του σχεδίου ανάπτυξης, που διαρκεί τουλάχιστον τρία χρόνια. Στο Ηνωμένο Βασίλειο (Ουαλία), η συχνότητα της υποχρεωτικής κατάρτισης σχεδίου αυτό-αξιολόγησης εξαρτάται από τη συχνότητα των επιθεωρήσεων, δηλαδή τουλάχιστον μία φορά κάθε έξι χρόνια. Στη Γερμανία, κάθε ομόσπονδο κρατίδιο αποφασίζει για τη συχνότητα της διενέργειας εσωτερικών αξιολογήσεων. Τέλος, στην Κροατία, τη Λιθουανία, την Ουγγαρία, και τη Σουηδία, οι κανονισμοί περί της εσωτερικής αξιολόγησης δεν καθορίζουν συγκεκριμένη συχνότητα.

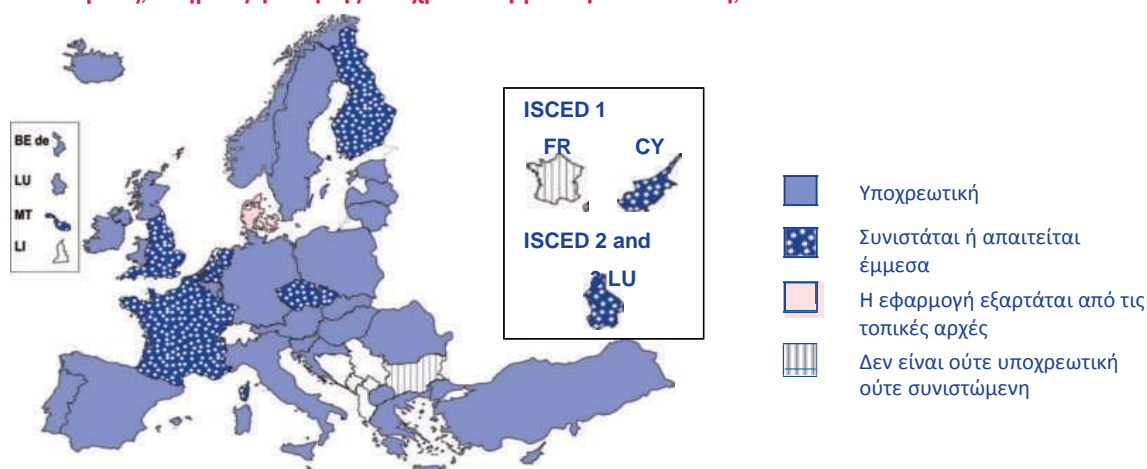
Σε δέκα εκπαιδευτικά συστήματα, οι κεντρικές/άνωτατες αρχές δεν προσδίδουν υποχρεωτικό χαρακτήρα στην εσωτερική αξιολόγηση, η οποία μπορεί όμως να είναι συνιστώμενη, να απορρέει από άλλες απαιτήσεις, ή να αποτελεί προνόμιο των τοπικών αρχών.

Στην Κύπρο (ISCED 1), το Λουξεμβούργο (ISCED 2 και 3), τη Μάλτα, και το Ηνωμένο Βασίλειο

(1) Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2001, περί ευρωπαϊκής συνεργασίας για την αξιολόγηση της ποιότητας στη σχολική εκπαίδευση, OJ L 60, 1.3.2001, σ. 51.

(Αγγλία), η εσωτερική αξιολόγηση συνιστάται από τις υπηρεσίες επιθεώρησης ή άλλους φορείς αρμόδιους για τη διασφάλιση της ποιότητας του εκπαιδευτικού συστήματος. Στην Κύπρο, οι σχολικοί επιθεωρητές ενθαρρύνουν τα δημοτικά σχολεία να διενεργούν εσωτερικές αξιολογήσεις και να καταρτούν σχέδια ανάπτυξης. Στο Λουξεμβούργο, η Υπηρεσία για την Ανάπτυξη της Σχολικής Ποιότητας διατυπώνει συστάσεις προς τα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που αφορούν στην κατάρτιση και υλοποίηση τριετούς σχεδίου ανάπτυξης, και στην εξέταση των αποτελεσμάτων του. Στη Μάλτα, το Τμήμα Διασφάλισης Ποιότητας της Διεύθυνσης για την Ποιότητα και τα Πρότυπα στην Εκπαίδευση συνιστά η εσωτερική αξιολόγηση να είναι μια συνεχής διαδικασία, βασιζόμενη σε έναν τριετή κύκλο. Στο Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία), η Ofsted η αυτό-αξιολόγηση να διενεργείται στο πλαίσιο του συνεχούς κύκλου εξέτασης και σχεδίου βελτίωσης των σχολείων. Τα σχολεία μπορεί να υποβάλουν στους επιθεωρητές σύντομη γραπτή περίληψη της αυτό-αξιολόγησης, χωρίς όμως αυτό να είναι υποχρεωτικό.

Σχήμα 2.1: Καθεστώς εσωτερικής αξιολόγησης των σχολείων, σύμφωνα με τους κεντρικούς/ανώτατους κανονισμούς, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14

Πηγή: Ευρυδίκη.

Ειδικές σημειώσεις χωρών

Ιταλία: Η εσωτερική αξιολόγηση κατέστη υποχρεωτική για τα σχολεία στο πλαίσιο του Εθνικού Συστήματος Αξιολόγησης, που άρχισε να υλοποιείται σε εθνικό επίπεδο το 2014/15.

Ουγγαρία: Ο Νόμος περί Γενικής Εκπαίδευσης του 2011 αναφέρεται στις διαδικασίες εσωτερικής αξιολόγησης των σχολείων σε σχέση με το σύστημα εξωτερικής «παιδαγωγικής/επαγγελματικής αξιολόγησης», που βρίσκεται σε πιλοτικό στάδιο και θα τεθεί σε εφαρμογή το 2015.

Στη Γαλλία, οι εκπαιδευτικές αρχές συνιστούν στα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης τη διενέργεια εσωτερικής αξιολόγησης πριν από την ανανέωση των «στοχοθετημένων συμβάσεων» (*contrats d'objectifs*) που συνάπτουν με τις περιφερειακές αρχές (*Academies*). Οι συμβάσεις αυτές είναι υποχρεωτικές από το 2005, και έχουν ως στόχο την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με βάση κάποιους γενικούς εκπαιδευτικούς στόχους που θεωρούνται πρωταρχικής σημασίας.

Στο Βέλγιο (Φλαμανδική Κοινότητα) και την Ολλανδία, οι απαιτήσεις, που ρυθμίζονται σε κεντρικό επίπεδο, αναφέρονται στη γενική ευθύνη των σχολείων για την παρακολούθηση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Ως εκ τούτου, μολονότι δεν υπάρχουν ρυθμίσεις που να αφορούν άμεσα στην εσωτερική αξιολόγηση, οι επιθεωρητές εξασφαλίζουν τη διενέργεια αυτής.

Στη Δημοκρατία της Τσεχίας, δεν υπάρχουν νόμοι που να διέπουν την εσωτερική αξιολόγηση. Ωστόσο, τα σχολεία καλούνται να εκπονούν, σε ετήσια βάση, έκθεση με βάση την εσωτερική αξιολόγηση, στην οποία ανατρέχουν οι επιθεωρητές κατά την προπαρασκευαστική ανάλυση στο πλαίσιο της εξωτερικής αξιολόγησης.

Στη Δανία και τη Φινλανδία, οι κεντρικοί κανονισμοί δεν διευκρινίζουν τις μορφές και τις διαδικασίες της αξιολόγησης σε επίπεδο σχολείου. Οι τοπικοί φορείς παροχής εκπαίδευσης δύναται να αποφασίζουν

(2) http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2009/Perusopetuksen_laaturiteerit.html?lang=en

για τα πεδία εστίασης, τις μεθόδους, και τη συχνότητα των διαδικασιών διασφάλισης ποιότητας. Στη Φινλανδία, ωστόσο, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού θέσπισε μέτρο το 2009 με την ονομασία «Ποιοτικά Κριτήρια για τη Βασική Εκπαίδευση» (2), για να προτείνει και να στηρίζει το έργο των σχολείων στη διασφάλιση της ποιότητας σε επίπεδο σχολείων και δήμων

Τέλος, στη Βουλγαρία και τη Γαλλία (ISCED 1), δεν υπάρχουν κανονισμοί ή συστάσεις σχετικά με την εσωτερική αξιολόγηση των σχολείων.

2.2. Μέρη που συμμετέχουν στην εσωτερική αξιολόγηση

Σε ό,τι αφορά την εξωτερική αξιολόγηση (βλέπε Ενότητα 1.4 στο Κεφάλαιο 1), οι Συστάσεις του 2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ευρωπαϊκή συνεργασία για την αξιολόγηση της ποιότητας στη σχολική εκπαίδευση υπογραμμίζουν τη σημασία της συμμετοχής των διαφόρων ενδιαφερομένων μερών στην εσωτερική αξιολόγηση των σχολείων (3). Η συμμετοχή των μαθητών, των γονέων, και άλλων σχολικών παραγόντων, πέραν του προσωπικού του σχολείου, θεωρείται βασικό συστατικό της επιτυχούς εσωτερικής αξιολόγησης, καθώς ενισχύει την κοινή ευθύνη για τη βελτίωση των σχολείων. Επιπλέον, η συμμετοχή των μελών της τοπικής κοινότητας στη διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης μπορεί να διασφαλίσει την καλύτερη ανταπόκριση των σχολείων στις ανάγκες του περιβάλλοντός τους.

Στην παρούσα ενότητα εξετάζονται τα μέρη που εμπλέκονται στην εσωτερική αξιολόγηση, σύμφωνα με τους κεντρικούς/ανώτατους κανονισμούς. Δεν λαμβάνονται υπόψη οι διάφοροι εξωτερικοί εμπειρογνώμονες που λαμβάνουν μέρος στη διαδικασία αυτεπάγγελα ή κατόπιν αιτήσεως του σχολείου. Το τελευταίο αυτό ζήτημα διερευνάται στην επόμενη ενότητα (βλέπε Ενότητα 2.3).

Οι πληροφορίες σχετικά με τα μέρη που εμπλέκονται στην εσωτερική αξιολόγηση αφορούν μόνο στα 23 εκπαιδευτικά συστήματα που διαθέτουν σχετικούς κανονισμούς (βλέπε Σχήμα 2.2). Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι, ακόμα και στις χώρες όπου δεν υφίστανται τέτοιοι κανονισμοί, η συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών συχνά συνιστάται από τις κεντρικές αρχές. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, στην Ιρλανδία, τη Μάλτα, τη Φινλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία), και τη Νορβηγία.

Οι χώρες όπου η συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών στην εσωτερική αξιολόγηση διέπεται από ρυθμίσεις χωρίζονται σε δύο γενικές ομάδες: αυτές όπου ζητείται η συμμετοχή ενός ευρέος φάσματος ενδιαφερομένων μερών, συμπεριλαμβανομένων των μαθητών ή/και των γονέων, και αυτές όπου ρυθμίζεται μόνο η συμμετοχή των μελών του προσωπικού του σχολείου. Πρέπει να σημειωθεί ότι, στις περιπτώσεις όπου οι κανονισμοί περιορίζονται μόνο στο σχολικό προσωπικό, τα σχολεία μπορούν να αποφασίσουν ελεύθερα σχετικά με τη συμμετοχή άλλων ενδιαφερομένων μερών, έχοντας μάλιστα τη δυνατότητα να υπερβούν τους κανονισμούς στον τομέα αυτόν, για να συμπεριλάβουν τους γονείς, τους μαθητές ή μέλη της τοπικής κοινότητας. Επιπλέον, ακόμη και αν οι κανονισμοί αφορούν μόνο στα μέλη του προσωπικού, οι εκπαιδευτικές αρχές μπορούν να ενθαρρύνουν τα σχολεία να συμπεριλάβουν και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη στη διαδικασία. Για παράδειγμα, στην Πολωνία, η νομοθεσία ορίζει ότι ο διευθυντής του σχολείου πρέπει να διενεργεί την εσωτερική αξιολόγηση σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς. Ωστόσο, οι επιθεωρητές ελέγχουν αν προσφέρονται ευκαιρίες στους γονείς και τους μαθητές να συμμετάσχουν στην εσωτερική αξιολόγηση, στοιχείο που προωθείται και μέσω της παρεχόμενης κατάρτισης στους εκπαιδευτικούς.

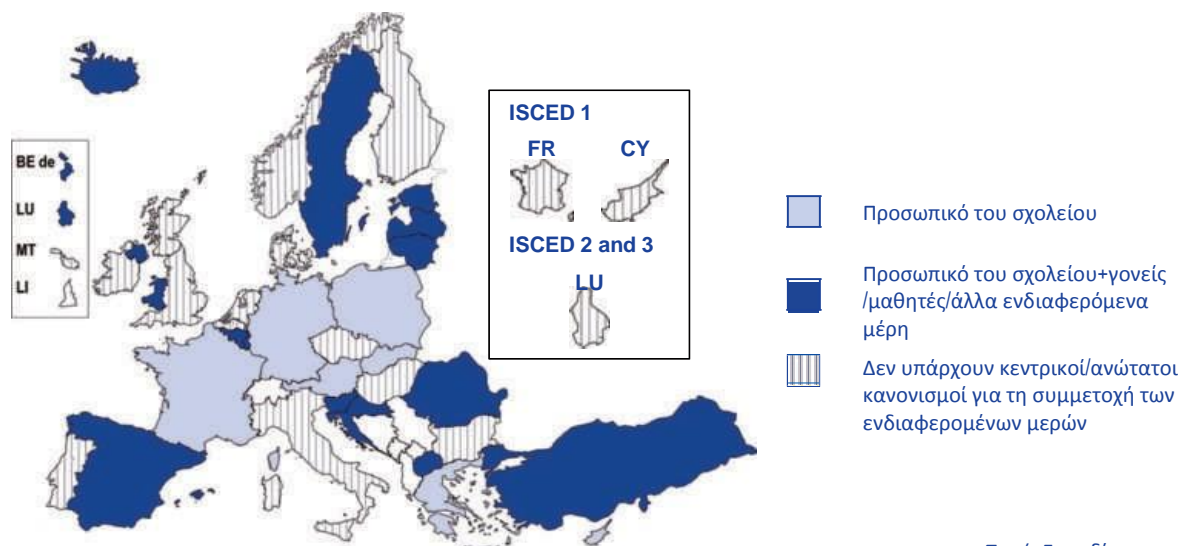
Ο τρόπος συμμετοχής των σχολικών παραγόντων (γονείς, μαθητές, κλπ), στην εσωτερική αξιολόγηση ποικίλλει από χώρα σε χώρα, καθώς μπορεί να εκτείνεται από την απλή έγκριση μιας έκθεσης έως την πλήρη συμμετοχή στον σχεδιασμό της διαδικασίας, την ανάλυση των δεδομένων, και τη συναγωγή των συμπερασμάτων.

Σε εννέα εκπαιδευτικά συστήματα, τα διοικητικά συμβούλια ή σχολικά συμβούλια που απαρτίζονται από εκπροσώπους των ενδιαφερομένων μερών, συμπεριλαμβανομένων των γονέων ή/και των μαθητών, παρεμβαίνουν, σε διαφορετικό βαθμό, στη διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης. Στην

(3) Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2001, περί Ευρωπαϊκής συνεργασίας για την αξιολόγηση της ποιότητας στη σχολική εκπαίδευση, OJ L 60, 1.3.2001, σ. 51.

Εσθονία, τη Σλοβενία, τη Ρουμανία, και το Ηνωμένο Βασίλειο (Ουαλία), παρεμβαίνουν στο τέλος της διαδικασίας. Τα μέλη των συμβουλίων αυτών συζητούν και εγκρίνουν την έκθεση αυτό-αξιολόγησης που υποβάλλει ο διευθυντής του σχολείου. Στη Λιθουανία, το σχολικό συμβούλιο καθορίζει το πεδίο εφαρμογής και μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την εσωτερική αξιολόγηση, και αναλύει τα αποτελέσματα αυτής. Στη Γαλλόφωνη και τη Γερμανόφωνη Κοινότητα του Βελγίου, τα ίδια τα σχολικά συμβούλια είναι υπεύθυνα για τη διενέργεια της εσωτερικής αξιολόγησης. Στη Γαλλόφωνη Κοινότητα, το συμβούλιο συμμετοχής (*conseil de participation*) αξιολογεί τα επιτεύγματα του σχολείου με βάση το σχέδιο που έχει καταρτιστεί, ενώ στη Γερμανόφωνη Κοινότητα, το συμβούλιο παιδαγωγικής ελέγχει κατά πόσον και σε ποιον βαθμό οι δομές, οι μέθοδοι, και τα αποτελέσματα του σχολείου συνάδουν με τους στόχους που αναφέρονται στο σχέδιο. Στην Ισπανία, την ευθύνη της εσωτερικής αξιολόγησης έχουν από κοινού το Σχολικό Συμβούλιο και η συνέλευση των εκπαιδευτικών. Στο τέλος της σχολικής χρονιάς, το Σχολικό Συμβούλιο αξιολογεί τη συνολική λειτουργία, αλλά και τα επιτεύγματα του σχολείου, σύμφωνα με το Σχέδιο Ανάπτυξης και το Ετήσιο Γενικό Πρόγραμμα του σχολείου. Στο Ηνωμένο Βασίλειο (Βόρεια Ιρλανδία), η ευθύνη της εσωτερικής αξιολόγησης είναι επιμερισμένη ανάμεσα στο διοικητικό συμβούλιο και τον διευθυντή του σχολείου.

Σχήμα 2.2: Εμπλεκόμενα μέρη στην εσωτερική αξιολόγηση των σχολείων, σύμφωνα με τους κεντρικούς/ανώτατους κανονισμούς, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14

Πηγή: Ευρυδίκη.

Επεξηγηματικό σημείωμα

Για τον ορισμό των ενδιαφερομένων μερών, βλέπε το Γλωσσάριο.

Ειδικές σημειώσεις χωρών

Βουλγαρία: Δεν προβλέπεται εσωτερική αξιολόγηση.

Ιταλία: Λαμβάνοντας υπόψη τα δύο πιλοτικά προγράμματα (βλέπε Εθνικό Προφίλ) που έχουν τεθεί σε ισχύ για την προετοιμασία της πλήρους εφαρμογής του Εθνικού Συστήματος Αξιολόγησης, το Invalsi συνιστά τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών, του μη διδακτικού προσωπικού, των μαθητών, και των γονέων στην εσωτερική αξιολόγηση.

Στο Λουξεμβούργο, διάφοροι σχολικοί παράγοντες εμπλέκονται στη διαδικασία ανάλυσης των δεδομένων και συναγωγής των συμπερασμάτων, στο πλαίσιο της εσωτερικής αξιολόγησης που διενεργείται στα σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η σχολική επιτροπή, σε συνεργασία με τους εκπροσώπους των γονέων, τους συντονιστές των σχολικών μαθημάτων, και τον πρόεδρο της σχολικής επιτροπής της τοπικής αυτοδιοίκησης, έχει την ευθύνη της διενέργειας της εσωτερικής αξιολόγησης, με άξονα το τριετές σχέδιο ανάπτυξης.

Τέλος, στη Ρουμανία, την Ισλανδία, την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, και την Τουρκία, τα σχολεία δημιουργούν ομάδες αποτελούμενες από διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη ειδικά για τη διενέργεια της εσωτερικής αξιολόγησης, κάτι που μπορεί να έχει τη μορφή είτε υποχρέωσης είτε σύστασης. Στη Ρουμανία, η Επιτροπή για την Αξιολόγηση και τη Διασφάλιση της Ποιότητας κάθε σχολείου πρέπει να απαρτίζεται από εκπροσώπους των εκπαιδευτικών, των γονέων, των μαθητών (από το επίπεδο της κατώτερης δευτεροβάθμιας και πάνω), της τοπικής αυτοδιοίκησης, των εθνοτικών

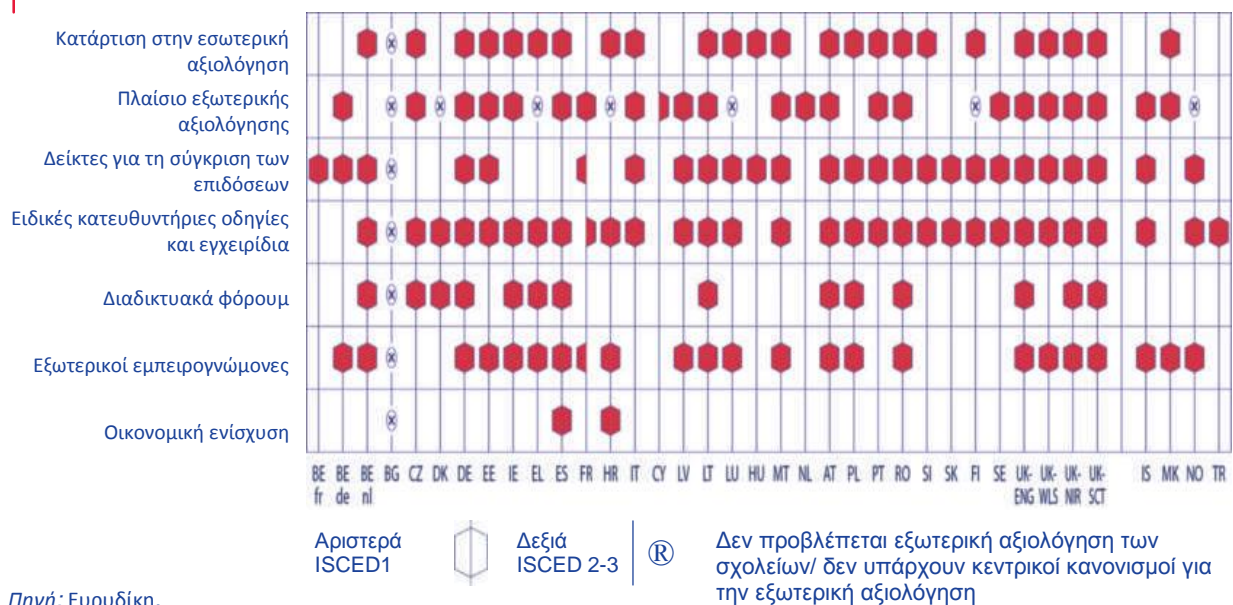
μειονοτήτων, και άλλων παραγόντων που θεωρούνται σημαντικοί για το σχολείο. Η Επιτροπή καταρτίζει τη στρατηγική και το σχέδιο για τη βελτίωση της ποιότητας, εποπτεύει τις δραστηριότητες εσωτερικής αξιολόγησης, και εκπονεί την ετήσια έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης. Στην Ισλανδία, κάθε σχολείο καλείται να αξιολογεί συστηματικά τα αποτελέσματα και την ποιότητα των σχολικών δραστηριοτήτων, με την ενεργό συμμετοχή του προσωπικού, των μαθητών, και των γονέων, κατά περίπτωση.

Για τον σκοπό αυτόν, συνιστάται στα σχολεία να δημιουργήσουν μια ομάδα υπεύθυνη για την σχεδίασμό, τη διενέργεια, και την εκπόνηση έκθεσης σχετικά με την εσωτερική αξιολόγηση. Στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, ο διευθυντής του σχολείου πρέπει να συμπεριλαμβάνει στην ομάδα εσωτερικής αξιολόγησης όσο το δυνατόν περισσότερα ενδιαφερόμενα μέρη. Στην Τουρκία, σε κάθε σχολείο δημιουργείται ομάδα αυτο-αξιολόγησης που απαρτίζεται από τον διευθυντή, άλλα μέλη της διοίκησης, τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές, τους γονείς, και άλλους παράγοντες.

2.3. Υποστηρικτικά μέτρα για τους εσωτερικούς αξιολογητές

Η ενότητα αυτή εξετάζει τα διάφορα υποστηρικτικά μέτρα που τίθενται στη διάθεση των σχολείων για τη διευκόλυνση της διενέργειας της εσωτερικής αξιολόγησης. Πέραν της ειδικής κατάρτισης που λαμβάνουν οι αξιολογητές σε μερικές χώρες, υπάρχουν και άλλα διαθέσιμα υποστηρικτικά εργαλεία, δεδομένα, έγγραφα, και μέτρα. Σε αυτά περιλαμβάνεται η χρήση των πλαισίων εξωτερικής αξιολόγησης, η αξιοποίηση δεικτών που επιτρέπουν στα σχολεία να συγκρίνουν τις επιδόσεις τους με άλλα σχολεία, ειδικές κατευθυντήριες οδηγίες και εγχειρίδια, καθώς και διαδικτυακά φόρουμ. Ως πρόσθετο μέτρο, τα σχολεία μπορούν επίσης να δεχτούν βοήθεια και συμβουλές από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες, ενώ, σε ορισμένες περιπτώσεις, τυγχάνουν οικονομικής ενίσχυσης.

Σχήμα 2.3: Υποστηρικτικά μέτρα για τους εσωτερικούς αξιολογητές των σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14

Πηγή: Ευρυδίκη.

Επεξηγηματικό σημείωμα

Οι «δείκτες για τη σύγκριση των επιδόσεων» αναφέρονται σε ποσοτικά δεδομένα που επιτρέπουν στα σχολεία να συγκρίνουν τις επιδόσεις τους με άλλα σχολεία, ή με εθνικούς, περιφερειακούς ή τοπικούς μέσους όρους. Μπορεί να αφορούν στα αποτελέσματα των μαθητών σε εξετάσεις, στην πρόοδο των μαθητών, σε διοικητικά δεδομένα για το προσωπικό ή τις συνθήκες εργασίας του σχολείου, κλπ.
ΜΚ: βλέπε Γλωσσάριο.

Ειδικές σημειώσεις χωρών

Γερμανία: Οι μέθοδοι και τα εργαλεία μπορεί να διαφέρουν μεταξύ των ομόσπονδων κρατιδίων.

Ιταλία: Οι πληροφορίες του σχήματος θα εφαρμοστούν πλήρως στο πλαίσιο του νέου Εθνικού Συστήματος Αξιολόγησης, που υλοποιείται σε εθνικό επίπεδο από το 2014/15.

Λετονία: Τα σχολεία που ιδρύονται από τις τοπικές κυβερνήσεις είναι ελεύθερα να ζητούν οποιαδήποτε στήριξη από

εξωτερικούς εμπειρογνώμονες στο πλαίσιο της εσωτερικής αξιολόγησης.

Ουγγαρία: Επί του παρόντος, πραγματοποιείται μεταρρύθμιση της εσωτερικής αξιολόγησης των σχολείων, βάσει της οποίας θα θεσπιστούν υποστηρικτικά μέτρα που θα περιλαμβάνουν εγχειρίδια αυτό-αξιολόγησης και στήριξη από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες.

Φινλανδία: Οι φορείς παροχής εκπαίδευσης φέρουν τη νομική υποχρέωση να αξιολογούν την εκπαίδευση που προσφέρουν, καθώς και να συμμετέχουν σε διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης του εκπαιδευτικού συστήματος στο σύνολό του ή σε περιφερειακό επίπεδο. Οι κανονισμοί δεν διευκρινίζουν τις μορφές και τις διαδικασίες αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο.

Κατάρτιση στην εσωτερική αξιολόγηση

Σε πάνω από τα μισά εκπαιδευτικά συστήματα, παρέχεται εξειδικευμένη κατάρτιση στην εσωτερική αξιολόγηση ως υποστηρικτικό μέτρο. Η κατάρτιση σχεδιάζεται και προσφέρεται από διάφορους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των ιδρυμάτων ανώτατης, των κέντρων επιμόρφωσης, ή των υπηρεσιών/υπουργικών τμημάτων για τη διασφάλιση της ποιότητας στο εκπαιδευτικό σύστημα. Η κατάρτιση απευθύνεται συνήθως στους διευθυντές και τους αναπληρωτές διευθυντές των σχολείων, ενώ μπορεί να περιλαμβάνει και τους εκπαιδευτικούς, και, σε κάποιες χώρες, άλλα μέλη του προσωπικού. Για παράδειγμα, στην Εσθονία, οι διευθυντές των σχολείων αποφασίζουν αν θα συμμετάσχουν μερικά μέλη του προσωπικού ή αν το σχολείο θα συμμετάσχει ως ομάδα. Στην Ιρλανδία, πέραν του διευθυντή, άλλο ένα μέλος του προσωπικού καλείται να συμμετάσχει στην κατάρτιση.

Η κατάρτιση στην αυτό-αξιολόγηση δεν είναι συνήθως υποχρεωτική, είναι όμως διαθέσιμη κατόπιν αιτήματος. Η κατάρτιση στην αξιολόγηση, ωστόσο, είναι υποχρεωτική στο Λουξεμβούργο (ο Οργανισμός για την Ανάπτυξη της Σχολικής Ποιότητας (ADQS) διοργανώνει ετήσια υποχρεωτικά προγράμματα κατάρτισης, και τακτικές συνεδρίες για τα σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης), και σε χώρες όπως η Ουγγαρία, η Μάλτα, η Σλοβακία, και τη Ηνωμένο Βασίλειο όπου πραγματοποιείται στο πλαίσιο της αρχικής κατάρτισης ή της ενδοϋπηρεσιακής κατάρτισης των διευθυντών ή/και των εκπαιδευτικών. Στην Ουγγαρία και τη Σλοβακία, μολονότι δεν υπάρχουν ειδικά προγράμματα κατάρτισης στην εσωτερική αξιολόγηση, η ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση των διευθυντών ή/και των αναπληρωτών διευθυντών των σχολείων εμπεριέχει σχετικά στοιχεία. Πολλά προγράμματα ενδοϋπηρεσιακής κατάρτισης εκπαιδευτικών ασχολούνται επίσης με την εσωτερική αξιολόγηση. Στην Πολωνία, ο διευθυντής του σχολείου υποχρεούται να παράσχει στους εκπαιδευτικούς κατάρτιση στην εσωτερική αξιολόγηση, αν το κρίνει απαραίτητο. Στη Σλοβενία, εκπαιδευτικοί και διευθυντές σχολείων μπορούν να παρακολουθήσουν μαθήματα κατάρτισης στην εσωτερική αξιολόγηση, στο πλαίσιο της συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξής τους.

Η κατάρτιση στην αξιολόγηση μπορεί να έχει τη μορφή ειδικών σεμιναρίων, εργαστηρίων, ή διαδικτυακών μαθημάτων. Όσον αφορά στο περιεχόμενο, επικεντρώνεται κυρίως στη μεθοδολογική υποστήριξη για τον σχεδιασμό των διαδικασιών εσωτερικής αξιολόγησης, και στην κατανόηση και τη χρήση των δεδομένων και των εργαλείων ανάλυσης δεδομένων.

Υποστηρικτικά εργαλεία, δεδομένα, και έγγραφα

Στην ενότητα αυτή περιγράφονται διάφορα εργαλεία, δεδομένα, και έγγραφα που τίθενται στη διάθεση των σχολείων για τη διευκόλυνση της εσωτερικής αξιολόγησης, όπως είναι τα πλαίσια εξωτερικής αξιολόγησης, οι δείκτες σύγκρισης των επιδόσεων, ειδικές κατευθυντήριες οδηγίες και εγχειρίδια, καθώς και διαδικτυακά φόρουμ.

Πλαίσια εξωτερικής αξιολόγησης

Στα δύο τρίτα σχεδόν των υπό εξέταση εκπαιδευτικών συστημάτων, τα σχολεία μπορούν, αλλά δεν υποχρεούνται, να αξιοποιήσουν το πλαίσιο που χρησιμοποιείται για την εξωτερική αξιολόγηση, ως εργαλείο για την αυτό-αξιολόγηση. Μόνο στη Ρουμανία και την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας είναι υποχρεωτικό για τα σχολεία να χρησιμοποιούν το πλαίσιο αυτό. Ομοίως, στο Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία), όλα τα σχολεία χρησιμοποιούν συστηματικά το πλαίσιο εξωτερικής αξιολόγησης που εφαρμόζεται από την Παιδεία της Σκωτίας και τις τοπικές αρχές για την αυτό-αξιολόγηση, χωρίς όμως να είναι υποχρεωτικό ή να επιβάλλεται από τον νόμο.

Στα περισσότερα εκπαιδευτικά συστήματα, τα σχολεία μπορούν να επιλέξουν ελεύθερα τα εργαλεία που θεωρούν καταλληλότερα για τη διενέργεια της εσωτερικής αξιολόγησης, κάτι που ισχύει και για

την επιλογή των πλαισίων εξωτερικής αξιολόγησης. Διάφορα έγγραφα, όπως η ανάλυση των αποτελεσμάτων της εξωτερικής αξιολόγησης, ή ερωτηματολόγια και μοντέλα εκπόνησης εκθέσεων που χρησιμοποιούνται για την εξωτερική αξιολόγηση, μπορούν επίσης να αξιοποιηθούν και στη διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης.

Δείκτες για τη σύγκριση των επιδόσεων

Παράλληλα με τα πλαίσια εξωτερικής αξιολόγησης, ένα από τα πλέον χρησιμοποιούμενα υποστηρικτικά μέτρα είναι η παροχή πρόσβασης σε δείκτες που επιτρέπουν στα σχολεία να συγκρίνουν τις επιδόσεις τους με άλλα σχολεία. Στα δύο τρίτα των εκπαιδευτικών συστημάτων, τίθενται στη διάθεση των σχολείων δείκτες, όπως τα αποτελέσματα των μαθητών στις εξετάσεις, οι οποίοι συγκρίνονται είτε με άλλα σχολεία που λειτουργούν υπό παρόμοιες συνθήκες (είδος εκπαίδευσης, μέγεθος και γεωγραφική τοποθεσία του σχολείου, κοινωνικο-οικονομικό υπόβαθρο μαθητών, κλπ) είτε με εθνικούς μέσους όρους. Οι διάφοροι αυτοί δείκτες δίνουν τη δυνατότητα στα σχολεία να αξιολογήσουν και να συγκρίνουν τις επιδόσεις τους με άλλα σχολεία, και να ορίσουν ένα σημείο αναφοράς για την αυτο-αξιολόγηση του σχολείου τους και την ανάλυση αυτής.

Συνήθως, τα δεδομένα αυτά είναι διαθέσιμα μέσω των ιστοσελίδων των υπουργείων και διάφορων άλλων δικτυακών τόπων και διαδικτυακών πλατφορμών. Κάποιες διαδικτυακές εφαρμογές προσφέρουν ποικίλα εικονικά εργαλεία για την ανάλυση και αντιπαραβολή των δεδομένων με διάφορους τρόπους. Σε μερικές χώρες, η πρόσβαση στους δείκτες αυτούς περιορίζεται μόνο στα σχολεία, ενώ σε άλλες πολλοί δείκτες είναι διαθέσιμοι στο κοινό μέσω των ιστοσελίδων των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών.

Κατευθυντήριες οδηγίες και εγχειρίδια, ειδικά για την εσωτερική αξιολόγηση

Με εξαίρεση το Βέλγιο (Γαλλόφωνη και Γερμανόφωνη Κοινότητα), τη Γαλλία (ISCED 1), την Κύπρο, την Ουγγαρία⁽⁴⁾, την Ολλανδία, και την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, σε όλες τις χώρες οι αρμόδιες αρχές, τα συμβουλευτικά ή εκτελεστικά όργανα αυτών, ή άλλοι φορείς για την εκπαίδευση ή τη διαδικασία αξιολόγησης εκδίδουν συγκεκριμένες κατευθυντήριες οδηγίες και εγχειρίδια που αφορούν στην εσωτερική αξιολόγηση. Τα διάφορα αυτά έγγραφα εστιάζουν στα εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν, όπως αναλύσεις ΠΑΕΑ (Πλεονεκτημάτων, Αδυναμιών, Ευκαιριών και Απειλών), ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις, κριτήρια μέτρησης επιδόσεων, κλπ. Μερικές φορές, όπως στην Ιρλανδία, μπορεί να αντνακλούν τα πλαίσια της εξωτερικής αξιολόγησης. Στη Σλοβακία, οι κατευθυντήριες οδηγίες και το εγχειρίδιο που αφορούν στην εσωτερική αξιολόγηση ενσωματώνονται στους ίδιους τους κεντρικούς κανονισμούς, οι οποίοι ορίζουν και το περιεχόμενο των εκθέσεων αυτό-αξιολόγησης. Στην Ισλανδία, η Ένωση Τοπικών Αρχών έχει δημοσιεύσει εγχειρίδιο πληροφοριών, προκειμένου να βοηθήσει τις τοπικές εκπαιδευτικές αρχές να στηρίξουν την εσωτερική αξιολόγηση των σχολείων. Επιπλέον, μια ομάδα εθελοντών του Ισλανδικού Συλλόγου Αξιολόγησης (άτομα με εμπειρία στην αξιολόγηση) δημιούργησε ένα μικρό καθοδηγητικό εγχειρίδιο εσωτερικής αξιολόγησης, ώστε να βοηθήσει τα σχολεία στη διενέργεια της διαδικασίας.

Σε μερικές χώρες, τα εγχειρίδια και οι κατευθυντήριες οδηγίες είναι διαθέσιμα για το κοινό, καθώς δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα της σχετικής εκπαιδευτικής αρχής.

Στην Ελλάδα και τη Φινλανδία, δεν έχει θεσπιστεί, σε κεντρικό επίπεδο, σύστημα ή πλαίσιο για την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων. Ωστόσο, οι χώρες αυτές έχουν αναπτύξει ένα αρκετά περίτεχνο πλαίσιο για την εσωτερική αξιολόγηση των σχολείων. Στην Ελλάδα, το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ), ένα εκτελεστικό όργανο του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευτικών Υποθέσεων, έχει σχεδιάσει ειδικό πλαίσιο για την αξιολόγηση των σχολείων το οποίο επικεντρώνεται στα δεδομένα, τις διαδικασίες, και τα αποτελέσματα, και κατά το οποίο η παρεχόμενη εκπαίδευση του σχολείου αξιολογείται με βάση 15 ποιοτικούς και ποσοτικούς δείκτες, διαφορετικής βαρύτητας και σημασίας ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες και το περιβάλλον κάθε σχολείου. Στη Φινλανδία, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού εξέδωσε κατάλογο ποιοτικών κριτηρίων που χρησιμεύει ως εργαλείο για τη βελτίωση της ποιότητας των σχολείων σε τοπικό επίπεδο και σε επίπεδο σχολείου. Τέσσερις από τους κυριότερους τομείς είναι η ποιότητα των δομών και η διοίκηση, το προσωπικό, οι οικονομικοί πόροι, και τα ζητήματα αξιολόγησης. Οι υπόλοιποι έξι βασικοί τομείς αφορούν στους μαθητές και σχετίζονται με την υλοποίηση του προγράμματος μαθημάτων, τους μηχανισμούς εκπαίδευσης και

(4) Η Εκπαιδευτική Αρχή βρίσκεται σε διαδικασία ανάπτυξης ενός εγχειριδίου αυτό-αξιολόγησης για τα σχολεία.

διδασκαλίας, την υποστήριξη της μάθησης, την ανάπτυξη και την ευημερία, την ένταξη και την επιρροή, τη συνεργασία σχολείου-οικογένειας, και την ασφάλεια του μαθησιακού περιβάλλοντος.

Διαδικτυακά φόρουμ

Στο ένα τρίτο των εκπαιδευτικών συστημάτων, τα υπουργεία, οι υπηρεσίες επιθεώρησης, οι εκπαιδευτικές αρχές ή άλλοι φορείς στον τομέα της εκπαίδευσης παρέχουν πρόσβαση σε διαδικτυακά φόρουμ στις ιστοσελίδες τους, με στόχο τη στήριξη της εσωτερικής αξιολόγησης. Τα φόρουμ αυτά παρέχουν πρόσβαση σε ένα ευρύ φάσμα διαδικτυακών εφαρμογών που επιτρέπουν την ανταλλαγή πληροφοριών και απόψεων, ορθών πρακτικών και ιδεών μεταξύ διαφόρων μελών του προσωπικού/εμπειρογνομόνων στην αξιολόγηση. Οι εφαρμογές αυτές δίνουν επίσης πρόσβαση σε χρήσιμα εργαλεία (δελτία παρατήρησης, ερωτηματολόγια, εκπαιδευτικά βίντεο, συχνές ερωτήσεις, τεχνική υποστήριξη, κλπ). Στην Πολωνία, για παράδειγμα, το φόρουμ είναι διαθέσιμο στο πλαίσιο της κατάρτισης και των εργαστηρίων για την εσωτερική αξιολόγηση. Στην Ισπανία, σε κάποιες Αυτόνομες Κοινότητες έχουν δημιουργηθεί επαγγελματικά εικονικά δίκτυα μεταξύ των σχολείων, με στόχο την ανταλλαγή εμπειριών και ορθών πρακτικών, εργαλείων, και πόρων για την αξιολόγηση. Στη Λιθουανία, η διαδικτυακή πλατφόρμα «IQES online Lietuva» παρέχει πρόσβαση σε προσαρμόσιμα εργαλεία, καθώς και σε συμβουλές μεθοδολογίας, και γενικότερες πληροφορίες. Στη Ρουμανία, η ηλεκτρονική εφαρμογή επιτρέπει στο κάθε σχολείο να ζητήσει βοήθεια και στήριξη, ενώ προσφέρει στους εμπειρογνώμονες της Ρουμανικής Υπηρεσίας για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στην Προ-πανεπιστημιακή Εκπαίδευση (ARACIP) ένα φόρουμ για τη δημοσίευση ειδήσεων, και ένα σύστημα επικοινωνίας με τα επιλεγθέντα σχολεία όταν αυτά απαιτείται να εκτελέσουν συγκεκριμένα καθήκοντα.

Πρόσθετοι πόροι

Εξωτερικοί εμπειρογνώμονες

Σε περισσότερα από τα μισά εκπαιδευτικά συστήματα, τα σχολεία ζητούν συμβουλές και στήριξη από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες. Οι επαγγελματίες αυτοί έχουν διαφορετικό υπόβαθρο, καθώς μπορεί να είναι ακαδημαϊκοί εμπειρογνώμονες, εκπαιδευτικοί και σχολικοί σύμβουλοι βελτίωσης, ειδικοί από αρμόδια για την εκπαίδευση τμήματα του δήμου, εκπαιδευτές εκπαιδευτικών, διευθυντές σχολείων, αλλά και εκπαιδευτικοί. Η συμμετοχή των εξωτερικών εμπειρογνομόνων συνίσταται κυρίως στην παροχή συμβουλών, καθοδήγησης, και κατάρτισης σχετικά με τον τρόπο διενέργειας της εσωτερικής αξιολόγησης και βελτίωσης της διαδικασίας, τα εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν, καθώς και τον τρόπο παρουσίασης των πορισμάτων και κατάρτισης σχεδίων δράσης με βάση αυτά. Μπορούν επίσης να παρέχουν στήριξη για τη θέσπιση στόχων και μέτρων, αλλά και για την πρακτική εφαρμογή αυτών.

Οι εξωτερικοί εμπειρογνώμονες μπορεί να εργάζονται είτε στον δημόσιο είτε στον ιδιωτικό τομέα. Και στις δύο περιπτώσεις, οι υπηρεσίες τους διατίθενται δωρεάν από τις εκπαιδευτικές αρχές, κατόπιν αιτήματος του σχολείου. Στο Βέλγιο (Γερμανόφωνη Κοινότητα), για παράδειγμα, το συμβούλιο σχολικής ανάπτυξης του Υπουργείου Παιδείας παρέχει τις υπηρεσίες τους δωρεάν στα σχολεία. Στην Πολωνία, η στήριξη της εσωτερικής αξιολόγησης παρέχεται από εργαζομένους των κέντρων κατάρτισης εκπαιδευτικών, των κέντρων καθοδήγησης και συμβουλευτικής, και των εκπαιδευτικών βιβλιοθηκών (π.χ. εκπαιδευτικοί, ψυχολόγοι, ειδικοί στον τομέα της εκπαίδευσης, βιβλιοθηκονόμοι, κλπ). Όπως ορίζεται από τους κεντρικούς κανονισμούς για την επίβλεψη της εκπαίδευσης, είναι καθήκον των ιδρυμάτων αυτών να στηρίζουν τη διαδικασία βελτίωσης των σχολείων. Τα σχολεία μπορούν να ζητήσουν στήριξη όποτε το χρειάζονται. Στο Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία), η τοπική αρχή φέρει τη νομική υποχρέωση να στηρίζει την αξιολόγηση, και, ως εκ τούτου, μερικές τοπικές αρχές προσλαμβάνουν ανεξάρτητους συμβούλους που βοηθούν στην ανάλυση των δεδομένων ή σε άλλες πτυχές της αυτο-αξιολόγησης. Ενίοτε, εκπαιδευτικοί συμμετέχουν σε «αξιολόγηση από ομοτίμους» για άλλα σχολεία.

Σε μερικές χώρες, οι εξωτερικοί εμπειρογνώμονες συμμετέχουν συστηματικά στη διαδικασία αξιολόγησης. Για παράδειγμα, στο Ηνωμένο Βασίλειο (Ουαλία), σε κάθε σχολείο ανατίθεται ένα μέλος του προσωπικού της τοπικής αρχής, το οποίο συνεργάζεται με το σχολείο για έναν ελάχιστο αριθμό ημερών τον χρόνο, για την υποστήριξη της αξιολόγησης. Στη Νορβηγία, σε κάποιες περιφέρειες έχουν δημιουργηθεί ομάδες αξιολόγησης, με αρμοδιότητες σε όλους τους δήμους, αποτελούμενες από παιδαγωγούς όλων των δήμων που έχουν εργαστεί ως εκπαιδευτικοί, διευθυντές σχολείου, ή υπάλληλοι της εκπαιδευτικής αρχής· ενίοτε, καλούνται και σύμβουλοι του ιδιωτικού τομέα.

Σε κάποιες χώρες, η ίδια η επιθεώρηση συμμετέχει ενεργά στην εσωτερική αξιολόγηση, λειτουργώντας, σε έναν βαθμό, ως «εξωτερικός εμπειρογνώμονας» για τα σχολεία. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, στην Ισπανία όπου οι Υπηρεσίες Επιθεώρησης της Εκπαίδευσης έχουν βασικό ρόλο στη διαδικασία αξιολόγησης, σε συνεργασία με τους σχολικούς παράγοντες, και λαμβάνουν υπόψη τα αποτελέσματα τόσο της εξωτερικής όσο και της εσωτερικής αξιολόγησης. Στο Λουξεμβούργο, όπου επίσης δίνεται μεγάλη έμφαση στην εσωτερική αξιολόγηση ως μέσον βελτίωσης της ποιότητας των σχολείων, ο Οργανισμός για την Ανάπτυξη της Σχολικής Ποιότητας (ADQS) του Υπουργείου Παιδείας, Παιδιών και Νεολαίας (MENJE), προσφέρει μεθοδολογική και τεκμηριωμένη στήριξη για να βοηθήσει τα σχολεία να βελτιώσουν την παρεχόμενη εκπαίδευση. Οι σχολικοί επιθεωρητές (που δεν μετέχουν στην εξωτερική αξιολόγηση) και οι «βοηθητικοί εκπαιδευτικοί» (που ανατίθενται, βάσει νόμου, σε κάθε επιθεωρητή για επιπλέον παιδαγωγική υποστήριξη) ενισχύουν σημαντικά τα σχολεία σε ό,τι αφορά την εφαρμογή των σχεδίων και την παρακολούθηση της προόδου τους.

Χρηματοδοτική ενίσχυση

Τέλος, στην Ισπανία και την Κροατία, διατίθενται οικονομικές ενισχύσεις ως πρόσθετοι πόροι. Στην Ισπανία, προκειμένου να ενθαρρύνουν, να ενισχύσουν, και να προωθήσουν την υλοποίηση σχεδίων αυτο-αξιολόγησης και σχεδίων βελτίωσης της ποιότητας της παρεχόμενης σχολικής εκπαίδευσης, κάποιες περιφερειακές αρχές καλύπτουν τις δαπάνες και οργανώνουν εκκλήσεις οικονομικής στήριξης. Στην Κροατία, η αυτο-αξιολόγηση των σχολείων υπάγεται στο πρόγραμμα του Εθνικού Κέντρου για την Εξωτερική Αξιολόγηση της Εκπαίδευσης. Τα κονδύλια του προγράμματος αυτού περιλαμβάνονται στον κρατικό προϋπολογισμό για την εκπαίδευση, και παρέχονται μέσω του Υπουργείου Επιστημών, Παιδείας και Αθλητισμού.

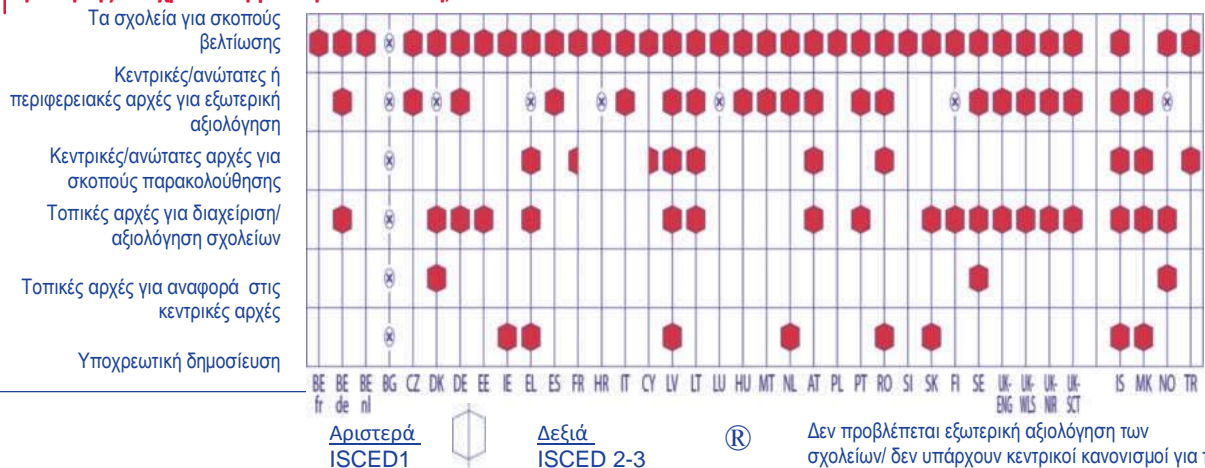
2.4. Χρήσεις και διάδοση των πορισμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης

Η παρούσα ενότητα αναλύει τη χρήση και τους χρήστες των πορισμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης. Χρήστες θεωρούνται όσοι αναλαμβάνουν δράσεις ή λαμβάνουν αποφάσεις ως συνέπεια αυτών των αποτελεσμάτων. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν, τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης μπορούν να χρησιμοποιηθούν:

- από τα σχολεία για σκοπούς βελτίωσης
- από τις κεντρικές /ανώτατες ή τις περιφερειακές αρχές για την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων ή/και για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού συστήματος
- από τις τοπικές αρχές για τη διαχείριση ή την αξιολόγηση των σχολείων ή/και για την υποβολή αναφοράς στις ανώτατες εκπαιδευτικές αρχές.

Η ενότητα αυτή παρέχει επίσης πληροφορίες σχετικά με τη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης. Σε όλες σχεδόν τις χώρες, τα σχολεία θα πρέπει να χρησιμοποιούν τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης για να βελτιώσουν την ποιότητά τους και τον τρόπο που λειτουργούν (βλέπε Σχήμα 2.4). Επιπλέον, στις περισσότερες χώρες, οι εκπαιδευτικοί αρχές ή ορισμένοι εθνικοί φορείς λαμβάνουν υπόψη τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης κατά τη διαμόρφωση των δραστηριοτήτων διαχείρισης, παρακολούθησης ή αξιολόγησης.

Σχήμα 2.4: Χρήσεις και χρήστες των πορισμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης των σχολείων, πλήρους φοίτησης υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, 2013/14

Επεξηγηματικό σημείωμα (Σχήμα 2.4)

ΜΚ: Βλέπε γλωσσάριο.

Ειδικές σημειώσεις χωρών

Βουλγαρία: Δεν προβλέπεται εσωτερική αξιολόγηση.

Ιταλία: Οι πληροφορίες του σχήματος θα εφαρμοστούν πλήρως στο πλαίσιο του νέου Εθνικού Συστήματος Αξιολόγησης, που υλοποιείται σε εθνικό επίπεδο από το 2014/15.

Ουγγαρία: Οι πληροφορίες στην εικόνα θα εφαρμοστούν πλήρως με την ενσωμάτωση της «παιδαγωγικής/επαγγελματικής αξιολόγησης» το 2015, η οποία βρίσκεται επί του παρόντος σε πιλοτικό στάδιο.

Σλοβακία: Η χρήση των αποτελεσμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης στην εξωτερική αξιολόγηση δεν αναφέρεται στο διάταγμα του 2006 για την εσωτερική αξιολόγηση. Ωστόσο, οι εκθέσεις εσωτερικής αξιολόγησης εξετάζονται συνήθως από τους επιθεωρητές.

Φινλανδία: Οι φορείς παροχής εκπαίδευσης φέρουν τη νομική υποχρέωση να αξιολογούν την εκπαίδευση που προσφέρουν, καθώς και να συμμετέχουν σε διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης του εκπαιδευτικού συστήματος στο σύνολό του ή σε περιφερειακό επίπεδο. Οι κανονισμοί δεν διευκρινίζουν τις μορφές και τις διαδικασίες αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο.

Χρήση των πορισμάτων εσωτερικής αξιολόγησης από τα σχολεία

Ο τρόπος που τα αποτελέσματα της εσωτερικής αξιολόγησης αξιοποιούνται σε επίπεδο σχολείου κατά επαφίεται, σε μεγάλο βαθμό, στην αυτονομία του προσωπικού του σχολείου. Σε γενικές γραμμές, οι εκπαιδευτικές αρχές έχουν εκδώσει γενικές οδηγίες σχετικά με την αξιοποίηση των πορισμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας των σχολείων. Στη Ρουμανία, για παράδειγμα, τα σχολεία απαιτείται να βελτιώσουν κάθε τομέα εστίασης που η εσωτερική αξιολόγηση χαρακτηρίζει ως «μη ικανοποιητικό», καθώς και να επιλέξουν κάποιους άλλους τομείς που χρήζουν βελτίωσης. Στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, στόχος της εσωτερικής αξιολόγησης είναι η προετοιμασία του σχολείου για την τακτική εξωτερική αξιολόγηση, και οι κανονισμοί δεν αναφέρουν καμία συγκεκριμένη χρήση των πορισμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης σε επίπεδο σχολείου.

Κάποιες χώρες διαθέτουν κανονισμούς που ορίζουν ότι τα σχολεία θα πρέπει να χρησιμοποιούν τα πορίσματα, με στόχο την τακτική κατάρτιση στρατηγικών έγγραφων για τον καθορισμό μέτρων βελτίωσης. Πράγματι, στο Βέλγιο (Γερμανόφωνη Κοινότητα), την Εσθονία, την Ιρλανδία, την Ισπανία, το Λουξεμβούργο (ISCED 1), την Αυστρία, το Ηνωμένο Βασίλειο (Βόρεια Ιρλανδία και Σκωτία), και την Ισλανδία, τα σχέδια ανάπτυξης ή βελτίωσης των σχολείων πρέπει να βασίζονται στα αποτελέσματα της εσωτερικής αξιολόγησης. Στη Μάλτα, οι εξωτερικοί αξιολογητές ζητούν από τα σχολεία να παρουσιάζουν ένα σχέδιο δράσης με βελτιωτικά μέτρα βάσει των πορισμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης. Επιπλέον, στην Πολωνία, οι επικεφαλής των σχολείων πρέπει να συμπεριλαμβάνουν στο σχέδιο παιδαγωγικής εποπτείας τα πορίσματα όλων των αξιολογήσεων που διενεργήθηκαν κατά το προηγούμενο έτος. Εκτός αυτού, στη Γαλλία, τα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να λαμβάνουν υπόψη σε κάθε επόμενη «στοχοθετημένη σύμβαση» τα διαγνωστικά αποτελέσματα σχετικά με τα δυνατά και αδύνατα σημεία που εντοπίστηκαν με τη βοήθεια ενός εργαλείου αυτο-αξιολόγησης που παρέχεται από τις κεντρικές αρχές.

Μόνο σε οκτώ χώρες τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης δημοσιεύονται συστηματικά. Στην Ιρλανδία, μετά την υιοθέτηση μιας πιο συστηματικής προσέγγισης για την αυτο-αξιολόγηση των σχολείων (SSE) το 2012, όλα τα σχολεία υποχρεούνται να παρέχουν στη σχολική κοινότητα, και μέχρι το τέλος του σχολικού έτους, περιλήψεις των εκθέσεων αυτο-αξιολόγησης και των σχεδίων βελτίωσης. Στην Ελλάδα, τη Λετονία, τη Σλοβακία, την Ισλανδία και την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, τα σχολεία πρέπει να δημοσιεύσουν τα αποτελέσματα αυτά στην ιστοσελίδα τους. Στη Λετονία, τα αποτελέσματα της εσωτερικής αξιολόγησης πρέπει να δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του σχολείου ή της ιδρυτικής αρχής του σχολείου (δήμος). Στην Ολλανδία, τα δύο έγγραφα στα οποία περιγράφονται τα μέτρα που ελήφθησαν για τη διασφάλιση της ποιότητας, δηλαδή το σχέδιο του σχολείου και το ενημερωτικό δελτίο, διατίθενται από το σχολείο είτε σε έντυπη μορφή είτε μέσω της ιστοσελίδας του. Τέλος, στη Ρουμανία, αρχής γενομένης από το 2014/15, τα σχολεία θα πρέπει να δημοσιεύουν σε κεντρική ηλεκτρονική πλατφόρμα τις ετήσιες εκθέσεις εσωτερικής αξιολόγησης τους. Παλαιότερα, οι εκθέσεις δημοσιεύονταν στην ιστοσελίδα του σχολείου ή αναρτούνταν στο πίνακα ανακοινώσεων του σχολείου.

Σε κάποιες άλλες χώρες, όπως η Σλοβενία, οι εκπαιδευτικές αρχές εκδίδουν κατευθυντήριες οδηγίες με τις οποίες συνιστάται η δημοσίευση των πορισμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης του σχολείου, κάτι που αυτό συνήθη πρακτική.

Χρήση των πορισμάτων εσωτερικής αξιολόγησης από τις κεντρικές/ανώτατες ή περιφερειακές αρχές

Οι κεντρικές/ανώτατες ή οι περιφερειακές αρχές αξιοποιούν τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης στα δύο τρίτα περίπου των χωρών. Τα ευρήματα αυτά αξιοποιούνται για την εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων, για σκοπούς παρακολούθησης, ή και για τα δύο.

Χρήση των πορισμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης στην εξωτερική αξιολόγηση

Τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης συχνά χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της διαδικασίας της εξωτερικής αξιολόγησης που διεξάγεται από φορείς κεντρικού/ανώτατου, περιφερειακού ή επαρχιακού επιπέδου. Ωστόσο, η βαρύτητα που έχουν στις διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης διαφέρει από χώρα σε χώρα. Τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης συνήθως αξιοποιούνται ως πηγή πληροφοριών για την εξωτερική αξιολόγηση ενός συγκεκριμένου σχολείου. Σε ορισμένες χώρες, οι εξωτερικοί αξιολογητές εξετάζουν τα πορίσματα αυτά ως μέρος των αποδεικτικών στοιχείων που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών εσωτερικής αξιολόγησης που εφαρμόζονται σε κάθε σχολείο. Στην Πορτογαλία, για παράδειγμα, το πλαίσιο αναφοράς που χρησιμοποιείται από τους εξωτερικούς αξιολογητές περιλαμβάνει την επίδραση της αυτο-αξιολόγησης στον προγραμματισμό, την οργάνωση και τις επαγγελματικές πρακτικές. Τέλος, σε μερικές περιπτώσεις, τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης χρησιμεύουν ως κύριο σημείο αναφοράς για τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής της εξωτερικής αξιολόγησης. Για παράδειγμα, στο Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία), οι επιθεωρητές χρησιμοποιούν την έκθεση αυτο-αξιολόγησης και το σχέδιο βελτίωσης που τα σχολεία πρέπει να συντάσσουν ετησίως ως σημείο εκκίνησης για την εξωτερική αξιολόγηση. Το σύστημα στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην εσωτερική αξιολόγηση. Τα σχολεία πρέπει να υποβάλλουν έκθεση σχετικά με τις προδιαγραφές και την ποιότητα όλων των πτυχών των εργασιών τους, ενώ η εστίαση των επιθεωρητών περιορίζεται σε πέντε κύριες πτυχές του σχολικού έργου, μία εκ των οποίων είναι και η εσωτερική αξιολόγηση.

Σε δέκα εκπαιδευτικά συστήματα (βλέπε Σχήμα 2.4), η χρήση των πορισμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης από τις κεντρικές ή περιφερειακές αρχές που διενεργούν την εξωτερική αξιολόγηση δεν αποτελεί κοινή ή συστηματική πρακτική. Στην Πολωνία, τα σχολεία μπορούν, αν το επιθυμούν, να μοιραστούν τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης με τους εξωτερικούς αξιολογητές. Αυτή η πολιτική αντικατοπτρίζει, ενδεχομένως, τη βούληση να παραμείνει η εσωτερική αξιολόγηση στην αποκλειστική αρμοδιότητα των σχολείων. Στο Βέλγιο (Φλαμανδική Κοινότητα), η εσωτερική αξιολόγηση δεν είναι υποχρεωτική και τα σχολεία αποφασίζουν πώς θα αξιοποιηθούν τα πορίσματα. Η επιθεώρηση ελέγχει κατά πόσον το σχολείο εφαρμόζει διαδικασίες ή σύστημα εσωτερικής αξιολόγησης, αλλά δεν χρησιμοποιεί τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης. Στο Βέλγιο (Γαλλόφωνη Κοινότητα), τόσο οι εσωτερικές όσο και οι εξωτερικές αξιολογήσεις επικεντρώνονται σε συγκεκριμένες και ξεχωριστές πτυχές των σχολικών εργασιών. Οι επιθεωρητές αξιολογούν την παρεχόμενη εκπαίδευση, ενώ η εσωτερική αξιολόγηση ασχολείται με την υλοποίηση του σχεδίου του σχολείου και την έκθεση δραστηριοτήτων. Στην Εσθονία, τη Σλοβενία και τη Τουρκία, η εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων αφορά κυρίως στη συμμόρφωσή τους με τη νομοθεσία, ενώ η εσωτερική αξιολόγηση προσανατολίζεται περισσότερο στη βελτίωση και την αποτελεσματικότητα. Στην Ιρλανδία, όπου η πλήρης εφαρμογή μιας πιο συστηματικής προσέγγισης για την αυτο-αξιολόγηση των σχολείων που εισήχθη στο τέλος του 2012 βρίσκεται σε εξέλιξη, οι επιθεωρητές δεν εξετάζουν ακόμη σε συστηματική βάση τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης κατά την εξωτερική αξιολόγηση. Στη Γαλλία, οι δύο διαδικασίες (εσωτερική και εξωτερική) θεωρούνται παράλληλες και εστιάζουν στο ίδιο σημείο, δηλαδή στην εφαρμογή των «στοχοθετημένων συμβάσεων» μεταξύ των σχολείων και των εκπαιδευτικών αρχών. Τα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διενεργούν εσωτερική αξιολόγηση, προκειμένου να προσαρμόσουν τις συμβάσεις τους. Οι επιθεωρητές αξιολογούν τις επιδόσεις των σχολείων σε σχέση με την υλοποίηση των στόχων που περιλαμβάνονται στη σύμβαση.

Χρήση των πορισμάτων εσωτερικής αξιολόγησης για σκοπούς παρακολούθησης

Σε δέκα εκπαιδευτικά συστήματα (βλέπε Σχήμα 2.4), οι κεντρικές ή περιφερειακές αρχές χρησιμοποιούν τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης για σκοπούς παρακολούθησης. Δύναται να επηρεάζουν τις αποφάσεις τους σε ό,τι αφορά, για παράδειγμα, την επιλογή των θεμάτων της ενδοϋπηρεσιακής κατάρτισης ή την κατανομή των πόρων. Τα πορίσματα μπορούν επίσης να δώσουν στις εκπαιδευτικές αρχές τη δυνατότητα διάδοσης παραδειγμάτων ορθών πρακτικών. Στην Τουρκία, για παράδειγμα, οι εκπαιδευτικές αρχές προωθούν μέσω συνεδριάσεων και επισκέψεων τις ορθές πρακτικές που επιλέγονται με βάση τις εκθέσεις της εσωτερικής αξιολόγησης. Ο τρόπος με τον οποίο τα πορίσματα παραδίδονται στις κεντρικές ή περιφερειακές αρχές και χρησιμοποιούνται περαιτέρω για σκοπούς παρακολούθησης διαφέρει από χώρα σε χώρα. Για παράδειγμα, η Ρουμανική Υπηρεσία για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στην Προ-πανεπιστημιακή Εκπαίδευση χρησιμοποιεί τις εκθέσεις της εσωτερικής σχολικής αξιολόγησης για την εκπόνηση της ετήσιας έκθεσης δραστηριοτήτων, καθώς και περιοδικών εκθέσεων για την ποιότητα του εκπαιδευτικού συστήματος. Στην Ισλανδία, το αρμόδιο Υπουργείο για την εκπαίδευση μπορεί να ζητήσει πληροφορίες σχετικά με την εσωτερική αξιολόγηση του σχολείων, οι οποίες είναι διαθέσιμες και στην ιστοσελίδα κάθε σχολείου.

Τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης χρησιμοποιούνται πολύ σπανιότερα για σκοπούς παρακολούθησης από ό,τι για σκοπούς εξωτερικής αξιολόγησης. Η αξιοποίηση των πορισμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης για τη διαμόρφωση μιας συνολικής εικόνας της ποιότητας του εκπαιδευτικού συστήματος είναι ίσως ευκολότερη στις περιπτώσεις όπου οι αρμόδιες αρχές είναι υπεύθυνες για έναν σχετικά περιορισμένο αριθμό σχολείων, δεδομένου του μεγέθους της γεωγραφικής περιοχής που υπάγεται στη δικαιοδοσία τους (Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, οι περιφέρειες στην Αυστρία και Ισλανδία). Το ίδιο ισχύει και στις περιπτώσεις όπου δεν προβλέπεται εξωτερική αξιολόγηση των σχολείων, και, ως εκ τούτου, οι εκθέσεις εσωτερικής αξιολόγησης αποτελούν σημαντική πηγή πληροφοριών σχετικά με το κάθε σχολείο, όπως για παράδειγμα στην Ελλάδα.

Χρήση των πορισμάτων εσωτερικής αξιολόγησης από τις τοπικές αρχές

Σε 19 εκπαιδευτικά συστήματα, οι τοπικές αρχές χρησιμοποιούν τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης. Σε όλα αυτά τα συστήματα, οι τοπικές αρχές έχουν την ευθύνη της διαχείρισης των σχολείων.

Οι τοπικές αρχές αξιοποιούν τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης για τη διαχείριση των σχολείων ή/και την αξιολόγησή τους. Για παράδειγμα, στη Φινλανδία, όπου οι τοπικές αρχές, ως εκπαιδευτικοί φορείς, φέρουν τη νομική υποχρέωση να αξιολογούν την εκπαίδευση που παρέχουν, τα πορίσματα των τοπικών και σε σχολικό επίπεδο αυτο-αξιολογήσεων χρησιμοποιούνται για τη στήριξη της ανάπτυξης της εκπαίδευσης και τη βελτίωση των συνθηκών μάθησης. Στο Ηνωμένο Βασίλειο (Ουαλία), οι τοπικές αρχές εξετάζουν τα πορίσματα για να εντοπίσουν αναπτυξιακές ανάγκες, να θέσουν κατάλληλους αναπτυξιακούς στόχους, να έχουν έναν σωστά δομημένο διάλογο με τα σχολεία και να λάβουν αποφάσεις σχετικά με την κατανομή των πόρων. Στην Πορτογαλία, οι δήμοι αξιοποιούν τα αποτελέσματα της εσωτερικής αξιολόγησης για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την κατανομή πόρων που θα βοηθήσουν τα σχολεία να βελτιώσουν τις παροχές τους.

Σε τρεις μόνο χώρες (Δανία, Σουηδία και Νορβηγία), οι τοπικές αρχές χρησιμοποιούν τα αποτελέσματα για την κατάρτιση εκθέσεων σχετικά με τις εκπαιδευτικές παροχές τους. Στη Δανία, οι τοπικές αρχές πρέπει να δημοσιεύουν στην ιστοσελίδα τους ετήσιες εκθέσεις ποιότητας, περιγράφοντας το σχολικό σύστημα των δήμων, το ακαδημαϊκό επίπεδο των σχολείων, τα μέτρα που εφαρμόζονται για την αξιολόγηση του ακαδημαϊκού επιπέδου, και τα μέτρα που έχουν ληφθεί σε συνέχεια της προηγούμενης έκθεσης ποιότητας. Στη Σουηδία, ο διαχειριστικός φορέας των σχολείων χρησιμοποιεί τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης για την εκπόνηση εκθέσεων και την υποβολή τους στον εθνικό οργανισμό για την αξιολόγηση. Στη Νορβηγία, από το 2009 οι τοπικές σχολικές διοικήσεις υποχρεούνται να συντάσσουν ετήσια έκθεση σχετικά με το επίπεδο της εκπαίδευσης στα σχολεία τους, και να την υποβάλλουν στους τοπικούς πολιτικούς φορείς ως βάση για τις συζητήσεις τους σχετικά με την εκπαίδευση και τη βελτίωση της ποιότητας στα σχολεία. Επιπλέον, η επιθεώρηση χρησιμοποιεί τις αναφορές των δήμων για την αξιολόγηση της ποιότητας της εκπαίδευσης σε τοπικό επίπεδο (βλέπε Εθνικό προφίλ).

Ορισμοί

Κεντρικές/ανώτατες αρχές: Η ανώτατη αρμόδια αρχή για την εκπαίδευση σε μια δεδομένη χώρα, που συνήθως αντιστοιχεί σε εθνικό (κρατικό) επίπεδο. Ωστόσο, στο Βέλγιο, τη Γερμανία, την Ισπανία, και το Ηνωμένο Βασίλειο, οι *Communautés*, τα *Länder*, οι *Comunidades Autónomas* και οι αποκεντρωμένες διοικήσεις, αντιστοίχως, είναι οι υπεύθυνοι φορείς για όλους ή τους περισσότερους τομείς που σχετίζονται με την εκπαίδευση, και, ως εκ τούτου, θεωρούνται ως το ανώτατο επίπεδο εξουσίας.

Διαβούλευση με τη διοίκηση του σχολείου πριν από την εκπόνηση της τελικής έκθεσης αξιολόγησης: Διαδικασία αξιολόγησης που προβλέπεται σε μερικές χώρες και περιλαμβάνει τη συζήτηση ανάμεσα στους αξιολογητές και σε ορισμένα μέλη του σχολείου σχετικά με τα πορίσματα της αξιολόγησης. Η συζήτηση αυτή πραγματοποιείται πριν από τη σύνταξη της τελικής έκθεσης αξιολόγησης και προσφέρει στα σχολεία – ιδίως στους φορείς διαχείρισης αυτών – τη δυνατότητα αντίδρασης, διορθώνοντας πραγματολογικά λάθη ή αποσαφηνίζοντας ορισμένα σημεία.

Κριτήρια: Τα κριτήρια αξιολόγησης αποτελούνται από δύο συνιστώσες, δηλαδή την παράμετρο (η μετρήσιμη πτυχή του στοιχείου που πρέπει να αξιολογηθεί), και το απαιτούμενο πρότυπο (σημείο αναφοράς, επίπεδο απόδοσης, ή κανόνας) επί του οποίου αξιολογείται η παράμετρος. Παρέχουν την (ποσοτική ή/και ποιοτική) βάση σύμφωνα με την οποία διαμορφώνονται οι κρίσεις.

Αξιολογητές: Το πρόσωπο ή η ομάδα προσώπων των οποίων ευθύνη είναι η ανάλυση συναφών δεδομένων και η διαμόρφωση κρίσης σχετικά με το περιεχόμενο της αξιολόγησης.

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση συνίσταται στη διαδικασία συστηματικής και κριτικής ανάλυσης που οδηγεί στη διατύπωση κρίσεων ή/και συστάσεων που αφορούν στη βελτίωση της ποιότητας ενός εκπαιδευτικού συστήματος, ενός σχολείου ή μιας τοπικής αρχής. Η αξιολόγηση μπορεί να είναι εσωτερική ή εξωτερική.

Εξωτερική αξιολόγηση σχολείων: Διενεργείται από αξιολογητές που λογοδοτούν στις τοπικές, περιφερειακές, ή κεντρικές/ανώτατες εκπαιδευτικές αρχές, και οι οποίοι δεν έχουν άμεση συμμετοχή στις δραστηριότητες του υπό αξιολόγηση σχολείου. Η αξιολόγηση αυτή καλύπτει ένα ευρύ φάσμα σχολικών δραστηριοτήτων, που περιλαμβάνουν τη διδασκαλία και τη μάθηση, ή/και όλες τις πτυχές της διοίκησης του σχολείου. Η αξιολόγηση που διενεργείται από ειδικούς αξιολογητές και αφορά σε συγκεκριμένες εργασίες (λογιστικά αρχεία, υγεία, ασφάλεια, αρχειοθέτηση, κλπ) δεν θεωρείται ως εξωτερική αξιολόγηση του σχολείου.

Εξωτερικοί εμπειρογνώμονες: Πρόσωπα που δεν συμμετέχουν άμεσα στη διενέργεια της εσωτερικής αξιολόγησης του σχολείου, και οι οποίοι υποστηρίζουν τη διαδικασία αξιολόγησης με διάφορους πιθανούς τρόπους. Οι ειδήμονες αυτοί διαθέτουν εμπειρία στον τομέα της εκπαίδευσης ή της αξιολόγησης, και μπορεί να έχουν διαφορετικό επαγγελματικό υπόβαθρο (ακαδημαϊκοί εμπειρογνώμονες που εργάζονται σε τομείς σχετικούς με την αξιολόγηση των σχολείων, ιδιωτικοί σύμβουλοι, εκπαιδευτικοί εκπαιδευτικών, ειδικοί από ιδρύματα του δημοσίου τομέα, κλπ). Η παρούσα έκθεση λαμβάνει υπόψη μόνο τις περιπτώσεις όπου οι εκπαιδευτικές αρχές παρέχουν στα σχολεία κάποιου είδους στήριξη (οικονομική ή άλλη) για την αξιοποίηση εξωτερικών εμπειρογνομώνων.

Παρακολούθηση της αξιολόγησης: Διαδικασία αξιολόγησης που προβλέπεται σε μερικές χώρες, κατά τη διάρκεια της οποίας οι εξωτερικοί αξιολογητές εξετάζουν τον βαθμό στον οποίο τα σχολεία έχουν επιτύχει τους στόχους που τέθηκαν κατά την αξιολόγηση, ή επαληθεύουν τη συμμόρφωση των σχολείων με τις συστάσεις που διατυπώθηκαν προς αυτά.

Πλαίσιο αξιολόγησης: Ένα ή περισσότερα έγγραφα που χρησιμοποιούνται από τους αξιολογητές για την ανάπτυξη των παραμέτρων και των απαιτούμενων προτύπων για την αξιολόγηση των σχολείων. Αποτελούν την (ποσοτική ή ποιοτική) βάση επί της οποίας διαμορφώνονται οι κρίσεις.

Αξιολόγηση της εκπαίδευσης που παρέχεται από τις τοπικές αρχές: Μπορεί να διενεργείται από τις κεντρικές/ανώτατες αρχές, την επιθεώρηση, ή κάποιον εθνικό φορέα στον τομέα της εκπαίδευσης. Αξιολογεί τις τοπικές αρχές όσον αφορά στη διοίκηση των σχολείων εντός της γεωγραφικής περιοχής που υπάγεται στην αρμοδιότητά τους.

Αξιολόγηση των σχολείων: Εστιάζει στις δραστηριότητες που ασκούνται από το προσωπικό του σχολείου, χωρίς να επιδιώκει την ανάθεση ευθυνών σε μεμονωμένα μέλη του προσωπικού. Αυτού του είδους η αξιολόγηση έχει ως στόχο την παρακολούθηση ή τη βελτίωση της ποιότητας του σχολείου ή/και των αποτελεσμάτων των μαθητών, ενώ τα πορίσματά της παρουσιάζονται σε γενική έκθεση που δεν περιλαμβάνει ατομικές πληροφορίες αξιολόγησης. Η αξιολόγηση των σχολείων μπορεί να είναι εξωτερική ή εσωτερική.

Ατομική αξιολόγηση εκπαιδευτικών: Συνίσταται στη διαμόρφωση κρίσης σχετικά με το έργο του εκπαιδευτικού και στην παροχή προσωπικής, γραπτής ή προφορικής, ενημέρωσης με στόχο την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού και τη βελτίωση της διδασκαλίας του. Η αξιολόγηση αυτή μπορεί να λάβει χώρα κατά τη διαδικασία αξιολόγησης του σχολείου (περίπτωση στην οποία συνήθως έχει ως αποτέλεσμα την προφορική ενημέρωση), ή να διενεργηθεί ξεχωριστά (οδηγώντας πιθανόν στην επίσημη αξιολόγηση των εκπαιδευτικών).

Εσωτερική αξιολόγηση σχολείων: Διενεργείται από πρόσωπα ή ομάδες προσώπων με άμεση συμμετοχή στο σχολείο (όπως ο διευθυντής του σχολείου, το διδακτικό και διοικητικό προσωπικό, και οι μαθητές). Ενδέχεται να αξιολογούνται τα διδακτικά ή/και διοικητικά καθήκοντα.

Παρακολούθηση της απόδοσης του εκπαιδευτικού συστήματος σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο: Συνεπάγεται μια διαδικασία συλλογής και ανάλυσης πληροφοριών, προκειμένου να ελεγχθεί η απόδοση του συστήματος σε σχέση με ορισμένους στόχους και πρότυπα, αλλά και να δοθεί η δυνατότητα πραγματοποίησης τυχόν αναγκαίων αλλαγών. Τα χρησιμοποιούμενα δεδομένα μπορεί να περιλαμβάνουν τα πορίσματα της αυτο-αξιολόγησης του σχολείου, τις εξωτερικές αξιολογήσεις ή άλλους εθνικούς ελέγχους, τους ειδικά σχεδιασμένους δείκτες απόδοσης, ή τα αποτελέσματα διεθνών αξιολογήσεων (π.χ. PIRLS, TIMSS, PISA, κλπ.). Για την παρακολούθηση των μεταρρυθμίσεων, μερικές χώρες βασίζονται στις μαρτυρίες εμπειρογνομητών ή σε κάποιο ειδικό όργανο που έχει συσταθεί για τον σκοπό αυτόν.

Εθνικές εξετάσεις: Αναφέρεται στη δημόσια αρχή που έχει την ευθύνη διεξαγωγής των τυποποιημένων δοκιμασιών και των κεντρικά καθορισμένων εξετάσεων για τους μαθητές. Οι δοκιμασίες περιλαμβάνουν καθορισμένες σε κεντρικό επίπεδο διαδικασίες για την προετοιμασία, τη διαχείριση, και τη βαθμολόγησή τους, καθώς και για την ερμηνεία και χρήση των αποτελεσμάτων τους. Οι δοκιμασίες αυτές τυποποιούνται από τις κεντρικές (ή ανώτατες) εκπαιδευτικές αρχές.

Παράμετρος: Μετρήσιμη πτυχή του υπό αξιολόγηση στοιχείου.

Διασφάλιση της ποιότητας: Μπορεί να εκληφθεί ως πολυσυλλεκτικός όρος που αναφέρεται σε πολιτικές, διαδικασίες, και πρακτικές με στόχο την επίτευξη, διατήρηση, ή βελτίωση της ποιότητας σε συγκεκριμένους τομείς, με βάση μια διαδικασία αξιολόγησης. Με τον όρο «αξιολόγηση» νοείται μια γενική διαδικασία συστηματικής ή κριτικής ανάλυσης ορισμένου ζητήματος μέσω της συλλογής συναφών δεδομένων, που οδηγεί στη διατύπωση κρίσεων ή/και συστάσεων για βελτίωση. Η αξιολόγηση μπορεί να εστιάζει σε διάφορα στοιχεία: τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τους διευθυντές των

σχολείων, τους εκπαιδευτικούς και άλλα μέλη του διδακτικού προσωπικού, τα προγράμματα, τις τοπικές αρχές, ή την απόδοση ολόκληρου του εκπαιδευτικού συστήματος.

Αυτο-αξιολόγηση: Αναφέρεται σε όλα τα είδη αξιολόγησης που πραγματοποιούνται στα σχολεία. Προκειμένου να αποσαφηνιστούν οι έννοιες, γίνεται διάκριση ανάμεσα στην αυτο-αξιολόγηση (κατά την οποία οι αξιολογητές διαμορφώνουν κρίσεις σχετικά με δραστηριότητες που ασκούν οι ίδιοι) και στην εσωτερική αξιολόγηση (κατά την οποία η κρίση διαμορφώνεται από μεμονωμένα άτομα ή ομάδες ατόμων που είναι μέλη του προσωπικού ή μαθητές του σχολείου). Για τους σκοπούς της παρούσας έκθεσης, όλες οι αξιολογήσεις που διενεργούνται από το ίδιο το σχολείο αναφέρονται ως «εσωτερικές».

Σχολικοί παράγοντες: Καλύπτει όλους όσοι συμμετέχουν άμεσα στο έργο ενός δεδομένου σχολείου (εκπαιδευτικοί, διευθυντές, μαθητές, ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο είναι μέλος σχολικού φορέα), καθώς και όσους συνδέονται έμμεσα με αυτό. Οι τελευταίοι δεν ανήκουν στο προσωπικό του σχολείου, ούτε εκπροσωπούνται σε κάποιο από τα όργανά του, θεωρούνται όμως παράγοντες του σχολείου διότι μετέχουν στις δραστηριότητές του. Μπορεί να είναι γονείς, εκπρόσωποι της τοπικής κοινότητας, κλπ.

Πρότυπο: Σημείο αναφοράς, κανόνας, κανονισμός, ή πρότυπο επάρκειας σε σχέση με το οποίο αξιολογείται η μετρήσιμη πτυχή ενός στοιχείου.

**ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ**

**ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΚΑΙ ΤΗ ΝΕΟΛΑΙΑ**

Avenue du Bourget 1 (BOU2)
B-1049 Brussels
(<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>)

Αρχισυνταξία

Arlette Delhaxhe

Συγγραφείς

Isabelle De Coster (coordination), Peter Birch, Sylwia Czort,
with the contribution of Orla Colclough

Σχεδιασμός και Γραφικά

Patrice Brel

Συντονισμός Παραγωγής

Gisèle De Lel

ΕΘΝΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΔΙΚΤΥΟΥ ΕΥΡΥΔΙΚΗ

ΑΥΣΤΡΙΑ

Eurydice-Informationsstelle
Bundesministerium für Bildung und Frauen
Abt. IA/1b
Minoritenplatz 5
1014 Wien
Contribution of the Unit: Joint responsibility

ΒΕΛΓΙΟ

Unité Eurydice de la Fédération Wallonie-Bruxelles
Ministère de la Fédération Wallonie-Bruxelles
Direction des relations internationales
Boulevard Léopold II, 44 – Bureau 6A/012
1080 Bruxelles
Contribution of the Unit:

Eurydice Vlaanderen
Departement Onderwijs en Vorming/
Afdeling Strategische Beleidsondersteuning
Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel
Contribution of the Unit: experts from the Department of Education and Training: Katrijn Ballet, Ann Dejaeghere, Kristof Veekmans; expert from the Inspectorate: Leen Helsen; coordination by Flemish Eurydice Unit: Eline De Ridder

Eurydice-Informationsstelle der Deutschsprachigen
Gemeinschaft
Autonome Hochschule in der DG
Monschauer Strasse 57
4700 Eupen
Contribution of the Unit: Stéphanie Nix;
experts: Isabelle Müllender and Sabine Schieren

ΒΟΣΝΙΑ ΚΑΙ ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

Ministry of Civil Affairs
Department for Education
Milijana Lale
B&H 1
71000 Sarajevo

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Eurydice Unit
Human Resource Development Centre
Education Research and Planning Unit
15, Graf Ignatiev Str.
1000 Sofia
Contribution of the Unit: Mariana Nesheva

ΚΡΟΑΤΙΑ

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
Donje Svetice 38
10000 Zagreb
Contribution of the Unit: Duje Bonacci

ΚΥΠΡΟΣ

Eurydice Unit
Ministry of Education and Culture
Kimonos and Thoukydidou
1434 Nicosia
Contribution of the Unit: Christiana Haperi;
experts: Yiannis Ioannou (Director of Secondary General Education, Ministry of Education and Culture); Panayiotis Kyrou (Director of Primary Education, Ministry of Education and Culture)

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΤΣΕΧΙΑΣ

Eurydice Unit
Centre for International Cooperation in Education
Dum zahraniční spolupráce
Na Porčí 1035/4
110 00 Praha 1
Contribution of the Unit: Petra Prchlíková, Radka Topinková, Petr Drábek

ΔΑΝΙΑ

Eurydice Unit
The Agency for Higher Education
Bredgade 43
1260 København K
Contribution of the Unit: Joint responsibility with the National Agency for Quality and Supervision, Danish Ministry of Education

ΕΣΘΟΝΙΑ

Eurydice Unit
Analysis Department
Ministry of Education and Research
Munga 18
50088 Tartu
Contribution of the Unit: Kersti Kaldma (coordination);
experts: Maie Kitsing and Hille Voolaid (Ministry of Education and Research)

ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ

Eurydice Unit
Finnish National Board of Education
P.O. Box 380
00531 Helsinki
Contribution of the Unit: Hanna Laakso and Petra Packalen, in cooperation with the Finnish Education Evaluation Centre and the Ministry of Education and Culture

ΠΡΩΗΝ ΓιΟΥΓΟΣΛΑΒΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

National Agency for European Educational Programmes and Mobility
Porta Bunjakovec 2A-1
1000 Skopje
Contribution of the Unit: Dejan Zlatkovski and Darko Dimitrov

ΓΑΛΛΙΑ

Unité française d'Eurydice
Ministère de l'Éducation nationale, de l'Enseignement supérieur et de la Recherche
Direction de l'évaluation, de la prospective et de la performance
Mission aux relations européennes et internationales
61-65, rue Dutot
75732 Paris Cedex 15
Contribution of the Unit: experts: Philippe Claus and Didier Vin-Datiche (Inspector general National Education)

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Eurydice-Informationsstelle des Bundes
EU Bureau of the German Ministry for Education and
Research
Rosa-Luxemburg-Str.2
10178 Berlin

Eurydice-Informationsstelle der Länder im Sekretariat der
Kultusministerkonferenz
Graurheindorfer Straße 157
53117 Bonn
Contribution of the Unit: Thomas Eckhardt, Werner Klein
(expert) and Brigitte Lohmar

ΕΛΛΑΔΑ

Μονάδα Ευρυδικής
Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
Διεύθυνση Ευρωπαϊκής Ένωσης
Ανδρέα Παπανδρέου 37 (Γραφείο 2172)
15180 Μαρούσι (Αττική)
Συμβολή μονάδας: Κοινή ευθύνη

ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Eurydice National Unit
Hungarian Institute for Educational Research and
Development
Szalay u. 10-14
1055 Budapest
Contribution of the Unit: Joint responsibility

ΙΣΛΑΝΔΙΑ

Eurydice Unit
Education Testing Institute
Borgartúni 7a
105 Reykjavik
Contribution of the Unit: Joint responsibility

ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Eurydice Unit
Department of Education and Skills
International Section
Marlborough Street
Dublin 1
Contribution of the Unit: Suzanne Dillon (Assistant Chief
Inspector, Department of Education & Skills)

ΙΤΑΛΙΑ

Unità italiana di Eurydice
Istituto Nazionale di Documentazione, Innovazione e Ricerca
Educativa (INDIRE)
Agenzia Erasmus+
Via C. Lombroso 6/15
50134 Firenze
Contribution of the Unit: Erica Cimò;
experts: Antonietta D'Amato (Dirigente, Direzione generale
per gli ordinamenti scolastici e la valutazione del sistema
nazionale di istruzione, Ministero dell'Istruzione,
dell'Università e della Ricerca), Sara Mori (Istituto Nazionale
di Documentazione, Innovazione e Ricerca Educativa,
INDIRE)

ΛΕΤΟΝΙΑ

Eurydice Unit
State Education Development Agency
Valou street 3
1050 Riga
Contribution of the Unit: Joint responsibility; expert: Sarmīte
Dīve (State Service of Education Quality)

ΛΙΧΤΕΝΣΤΑΙΝ

Informationsstelle Eurydice
Schulamts des Fürstentums Liechtenstein
Austrasse 79
Postfach 684
9490 Vaduz

ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ

Eurydice Unit
National Agency for School Evaluation
Didlaukio 82
08303 Vilnius
Contribution of the Unit: Jolanta Jevsejeviene,
Snieguole Vaicekauskiene, Jelizaveta Tumlovskaja (National
Agency for School Evaluation of the Republic of Lithuania)

ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Unité nationale d'Eurydice
ANEFORÉ ASBL
58, boulevard Grande-Duchesse Charlotte
1330 Luxembourg
Contribution of the Unit: Amina Kafai (Ministry of Education,
Children and Youth)

ΜΑΑΤΑ

Eurydice Unit
Research and Development Department
Ministry for Education and Employment
Great Siege Rd.
Floriana VLT 2000
Contribution of the Unit: Robert Lewis Grech

ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ

Eurydice Unit
Rimski trg bb
81000 Podgorica

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Eurydice Nederland
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Directie Internationaal Beleid
Etage 4 – Kamer 08.022
Rijnstraat 50
2500 BJ Den Haag
Contribution of the Unit: Marian Hulshof (Education
Inspectorate)

ΝΟΡΒΗΓΙΑ

Eurydice Unit
Ministry of Education and Research
AIK-avd., Kunnskapsdepartementet
Kirkegata 18
P.O. Box 8119 Dep.
0032 Oslo
Contribution of the Unit: Joint responsibility

ΠΟΛΩΝΙΑ

Eurydice Unit
Foundation for the Development of the Education System
Mokotowska 43
00-551 Warsaw
Contribution of the Unit: Beata Ptatos; national expert:
Aleksander Pawlicki

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Unidade Portuguesa da Rede Eurydice (UPRE)
Ministério da Educação e Ciência
Direção-Geral de Estatísticas da Educação e Ciência
(DGEEC)
Av. 24 de Julho, 134
1399-054 Lisboa
Contribution of the Unit: Isabel Almeida; experts: Leonor
Duarte and Helder Guerreiro

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Eurydice Unit
National Agency for Community Programmes in the Field of
Education and Vocational Training
Universitatea Politehnica Bucureşti
Biblioteca Centrala
Splaiul Independentei, nr. 313
Sector 6
060042 Bucureşti
Contribution of the Unit: Veronica – Gabriela Chirea; expert:
Constantin Şerban Iosifescu (Chairman, Romanian Agency
for Quality Assurance in Pre-University Education – ARACIP)

ΣΕΡΒΙΑ

Ministarstvo prosvete i nauke
Nemanjina 22-26
11000 Belgrade

ΣΛΟΒΑΚΙΑ

Eurydice Unit
Slovak Academic Association for International Cooperation
Svoradova 1
811 03 Bratislava
Contribution of the Unit: Joint responsibility

ΣΛΟΒΕΝΙΑ

Eurydice Unit
Ministry of Education, Science and Sport
Education Development Office
Masarykova 16
1000 Ljubljana
Contribution of the Unit: Tanja Taštanoska and Barbara
Kresal Sterniša; experts: Andreja Barle Lakota (Ministry of
Education, Science and Sport), Tomaž Rozman and Mateja
Kozlevcar (Inspectorate for Education and Sport of the
Republic of Slovenia)

ΙΣΠΑΝΙΑ

Eurydice España-REDIE
Centro Nacional de Innovación e Investigación Educativa
(CNIIE)
Ministerio de Educación, Cultura y Deporte
c/General Oraa 55
28006 Madrid
Contribution of the Unit: Flora Gil Traver, Ana I. Martín
Ramos; expert: Angel Ariza Cobos

ΣΟΥΗΔΙΑ

Eurydice Unit
Universitets- och högskolerådet/The Swedish Council for
Higher Education
Universitets- och högskolerådet
Box 45093
104 30 Stockholm
Contribution of the Unit: Joint responsibility

ΤΟΥΡΚΙΑ

Eurydice Unit
MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB)
Eurydice Türkiye Birimi, Merkez Bina 4. Kat
B-Blok Bakanlıklar
06648 Ankara
Contribution of the Unit: Joint responsibility

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Eurydice Unit for England, Wales and Northern Ireland
Centre for Information and Reviews
National Foundation for Educational Research (NFER)
The Mere, Upton Park
Slough, Berkshire, SL1 2DQ
Contribution of the Unit: Maureen Heron and Robert Smith

Eurydice Unit Scotland
c/o Intelligence Unit
Education Analytical Services
Scottish Government
Area 2D South, Mail point 28
Victoria Quay
Edinburgh EH6 6QQ
Contribution of the Unit: Pamela Semple and Jane Renton

Η έκθεση *Η Διασφάλιση της Ποιότητας στην Εκπαίδευση: Πολιτικές και Προσεγγίσεις για την Αξιολόγηση των Σχολείων στην Ευρώπη* αναλύει τις δομές και την οργάνωση της αξιολόγησης των σχολείων πρωτοβάθμιας και υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Καλύπτει όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, καθώς και την Ισλανδία, τη Νορβηγία, την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και την Τουρκία. Τα σχολεία αποτελούν το βασικό δομικό στοιχείο των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, και η αξιολόγησή τους συνιστά σημαντικό μέσον για την παρακολούθηση και βελτίωση τόσο της δικής τους ποιότητας όσο και της εκπαίδευσης στο σύνολό της. Αναλύονται τα δύο βασικά είδη αξιολόγησης των σχολείων: η εξωτερική αξιολόγηση, η οποία διενεργείται από αξιολογητές που δεν ανήκουν στο προσωπικό του εκάστοτε σχολείου και η εσωτερική αξιολόγηση, που διενεργείται κυρίως από μέλη του προσωπικού του σχολείου. Η έκθεση περιλαμβάνει ειδικές περιγραφές ανά χώρα και παρέχει μια συγκριτική επισκόπηση της αξιολόγησης των σχολείων στην Ευρώπη.

Το Δίκτυο Ευρυδίκη παρέχει πληροφορίες και αναλύσεις σχετικά με τα συστήματα και τις πολιτικές της Ευρώπης στον τομέα της εκπαίδευσης. Αποτελείται από τις εθνικές μονάδες των 34 χωρών που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης της ΕΕ, ενώ τις εργασίες του συντονίζει ο Εκτελεστικός Οργανισμός Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Θεμάτων και Πολιτισμού στις Βρυξέλλες, ο οποίος εκπονεί τις δημοσιεύσεις και διαχειρίζεται τις βάσεις δεδομένων του Δικτύου.

Το Δίκτυο Ευρυδίκη εξυπηρετεί κυρίως όσους μετέχουν στη χάραξη της εκπαιδευτικής πολιτικής, σε εθνικό, περιφερειακό, και τοπικό επίπεδο, αλλά και στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο διαρθρώνονται και οργανώνονται όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης στην Ευρώπη. Οι δημοσιεύσεις του Δικτύου διακρίνονται, σε γενικές γραμμές, σε περιγραφές των εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων, σε συγκριτικές μελέτες επί συγκεκριμένων θεμάτων, και σε δείκτες και στατιστικά δεδομένα. Διατίθενται δωρεάν στην ιστοσελίδα της Ευρυδίκης ή σε έντυπη μορφή κατόπιν αιτήματος.

